

ਸਾਲ ਚੌਦਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ ਅਗਸਤ, 2008

ਫਾਉਂਡਰ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਚੇਅਰਪਰਸਨ

ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life
U.S.A.	50 US\$	500 US\$
U.K.	30 £	300 £
Aus.	80 \$	800 \$
Europ	50 Euro	500 Euro

Postal Address for 'ATAM MARG' Enquiry, Money Order, Cheque, Draft & correspondence
V.G.R.M Charitable Trust 'Atam Marg' Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib (Near Chandigarh) P.O. Mullanpur Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S. Nagar (Mohali) 140901 Pb.India. Office 'Atam Marg' Ph. No. - 0160-2255002, Fax.-2255009, , **Mobile -9417214391,79**

DONATIONS EXEMPTED U/S 80-G of CIT-II/CHD/80G/TECH/245/2008-09/825 DT 21/30.05.2008 ISSUED BY COMMISSNOR OF INCOMETAX CHANDIGARH-II (VALID UPTO 31-03-2012)

FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼) CONTACT NO.

U.S.A. - Baba Satnam Singh ji Atwal
Phone and Fax : 408-263-1844

Bhai Kuldeep Singh Sher Gill
Phone : 408-230-8319

Bibi Sukhvinder Kaur Bains
Phone : 403-270-3387

Canada - Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 604-433-0408

England - Bibi Gurbax Kaur /Jagtar Singh Jagi
Phone : 0121-200-2818

Fax : 0121-200-2879, **Raj Mobile : 07968734058**

Australia - Bhai Jiwan Singh ji
Phone : 03-943-65865, Fax : 03-943-65867

For more information please visit us on internet at:-

Email : atammarg@glide.net.in

[http:# www.ratwarasahib.org](http://www.ratwarasahib.org), [http # www.ratwarasahibmedia.org](http://www.ratwarasahibmedia.org)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਤੱਤਕਰਾ

1. ਬਾਰਾਮਾਹਾ	2
2. ਸੰਪਾਦਕੀ	3
3. ਚਉਥੇ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੇ	4
4. ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਜਨੁ ਆਇਆ	14
5. ਜੁਗਤੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ	40
6. ਭੀਖਨ ਸ਼ਾਹ ਫਕੀਰ	52
7. ਭਾਗਠੜੇ ਹਰਿ ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ.....।	54
8. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	59
9. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ	64

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
200/-	2000/-	20/-
280/-	2080/-	(For outstation cheques)

ਸੰਪਰਕ ਨੰ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	0160-2255001
ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬੀਜੀ	9417214381
ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ -	9417214378
ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਚਾਰਜ	9417214383
ਜਰਨਲ - 9417214384, ਬੀ ਐਡ ਕਾਲਜ -	9417214382
ਬਾਬਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਲੇਗਰ	9417214380
ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ	9872814385, 9417214385
ਅਖੰਡਪਾਠ ਬੁਕਿੰਗ	9417214386
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	0160-2255003
ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ	0160-2255004

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸਕਾਈ ਟੀ.ਵੀ. ਸਟੇਲਾਈਟ ਚੈਨਲ 0176 ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਨਿਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ -

ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੋਮਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 7.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਯੂ.ਕੇ. ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ www.amritbani.com ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਯੂ.ਕੇ. ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ, ਯੂ.ਕੇ.

ਬਾਰਹਮਾਹਾ (ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ) ਰਾਗੁ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਣੀਆ ਦੂਜੈ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥ ਲਖ ਸੀਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜ ਨਾਹੀ ਕੇਤੁ ॥ (ਜਿਵੇਂ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਤ੍ਰਾਟਕੇ ਤੇ ਘੁੰਮੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਸੜ ਤੇ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਾਇਕ ਗਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੇ ਪਦਵੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਭਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਭਟਕਣਾ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਗਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕਰੇ, ਉਹ ਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। **ਜਿਤੁ ਦਿਨਿ ਦੇਹ ਬਿਨਸਸੀ ਤਿਤੁ ਵੇਲੇ ਕਹਸਨਿ ਪ੍ਰੇਤੁ ॥ ਪਕੜਿ ਚਲਾਇਨਿ ਦੂਤ ਜਮ ਕਿਤੇ ਨ ਦੇਨੀ ਭੇਤੁ ॥** (ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਨਸ ਜਾਏਗਾ, ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਰਥਾਤ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਸਾਕ ਸਨਬੰਧੀ ਆਖਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਪਵਿੱਤਰ ਪਈ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਬਾਹਰ ਲੈ ਚੱਲੋ। ਜਮਦੂਤ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿ ਕਿਥੇ ਲੈ ਚੱਲੇ ਹਨ।) **ਛਡਿ ਖਲੋਤੇ ਖਿਹੈ ਮਾਹਿ ਜਿਨ ਸਿਉ ਲਗਾ ਹੇਤੁ ॥** (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।) **ਹਥ ਮਰੋੜੈ ਤਨੁ ਕਪੈ ਸਿਆਹੁ ਹੋਆ ਸੇਤੁ ॥ ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥** (ਮੌਤ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਘਬਰਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਘਬਰਾਹਟ ਨਾਲ ਇਕ ਰੰਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਾਲੇ ਤੋਂ ਚਿੱਟਾ ਬੱਗੋ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ, ਦਰਅਸਲ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੇਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਵਿਚ ਬੀਜਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਫਲ ਵੱਢਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇਹੇ ਫਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ) **ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਗਤੀ ਚਰਣ ਬੋਹਿਥ ਪ੍ਰਭ ਦੇਤੁ ॥ ਸੇ ਭਾਦੁਇ ਨਰਕਿ ਨ ਪਾਈਅਹਿ ਗੁਰ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਹੇਤੁ)** (ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨ ਰੂਪੀ ਜਗਜ਼ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਤੇ ਹਿਤੁ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ।

ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ

ਭਾਦੁਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥ (ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਭਰਮਾਂ ਭਰਿਆ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਬੱਦਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰ੍ਹਨਗੇ ਪਰ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਛਾਂਬੀ ਮਾਂਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਛਲਾਵੇ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋਬਨ ਦੇ ਮਾਣ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਭਟਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਤੀ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ) **ਜਲ ਥਲ ਨੀਰਿ ਭਰੇ ਬਰਸ ਰੁਤੇ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ ॥** ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਭਾਦਰੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਟੋਏ ਟਿੱਬੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ-ਪਿਆਰ ਮਾਣਨ ਵਾਲੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦੀ ਹੈ। **ਬਰਸੈ ਨਿਧਿ ਕਾਲੀ ਕਿਉ ਸੁਖਉ ਬਾਲੀ ਦਾਦਰ ਮੋਰ ਲਵੰਤੇ ॥** (ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਡੱਭੂ ਗਣੈ ਗਣੈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੋਰ ਕੁਹਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਨਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁਖ ਦਰਦ ਵਧਦਾ ਹੈ।) **ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ, ਬਬੀਹਾ ਬੋਲੈ ਭੁਇਅੰਗਮ ਫਿਰਹਿ ਡਸੰਤੇ।** (ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਇਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸੱਪ ਡਸਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਬੋਲਦਾ ਹੋਇਆ ਪਪੀਹਾ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਂਦਾ ਹੈ) **ਮੱਛਰ ਡੰਗ, ਸਾਇਰ ਭਰ ਸੁਭਰ, ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ॥** ਚੁਫੇਰੇ ਛੱਪਰ ਤਲਾਬ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨੱਕਾ-ਨੱਕ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਬਿਰਹਣ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸਗੋਂ ਮੱਛਰਾਂ ਦੇ ਡੰਗ ਉਸਨੂੰ ਪੀੜਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੰਗ ਤਮਾਸ਼ੇ ਤੋਂ ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।) **ਨਾਨਕ ਪੂਛਿ ਚਲਉ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਜਹ ਪ੍ਰਭ ਤਹ ਹੀ ਜਾਈਐ ॥** (ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਉਤੇ ਤੁਰ ਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਜਿਥੋਂ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਭਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਿਆਰੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਅਗਸਤ 2008 ਦੀ ਆਪਣਾ ਸ਼ੁਭ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਮਿਤੀ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਧੁੰਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਤਮਸਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦਾ 91ਵਾਂ ਸਰੀਰਕ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬੀਜੀ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਾਰੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ ਪੁਸਤਕ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਉਦਪੁਰੀਏ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਕਰਮਾਤੀ ਜੀਵਨ ਝਲਕੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸੁਰਤੀ-ਬਿਰਤੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣ ਤੋਂ 8 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਸਪੁੱਤਰੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ) ਦਾ ਸਬੰਧ ਰਿਸ਼ਤਾ ਧਮੋਟ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਕੰਤ ਪਤੀ ਵੀ ਸੰਤ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਸੰਤ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਰੂਹ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਕਾ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਇਕ ਨਗਰ ਅਲੋਵਾਲ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਾਨਦਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਵੀ ਸਨ। ਸਫੈਦਪੋਸ਼ ਵੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਜਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਆਏ ਗਏ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਗਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੁਭਓ ਤੇ ਇਕ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਮਹਾਤਮਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਰਕਤ ਤੇ ਇਕਾਂਤ ਪਸੰਦ ਸਨ, ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰ

ਆ ਕੇ ਕੁਟੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੁਭਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਦੁੱਧ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਸਰਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਐਸੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਛੱਡ ਚਲੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਤ, ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਤੇ ਫਿਰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੈ, ਸੁਗੰਧੀ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਖਜਾਨਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਤੱਕੋਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੁਹਾਡੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੰਤਾਨ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਤੱਕ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਇਹ ਜੋਤੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂਜਿਆ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

5 ਅਗਸਤ, 1905 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਆਲੋਵਾਲ, ਜ਼ਿਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਤਾਰਕ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰਤਨ ਕੌਰ ਜੀ ਉਪਰ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਆਵਣਾ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਕੌਤਕ ਪਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖ ਹੋਣਗੇ। ਚੰਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ, ਰੀੜ ਦੀ ਹੱਡੀ 90 ਡਿਗਰੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਯੋਗੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬੈਠਣਾ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੀ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਬੀਤਰਾਗ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵਿਦੋਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀਰਮਦਾਸ ਜੀ ਪਾਸ ਲੈ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਗੋਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ! ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਕਾਰਕ ਪੁਰਖ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਹਾਨ ਜੰਗਮ ਤੀਰਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕ ਝਟਕਾ ਜੇਹਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੋਚ ਭੀ ਫੁਰੀ ਕਿ ਅਸਾਡਾ ਬੱਚਾ ਸਾਧੂ ਬਣੇਗਾ।

ਬੀਰਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਰਾਮ ਸਿੰਘ! ਫਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ ਇਸਦੇ ਸਾਧੂ ਬਣਨ ਦਾ? ਸੁਣ! ਇਹ ਤੇਰੀਆਂ, ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਲਾਂ ਦਾ ਤਾਰਕ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਤਰੇਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਨ ਸਮਝ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈ, ਤੇਰੇ ਲੇਖੇ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੈ।”

ਪਹਿਲੀ ਵਿਦਿਆ ਆਪ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਆਪ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੇ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਸਿੰਧੀ ਮਹਾਤਮਾ ਟੀ. ਐਲ. ਵਿਸਵਾਨੀ ਜੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਆਪ ਫਸਟ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲਿਖਤ ਆਪ ਦੀ ਛਾਪੇ ਵਰਗੀ ਸੀ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 13 ਤੇ)

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ॥
ਪ੍ਰਭਿ ਪੂਰੀ ਲੋਚ ਹਮਾਰੀ ॥
ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਏ ॥
ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤਹੁ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਨਿਸਤਰੀਐ ॥
ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ
ਅਨਦਿਨੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰੀਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਤ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਧਰਮ ਕੀ ਪਉੜੀ
ਕੇ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਏ ॥
ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਨਾਸੇ
ਹਰਿ ਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਏ ॥ ੨ ॥
ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ
ਜਿਨਿ ਪੂਰੀ ਕਲ ਰਾਖੀ ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਭਏ ਪਵਿਤ੍ਰਾ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸਚੁ ਸਾਖੀ ॥ ੩ ॥
ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸਨ ਸਭਿ ਦੁਖ ਨਾਸਨ
ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥
ਖੋਏ ਪਾਪ ਭਏ ਸਭਿ ਪਾਵਨ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥
ਅੰਗ - ੬੨੨

ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਜੀ!

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ**

ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੇਵਲ ਜਿਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਹੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਜੋ ਆਏ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪੜ੍ਹਨ ਮਾਤਰ ਦਾ ਹੀ ਐਨਾ ਫਲ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਣੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਹੈ - ਪੜ੍ਹਨਾ-ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ॥
ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ
ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੬੯

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਚਨ ਸਰਵਣ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ
ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਣੀ ॥
ਅੰਗ - ੬੬੯

ਐਸਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਰਾਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤਰ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਇਕ ਦਮ ਵਿਘਨ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੋ ਵਿਘਨ ਬਿਨਾਸਨ ਹੈ, ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸਪਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਮਸਤਕ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਵਿਘਨ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆ ਰਹੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਮੱਠੀ ਪੈ ਗਈ। ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕਰਮ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਆਦਮੀ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਇਕੋ ਗਤੀ ਵੇਗ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹ ਜੀਵ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਾਣ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਭੱਥੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੋਈ ਹੌਲੀ ਕੋਈ ਤੇਜ਼। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ

ਨੇ ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਉਹ ਗੈਬ ਵਿਚੋਂ ਚੱਲੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬਾਣ ਆਦਮੀ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੋਤਸ਼ੀ ਲੋਕ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੁੰਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਰਮ ਨੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਮਾੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਫਲ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਮਾੜਿਆਂ ਨੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬੋਲਣ-ਚਲਣ, ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਉਹ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ ਦਾ ਗੰਧਲਾਪਣ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦਮ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮਸਤਕ ਲਗਦੀਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਾਲ ਖੁੰਢੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਆਪ ਤਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਨੇ, ਕੋਲ ਇਕ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪੀਰ ਸਲਾਰਦੀਨ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਸਤਕ ਲੱਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਪਰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੋ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਮਸਤਕ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਤਾਸੀਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਸਤਕ ਛੋਹ ਜਾਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕੇਵਲ ਛੋਹਣ ਮਾਤਰ ਨਾਲ, ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ, ਬਗੈਰ ਬੋਲਿਆਂ, ਬਗੈਰ ਗੱਲ ਦੱਸਿਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਬਜਰ-ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਅਸਰ ਸੀ ਏਸ ਦਾ। ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੋੜਾ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਅਸਰ ਸੀ ਏਸ ਦਾ। ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬੋੜਾ ਫਾਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਲੋਕ ਉਥੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਭੀੜ ਘਟੀ ਤਾਂ ਸਲਾਦੀਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ! ਖੁਦਾ ਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਇਕ ਹੈ?”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੁਖੀ ਰਹਿ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਬਖਸ਼ੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇਰੇ ਵਿਘਨ ਦੂਰ ਕਰੇ। ਮੇਵੜਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ

ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਹੋਵੇ, ਤੈਨੂੰ ਚਰਨਾਂ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਖਸ਼ੋ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਲਾਰਦੀਨ! ਇਹ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਇਹ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਇਆ ਹੈ -

ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਕੱਪੜਾ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੁਰੇ ਕਰਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਤਿ-ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮਾਤਰ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਠੇ ਲੇਖ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਉਹ ਐਨੀ ਐਨਰਜੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮਾੜਾ-ਮੋਟਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਭੋਗ ਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਧੱਕਾ ਲਗ ਕੇ ਬਚ ਗਿਆ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲੇਖ ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਪੁੱਠੇ ਲੇਖ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮਸਤਕ ਲਗ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸਦੇ ਹਾਂ। ਕਾਗਜ਼ ਦੇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਥੋਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਦੇ ਨਾਉਂ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ 500 ਮੋਹਰ ਦੀ ਥੈਲੀ ਭੇਜ ਦਿਓ, ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ। ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਪਰਚੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਦੀ ਮੋਹਰ ਏਸ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ।

ਸਲਾਰਦੀਨ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਫੜਾਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੜ੍ਹ ਤਾਂ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਠੇ ਅੱਖਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੈਡ ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਲਾਈ ਤਾਂ ਮੋਹਰ ਦੇ ਅੱਖਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ 500 ਮੋਹਰ ਦੀ ਥੈਲੀ ਜੋ ਮੰਗਾਈ ਸੀ ਉਹ ਆ ਗਈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖੋ! ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵੇਂ

ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ। ਮੋਹਰ ਲਗਦੀਸਾਰ ਮੋਹਰ ਦੇ ਅੱਖਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਰਚੀ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਮੋਹਰ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਲੇਖ ਤਾਂ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਸਤਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਛੋਂਹਦਾ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਉਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਉਹ ਜੋ ਵਿਘਨ ਨੇ ਉਹ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਨੇ ਉਹ ਵਿਘਨਾਂ ਦੇ ਖੱਲੇ ਪਏ ਹੋਏ ਫਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਣਕ ਬੀਜ ਦੇਈਏ, ਉਤੋਂ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਪੈ ਜਾਵੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਰੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਦਾਣਾ ਹੇਠੋਂ ਤਾਂ ਚੱਲ ਪਿਆ ਪਰ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਪੇਪੜੀ ਬਣ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਸੋਝੀਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਹੈ ਕੀਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸੁਹਾਗਾ ਜਾਂ ਤੰਗਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਉਤੋਂ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦਾਣੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਜੋ ਛੋਂਹ ਹੈ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਵਿਘਨਾਂ ਰੂਪੀ ਪੇਪੜੀ ਬਣ ਗਈ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੁੱਭ ਕਰਮ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਏਸ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਮਸਤਕ ਨਿਵਾਉਣ ਮਾਤਰ ਦਾ ਐਨਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਗਾਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਣਦਾ ਵੀ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਗਾਇਆ ਤੇ ਸੁਣਿਆ, ਹੋਇਆ ਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਥਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ ਇਥੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਥਾਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਸਿਰਫ 2% ਸੁਣਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ 98% ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੁਲਾਰਾ 3 ਘੰਟੇ ਬੋਲਦਾ ਰਹੇ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਖੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤਾਂ ਕਰ ਦਏਗਾ ਪਰ ਜੋ ਬਚਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ link ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਣਨਾ ਵੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਤੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਗਈ ਉਹ

ਸੁਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ।

ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ? ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਧੁਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ, ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ, ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਮਤਲਬ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ, ਅਤਿ ਦਰਜੇ ਦਾ ਬੋਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਐਨਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਮਾਇਆ ਦਾ, ਅਵਰਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਭੁੱਲ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਹਿੰਦੇ ਗਹਿਰਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੇ ਬੋਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ -

ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ ॥

ਸਬਦੁ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਚੋਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੩

ਐਨਾ ਰੋਲਾ-ਘਚੋਲਾ ਮਨ ਵਿਚ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਓਸ ਤਹਿ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਅੰਨ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਤਿ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿੰਨੇ-ਕੁ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ?

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ

ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ

ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੬੯

ਹੁਣ ਥਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਾਂ ਪੈਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਮਾਤਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥ ਅੰਗ - ੭੨

ਜਿੱਥੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਐਸੀ ਸਤਿਸੰਗ ਵਲ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਇਕ ਕਦਮ ਚੱਲ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਕਦਮ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ, ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਕਦਮ ਦਾ ਫਲ ਇਕ ਜੱਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਥੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆ ਕੇ ਸੁਣੇਗਾ ਤੇ ਗਾਏਗਾ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਹ ਫਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਟੱਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਜੱਗ ਕਰੋ ਤਾਂ ਇਕ ਜੱਗ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੱਗ ਕਰਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। 500 ਰੁਪਈਆ ਦਾਨ ਕਰੋ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ 500 ਰੁਪਏ ਦਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਣਾ ਹੀ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਐਸਾ ਫਲ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਐਸਾ ਪੁੰਨ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਾਪਸੀ ਐਨੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਸੀਂ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲਾਭ ਹੋਏਗਾ, ਭਾਅ ਵਧ ਗਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ-ਕੁ ਮੇਰੀ ਫਸਲ ਹੋਏਗੀ ਪਰ ਇਕ ਐਸਾ ਕਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ-ਕੁ ਫਲ ਹੋਏਗਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਆ ਸੁਣਿਆ ਥਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

**ਗਾਇਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ
ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੬੯**

ਹੁਣ ਇਥੇ ਆਗਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਜੋ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ ਬੜੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਆਦਮੀ ਮੰਨ ਗੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਮੰਨਦਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਏਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੱਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਮਹਾਤਮਾ ਜਾਂ ਸਾਧੂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਣ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ 2 ਵਜੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹਰਾਂ ਗਿਰਨੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬਚਨ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਇਹ ਮੂੰਹੋਂ ਕਹਿ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਰੁਚੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੋਹਰਾਂ ਚੁਗ ਲਈਏ, ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਲਈਏ ਓਨਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਦੋ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਵਜ ਕੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਜਿਵੇਂ ਗੜੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਐਉਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋਏਗੀ। ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਅੱਖ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਦੱਸੀ ਹੈ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਪੂਰਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੁਗਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਸਿਰਫ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਤਿ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਐਸੀ ਰੋਚਕ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਰੋਚਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਤਿ ਹੈ, ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਯਥਾਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਸਤਿ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ? ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਰੁਚੀ ਏਧਰ ਹੈ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨਣ ਨੂੰ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

**ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥**

ਅੰਗ - ੩੦੫

ਇਹ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕੰਬਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-

**ਕਾਹੇ ਰੇ ਮਨ ਚਿਤਵਹਿ
ਉਦਮੁ ਜਾ ਆਹਰਿ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਰਿਆ ॥
ਸੈਲ ਪਥਰ ਮਹਿ ਜੰਤ ਉਪਾਏ
ਤਾ ਕਾ ਰਿਜਕੁ ਆਗੈ ਕਰਿ ਧਰਿਆ ॥
ਮੇਰੇ ਮਾਧਉ ਜੀ ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲੇ ਸੁ ਤਰਿਆ
॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ
ਸੁਕੇ ਕਾਸਟ ਹਰਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੧੦**

ਕਿਉਂ ਨੱਠਿਆ-ਭੱਜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦੇਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਰੋਟੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ।

ਜੇ ਮੈਂ ਟਰੱਕ ਨਾ ਭੇਜੇ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਨੇ, ਮੇਰਾ ਖਰਚਾ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ? ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਗਿਆ-ਆਇਆ ਸਾਰਾ ਕੰਮ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਓਹੀ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਪਰ ਥਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

**ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ
ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ**

ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੬੯

ਫੇਰ ਫਲ ਕੀ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ-

**ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ
ਰਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੫੪੬**

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਕ-ਦੋ-ਦਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਕਰੋੜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਕਰੋੜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਦੱਸ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ 50 ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਹੀ ਮਹਾਤਮ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਡੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋਈਏ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਰਕੇ ਨਾ ਮੰਨੋ, ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ ਉਸ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਇਕ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਿਵੇਂ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਉਥੇ ਜਿਹੜਾ ਹਿਸਾਬ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਟਰੱਕ ਸਿੱਖਣ ਵਾਸਤੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਿਆ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਸੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅੱਖਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਿਵਾਏ ਗੁਰੂ ਤੋਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਾਸਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅੱਖਰ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਤਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਉਰਦੂ ਦਾ ਅੱਖਰ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਹੋਰ ਭਾਵ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਿਸਾਬ

ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਇਹ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਤੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਬੇਅੰਤ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋਚ ਲਓ -

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੧

ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਪਰ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਰਗੁਣ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਰਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨੇ ਉਹ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਗੁਣ ਤਾਂ ਜਿੰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ -

**ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ
ਆਪਿ ॥ ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ ਆਪੇ ਹੀ
ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੦**

ਇਹ ਜੋ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਸਰਗੁਣ ਹੈ। ਆਹ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਸਾਰਾ ਹੀ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ -

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥

ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰ ॥

ਅੰਗ - ੪

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬੁਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸਮੁੱਚਾ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਉਥੇ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਵ-ਉਚ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਕੋਇ ਨ ਥੰਮੇ ਸਾਧ ਬਿਨ

ਸਾਧ ਨ ਦਿਸੈ ਜਗੁ ਵਿਚ ਕੋਆ।

ਇਕ ਦੋ ਵੀ ਸਾਧੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਪਖੰਡ ਵਰਤ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਰੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਫਿਰ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੋ ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਸਾਧੂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਰਾਬਰ-ਬਰਾਬਰ, ਗੁਰੂ ਸਾਧੂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਪੈਦਾ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ

ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ

ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਥੱਲੇ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹ ਦੱਸ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਸਭ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਵੀ ਮੇਰਾ ਵੀ। ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ

ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ

ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26 ਪਉੜੀ 2

ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨ ਦਾ ਨਾਂ 'ਓਅੰਕਾਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਸ਼ਬਦ-ਧੁਨ ਨੇ ਸਾਰੇ ਆਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤੁ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੪

ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਨਾਮ' ਨੇ ਧਾਰਨ ਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਤਮਾ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਮਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ, ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਨੇ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ -

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ

ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰੁ ਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ

ਪਰਤਖਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੯੮੨

ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਧਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੦੯

ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਰੋਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਗੂ (ਰਹਿਬਰ) ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ

ਨੇ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਆਗੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਫੀਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਹੈ। ਦੇਹ-ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੇਹ ਦੇ ਵਿਚ ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇਹ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਰੋਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੀ! ਇਹ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੋ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੀ ਖੋਜ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੌਣ ਹੈ? ਬਾਣੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ

ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ ॥

ਅੰਗ - ੭੨੨

ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਉਸੇ ਥਾਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਕ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜ ਫੰਗ ਭੇਟਾ ਕਰੇ, ਕੁਝ ਬਚਨ ਕਰੇ ਤੇ ਚਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਸੀ? ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਉੱਚ ਰੂਹ ਸੀ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਉਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਦਿਸਿਆ ਨਾ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਦਿਸਿਆ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਸੰਸਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ, ਫੰਗ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖੋ! ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਆਇਆ ਸੀ ਇਹ। ਅਨਲ ਪੰਛੀ ਜੋ ਖਲਾਅ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਫੰਗ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਪਰ ਨੂੰ ਸੁੱਟੋ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਸਮੇਤ ਉਤੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਚਲੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਜਰਬਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਈਏ। ਸਿਗਲੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਤੀਰ ਬਣਾਉਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਫੰਗ ਜੜ ਦੇਣ।

ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋਈ।

ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਖਾਸੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ

ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ੋਰ ਘਟ ਜਾਵੇ, ਸ਼ਕਤੀ ਘਟ ਜਾਵੇ, ਤਾਕਤ ਘਟ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਉਹ ਗੁਰੂਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੀਰ ਨੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਜੋ ਵਜ਼ਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡਾ ਜ਼ੋਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਤੀਰ ਆਉਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਓ ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਲੇਕਿਨ ਹੇਠਾਂ ਆਉਂਦਾ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਦੂਸਰਾ ਚਲਾਇਆ, ਤੀਸਰਾ ਚਲਾਇਆ, ਪੰਜੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬਾਣ ਤਾਂ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਬੜੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲਏ ਨੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਭਰਮ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਿਰੇ?

ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸੇ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਥੱਲੇ ਗਿਰਦੀ ਹੈ। ਰੂੰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਸੁੱਟ ਦਿਓ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਏਗੀ, ਪੱਥਰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਆਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਥੱਲੇ ਤਾਂ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਲਨ ਜੋ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਫੰਗ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ out of space ਲੈ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਪੰਛੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਮੰਡਲ 'ਚ ਲੈ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਿਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਸੌਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਉਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਬਾਣੀ ਹੈ ਇਹ -

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਆਈ ॥

ਤਿਨਿ ਸਗਲੀ ਚਿੰਤ ਮਿਟਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੬੨੮

ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਏਸ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਬਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਗਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਉਸ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏਗੀ। ਉਸ ਦੇ ਲੇਖੇ-ਪੱਤੇ ਸਭ ਖਤਮ, ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਸਭ ਖਤਮ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਹ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਣੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਰੋੜਾਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ। ਉਹ ਫਲ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਵਿਛੜਿਆ ਹੈ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਉਹ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਤਰੰਗਾਂ ਫੈਲੀਆਂ ਹਨ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ, ਦਰਗਾਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂ ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਉਹ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ cosmic rays (ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਕਿਰਨਾਂ) ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਮੀਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ, ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ? ਐਕਸ-ਰੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ? gama rays ਕੋਈ ਦਿਸਦੀ ਹੈ? ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਰੇ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਅਦਿੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਬੇਅੰਤ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਭਟਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਨੇਕ ਦੁਨੀਆਂ ਗਿਆਨ-ਖੰਡ ਦੀ ਪਉੜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੀਵ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਬਾਲਣ ਪਾਇਆ ਹੈ ਓਨਾਂ ਉਚਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ -

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ
ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ
ਸੁਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰੁ ਨਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਤੀ ਰਤਿਆ
ਦਰਗਹ ਪਾਈਐ ਠਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੫੧੭

ਉਸਨੂੰ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਥਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ
ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅੰਗ - ੫੨੬

ਪ੍ਰੇਤ ਬਣ ਕੇ ਇਥੇ ਹੀ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੈਸੇ 'ਚ ਧਿਆਨ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਪ ਬਣ ਕੇ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੈ ਅੰਤਰਿ ਰਾਜ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
ਸੋ ਨਰਕਪਾਤੀ ਹੋਵਤ ਸੁਆਨੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੮

ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅਦਿੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਠ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਮਿੱਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਪਾਠ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਫਲ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ? ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਇਆ ਉਹ ਪ੍ਰੇਤ ਜੂਨੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਾ ਕਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ! ਜਦੋਂ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਾਹ ਪੈਣਾ ਹੈ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਜਾ ਕੇ, ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਬਣੋਗੇ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਦੇ? ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਸਨੂੰ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿ, ਤੂੰ ਇਸਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੇਰੀ ਗਤੀ ਕਰਾ ਦਿਓ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਭਾਈ! ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਤੂੰ ਇਸਨੂੰ ਛੇੜੀਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਰਹਾਂ ਕਿੱਥੇ?

ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਰਤਵਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਤੂੰ। ਉਥੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਝੋਂਪੜੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹੀ ਜਾਹ ਤੂੰ ਮੌਜ ਨਾਲ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੜ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ ਪਰ ਐਉਂ ਕਰੀਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗੇ ਤੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਾਂਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਹੁਣ ਫੜੀ ਹੈ, ਐਉਂ ਫੜ ਲਈਂ, ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਤੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖੀਂ।

ਉਹ ਲੜਕੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਇਥੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸੀ ਸਟੈਨੋ ਲੱਗੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਨੈਂ ਲੰਘੀ ਖੁਆਜਾ ਵਿਸਰਿਆ' ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਧਰੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਿਆ, ਕਿਧਰੇ ਗੱਲਾਂ ਗਈਆਂ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਫੁਰਨਾ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਟੋਲਿਆ (ਲੱਭਿਆ) ਅਸੀਂ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, "ਭਾਈ! ਤੁਸੀਂ ਮੁਕਰ ਗਏ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕੇ, ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ?"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਪਾਠ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਲੜਕੀ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਈ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੋ ਇਥੋਂ ਕਿ ਮਾਈ ਆ ਜਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਾਇਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਆ ਕੇ ਫੜ ਲਈ ਉਸ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਾਈ ਆ ਗਈ।

ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮਾਈ! ਆ ਗਈ ਤੂੰ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਰਹੀ ਕਿੱਥੇ?

ਕਹਿੰਦੀ, ਆਹ! ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ।

ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਐਉਂ ਕਰੀਂ ਕਿ ਜੇ ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਫਲ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੜ ਲਈਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਛੱਡ ਜਾਈਂ।

ਪਾਠ ਹੋਇਆ, ਪਾਠ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਪਾਠ ਦਾ ਫਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 'ਅਣਡਿੱਠੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਗਤੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 2 ਵਜੇ ਵਾਲੀ ਰੌਲ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਪਾਠੀ ਸੀ ਉਹ ਅਸ਼ੁੱਧ ਸੀ, ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕਰੀ ਉਸ ਨੇ ਪਾਠ ਦੀ ਤੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ। ਸ਼ਰਤ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤੇਰੀ ਗਤੀ ਹੋ ਗਈ ਜੇ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਫੇਰ ਨਹੀਂ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਰੱਖਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਗਤੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਕੋਈ ਮਨ ਘੜਤ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਲਿਖੀਆਂ-ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲਾਓ, ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ, ਇਸਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸਾਓ। ਜੋ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਹਾਂ, ਹੁਣੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ -

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥

ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਜਨਮ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਬੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ?

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ

ਬੰਧੁ ॥ ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ

ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ॥

ਅੰਗ - ੨੫੪

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਕੰਮ ਕਰੋ - ਨਾਮ ਵੀ ਜਪੋ ਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰੋ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਘਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਖੀ ਬੰਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਸਕਦਾ। ਵਿਘਨਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਘਨਾਂ ਦਾ

ਪਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਘਨ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਨਾਮ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਵਿਘਨ ਦੂਰ ਕਰਨੇ -

ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰਤ ਕਛੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥
ਅੰਗ - ੨੬੨

ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਫੇਰ -

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥
ਅੰਗ - ੨੭੪

ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਚਿੰਤਾ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਜਿੰਨਾ ਤੈਨੂੰ ਵਿਤ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਬਲ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਓਸ ਬਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ, ਸੇਵਾ ਕਰ। ਕਹਿੰਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਹੈ -

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥
ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੬

ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲੇਗਾ ਤੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਅਰਪਣ ਕਰਾਂ। ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ - ਟਰੱਕ ਦਿਤੇ ਨੇ ਤਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਦਸ ਬਸਤੂ ਲੇ ਪਾਛੈ ਪਾਵੈ ॥
ਏਕ ਬਸਤੁ ਕਾਰਨਿ ਬਿਖੋਟਿ ਗਵਾਵੈ ॥
ਏਕ ਭੀ ਨ ਦੇਇ ਦਸ ਭੀ ਹਿਰਿ ਲੇਇ ॥
ਤਉ ਮੂੜਾ ਕਹੁ ਕਹਾ ਕਰੇਇ ॥
ਜਿਸੁ ਠਾਕੁਰ ਸਿਉ ਨਾਹੀ ਚਾਰਾ ॥
ਤਾ ਕਉ ਕੀਜੈ ਸਦ ਨਮਸਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੬੮

ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਸਾਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਾਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਭੁੱਲਦਾ ਕੌਣ ਹੈ?

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੭੬

ਉਹ ਮਨਮੁਖ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਾਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਫੇਰ ਦਾਤੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦਾਤੇ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਦਿੰਦੇ। ਸੋ ਇਹ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਿਮਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਲੰਗਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਦੇ ਨੇ, ਸੜਕਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ

ਇਕੱਲੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ -

ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ ॥
ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ॥
ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ ॥
ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ ॥
ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ ॥
ਸਦਾ ਬਸਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥
ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ ॥
ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸੁਆਮ ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੮

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਯਾਦ ਰੱਖ -
ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥
ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥
ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥
ਭਜਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥
ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਲਾਹਾ ਖੱਟ ਕੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚੋਂ ਜਾਹ, ਘਾਟਾ ਪਾ ਕੇ ਨਾ ਜਾਹ। ਜੇ ਲਾਹਾ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ -

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ ॥
ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥ ਅੰਗ-੨੮੩

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਗਾਉਣਾ, ਸੁਣਨਾ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨੀ ਤਾਂ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਮੰਨੀਏ। ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਓਨਾ ਹੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੁਹਾਡਾ ਬੈਠਿਆਂ ਦਾ ਇਕਨਾ ਨੇ ਫਲ ਨਾਲ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਲਈਆਂ, ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ, ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ -

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ ॥
ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ ॥ ਅੰਗ -
੨੯੫

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋਏਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਭ ਕਰਮ ਉਦੈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਪਣਾ ਫਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਸੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ -
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ

ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ
ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਸਾਡੀ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ, ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬਲ ਆਵੇ, ਇਹ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਹਿ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ, ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹਿਰਦੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਮੰਨੀਏ ਤੇ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਇਥੇ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ

ਆਇਆ ਹੈ -

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੨

ਫੇਰ ਖੋਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਹਾਂ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਸੋ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਰਾਹ ਦਸਦੇ ਨੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

(ਪੰਨਾ 3 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਵੇਹਲ ਕੱਢ ਕੇ ਤੋਪਖਾਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੇ। ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਭਿੰਨੀ ਰੈਣ ਜਾਗਣਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਤ ਕਰਮ ਸੀ। ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਭੋਜਨ ਫੌਜੀ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਬਣਦਾ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਲਸਣ ਭੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਤੋਪਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਅਗਸਤ 1923 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਤਰ ਸੁਗੰਧੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਉਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਤਰ ਲਈ ਗੁਲਾਬ ਆਪ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਇਕੋ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆਪਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ, ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਖੈਨ ਜੁਗਤ, ਚਿਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਦੇ ਭੇਦ, ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਦੇ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ, ਨਾਮ-ਨਾਮੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇਗ ਸੁਰਤੀ ਉਪਰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਬਲ ਛਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਸੁਰਤਿ ਅੰਤਰ ਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਅਕਹਿ ਚਰਨ ਕਮਲੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਈ।

ਹਰ ਵਕਤ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ ਦੀ ਰੇੜ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ। 1924 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਇਕ ਰਸ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ।

21 ਜਨਵਰੀ 1927 ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਚਖੰਡ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਛੋੜਾ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਬੈਰਾਗ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ-

ਕਬੀਰ ਬਿਰਹੁ ਭੁਯੰਗਮੁ ਮਨਿ ਬਸੈ
ਮੰਤੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ॥
ਰਾਮ ਬਿਓਗੀ ਨਾ ਜੀਐ
ਜੀਐ ਤ ਬਉਰਾ ਹੋਇ॥ ਪੰਨਾ - 1368

ਹਰ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਲਿਵ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਰਖਦੇ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਢੱਕੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਖਿਚ ਪਾਈ। ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਪੁੰਨ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੁੰਨ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤਪੋ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਆਰੰਭ ਦਿਤੀ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ 24 ਘੰਟੇ ਚਲਣ ਲਗਿਆ। ਜਗਿਆਸੂ, ਭੌਰਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਨਾਮ ਰਸ ਦੀ ਭਿੰਨੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਪੁਜ ਗਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਫਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੂਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜੇ।

ਅੰਤ ਉਹ ਸਮੇਂ ਭੀ ਆ ਗਏ ਜਦੋਂ ਲੱਖਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਜਾਣਾ ਸਹਿਣਾ ਅਤਿ ਅਉਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਜੀ 5 ਅਗਸਤ 1905 ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਅਤੇ 26 ਅਗਸਤ 1975 ਵਿਚ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਚੌਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਅਸਹਿ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ, ਜੋ ਅਜ ਭੀ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਜੇ ਭੀ ਹੰਝੂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਪਿੰਡ ਆਲੋਵਾਲ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ 5 ਅਗਸਤ ਅਤੇ ਮਹਾਂ ਸਮਾਧੀ ਦਿਵਸ 24, 25, 26 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਵਸਾਇਆ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਪ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਰੂਹਾਨੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਕਦੋਂ ਆਵੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪੜੀਏ, ਸਾਡਾ ਫਰਜ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰਿਨੂਵਲ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਬਡਭਾਗੀ ਬਣੇ ਜੀ।

(*****)

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਜਨੁ ਆਇਆ ॥

(ਸ੍ਰੀ 108 ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਧੰਨੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ
ਸਮਰਥ॥ ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ
ਕਰਿ ਹਥ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਧਾਰਨਾ - ਧੁੜੀ ਮੁਖ ਲਾਵਾਂ ਜੀ,
ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦਨਾ ਕਰ ਕੇ।
ਜਲੁ ਢੋਵਉ ਇਹੁ ਸੀਸ ਕਰਿ ਕਰ ਪਗ
ਪਖਲਾਵਉ॥ ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਲਖ ਬੇਰੀਆ
ਦਰਸੁ ਪੇਖਿ ਜੀਵਾਵਉ ॥ ੧ ॥

ਕਰਉ ਮਨੋਰਥ ਮਨੈ ਮਾਹਿ
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਪਾਵਉ ॥
ਦੇਉ ਸੁਹਨੀ ਸਾਧ ਕੈ ਬੀਜਨੁ ਢੋਲਾਵਉ
॥ ਰਹਾਉ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਣ ਸੰਤ ਬੋਲਤੇ ਸੁਣਿ
ਮਨਹਿ ਪੀਲਾਵਉ ॥ ਉਆ ਰਸ ਮਹਿ ਸਾਂਤਿ
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਇ

ਬਿਖੈ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਵਉ ॥ ੨ ॥ ਅੰਗ - ੮੧੩

ਧਾਰਨਾ - ਤਿਨ ਮਿਲ ਹਰਿ ਗਾਵਹੁ ਜੀ,
ਜਬ ਭਗਤ ਕਰੇ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ।
ਜਬ ਭਗਤਿ ਕਰਹਿ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ
ਤਿਨੁ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਗਾਵਉ ॥
ਕਰਉ ਨਮਸਕਾਰ ਭਗਤ ਜਨ
ਧੂਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਵਉ ॥ ੩ ॥

ਉਠਤ ਬੈਠਤ ਜਪਉ ਨਾਮੁ ਇਹੁ ਕਰਮੁ
ਕਮਾਵਉ ॥ ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ
ਸਰਨਿ ਸਮਾਵਉ ॥ ਅੰਗ - ੮੧੩

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਓਂ। ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਰਾਖੀ ਜੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਤਪੋਸਿਆ ਕਰਕੇ, ਭੈਣਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਆਸ਼ੇ, ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ

ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਭੈਣ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ਵੀਰ ਨਾਲ, ਆਪ ਤਾਂ ਉਹ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਇਹ ਇਕ ਪਿਆਰ ਦਾ, ਡੂੰਘੇ ਭਾਵਾਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰਾਖੀ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ ॥
ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ
ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੮੧੯

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਜੋ ਰਾਖੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਰੋਗਨ ਤੇ ਅਰ ਸੋਗਨ ਤੇ
ਜਲ ਜੋਗਨ ਤੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਚਾਵੈ ॥
ਸਤ੍ਰੁ ਅਨੇਕ ਚਲਾਵਤ ਘਾਵ
ਤਉ ਤਨ ਏਕ ਨ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ ॥
ਰਾਖਤ ਹੈ ਅਪਨੋ ਕਰ ਦੇ ਕਰ
ਪਾਪ ਸਮੁੰਹ ਨ ਭੋਟਨ ਪਾਵੈ ॥
ਔਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹਾ ਕਹ ਤੋ ਸੋਂ
ਸੁ ਪੇਟ ਹੀ ਕੇ ਪਟ ਬੀਚ ਬਚਾਵੈ ॥

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਰਖਵਾਰੇ ॥
ਚਉਕੀ ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੇ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ॥
ਜਮੁ ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਭਾਗਾ ॥ ੧ ॥
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਤੂ ਮੇਰੇ ਸੁਖਦਾਤਾ ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਕਰੇ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ
ਪੂਰਨ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥

ਤਾ ਕੀ ਸੇਵ ਨ ਬਿਰਥੀ ਜਾਸੀ ॥
ਅਨਦ ਕਰਹਿ ਤੇਰੇ ਦਾਸਾ ॥

ਜਪਿ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ਆਸਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੨੬

ਸੋ ਉਹ ਚਉਕੀ ਹੈ ਇਥੇ ਵੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਜਮਦੂਤ ਹੈ, ਉਹ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ ਭੱਜ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਮੁ ਲਜਾਇ ਕਰਿ ਭਾਗਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੨੬

ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਉਹ ਰਾਖੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਸਾਧਨ ਕਰੋ, ਜਦ ਇਕ ਖਾਸ ਅਵਸਥਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਸੁੱਤੇ ਨਾ ਜਾਗਦੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪੀ ਜਾਵੇ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪੀ ਜਾਵੇ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਪੀ ਜਾਵੇ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਨਾਲ ਜਪੀ ਜਾਵੇ, ਸ੍ਰਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਪੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੈ ਉਹਦਾ ਧਿਆਨ ਹਰ ਵਕਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੰਨ ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਇਹ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨੇ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਭੁੱਲੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਜਾ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਧੂ ਦਾ।

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ

ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੇਈ ਸੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੯

ਸੰਤ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਏਸ ਕਰਕੇ ਨੇ -

ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦੁਇ ਭਲੇ

ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਕਿਉਂ ਭਲੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੋ

ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੋ ਸਾਧੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਜਿੰਨਾ ਹੈ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੁਖ ਭੋਗਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਇਆਂ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਗੰਧਲਾ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਘਚੋਲਾ ਫੇਰ ਜਾਵਾਂਗੇ ਇਥੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ। ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ ਫਸਾਦ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ, ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਸੀਆਂ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਹੁਣ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇ। ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਅਤਿ ਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਜਦ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦੂਸਰੇ ਕਮਾਈ

ਕਰਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ, ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਸਾਡਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਨਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ, ਆਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹਾਂ। ਉਵੇਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਵੇਂ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਆਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਜੋ ਹੈ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਧੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਵੀ ਧੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥

ਅੰਗ - ੪੮੮

ਸਾਡਾ ਆਉਣਾ ਉਲਾਂਭਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਹੈ -

ਜਿਹ ਕੁਲਿ ਪੂਤੁ ਨ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੀ ॥

ਬਿਧਵਾ ਕਸ ਨ ਭਈ ਮਹਤਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੮

ਪਹਿਲੀਓ ਗਾਲੂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਖਲਾ ਲਈ, ਰੱਬ ਤੋਂ ਖਲਾਈ। ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਗਾਲੂ ਕਢਾ ਕੇ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ। ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਕੱਢ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਉਹ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂ? ਐਡੀ ਗਾਲੂ ਕਿਉਂ ਲੱਗੀ? ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ। ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਬੇਕਸੂਰ, ਉਹਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਸਹਿਣਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਉਲਾਂਭਾ ਹੈ।

ਜਿਹ ਨਰ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਨਹਿ ਸਾਧੀ ॥

ਜਨਮਤ ਕਸ ਨ ਮੁਓ ਅਪਰਾਧੀ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੮

ਐਹ ਅਪਰਾਧੀਆ! ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਤੂੰ ਜੰਮਦਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ। ਸੋ ਸਾਡਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਇਆਂ 'ਤੇ ਜਗਤ ਤਰ ਜਾਵੇ, ਆਉਣਾ ਜਗ ਧੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਜੋ ਜਾਨੈ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥

ਆਪਿ ਮਿਲਾਇ ਲਏ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ ॥

ਓਹ ਧਨਵੰਤੁ ਕੁਲਵੰਤੁ ਪਤਿਵੰਤੁ ॥

ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਜਿਸੁ ਰਿਦੈ ਭਗਵੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਜਨੁ ਆਇਆ ॥

ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਆ ॥

ਜਨ ਆਵਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਆਉ ॥

ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੫

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਧੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਮ ਭੋਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਕਰਮ ਭੋਗਣ ਵਾਸਤੇ। ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਧੰਨ ਹੈ।

ਅੱਜ ਆਪ ਸਾਰੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 1905 ਦੇ ਕਰੀਬ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਾਟ ਕੀਤਾ ਇਥੇ ਆ ਕੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਜੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀਏ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸੀ, ਹਿਰਦੇ ਗਿਰਵੀ ਕਰਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਚਲਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋੜ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚ ਵਸਿਆ, ਅੱਜ ਗਇਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਪਿਆਰ ਘਟਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੂਕ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਲੋਚਾ ਉਠਦੀ ਹੈ ਮਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਜਣ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਜੀ,
ਮੇਲਾ ਹੁਣ ਹੋਵੇ ਕਿਵੇਂ।

ਸਾਜਣ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ ਕਿਉ ਮੇਲਾ ਹੋਈ ॥
ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਹਿ ਗੰਠੜੀਐ ਮੇਲੇਗਾ ਸੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੯

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲੀ ਸੱਜਣ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਨਕਲੀ ਸੱਜਣ ਨੇ, ਇਕ ਅਸਲੀ ਸੱਜਣ ਨੇ। ਨਕਲੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਜਿਹੜਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡੇ, ਜੋ ਫੇਰ ਵੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲੀ ਸੱਜਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ

ਫੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ

ਜਾਗੀ ਛੋੜਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਕੀ ਹੈ, ਕੱਚੇ ਤੇ ਪੱਕੇ 'ਚ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ, ਇਹ ਸਭ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੱਜਣ ਨੇ, ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੇ ਸੱਜਣ ਨੇ, ਕੋਈ ਬਿਪਤਾ ਆ ਜਾਏ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਨਿਭੇਗਾ। ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ, ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੱਜਣ ਕਾਹਦੇ ਹੋਏ-

ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲਿ ਮੈ

ਚਲਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨਿ ॥

ਜਿਥੈ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਤਿਥੈ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨਿ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੯

ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸੰਕਟ ਆ ਜਾਏ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ

ਫੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ

ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਗੀ ਛੋੜਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਹੋ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਪੁਛਹੁ ਜਾਇ ਸਿਆਣਿਆ ਆਗੈ ਮਿਲਣੁ

ਕਿਨਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੫੯੫

ਮਿਲਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਛੜ ਗਿਆ ਉਹ ਵਿਛੜ ਹੀ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਐਸੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਵੀ ਮੇਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ 26 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਦੇ ਦੋ ਵਜੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਆਪਣਾ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਚੌਲਾ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਤਕਰੀਬਨ ਉਸ ਵਕਤ ਪੌਣੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਸੀ। ਇਥੇ ਦੋ ਵਜਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੱਸਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਯਾਦ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਜ਼ੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਜੋ ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਬਖਸ਼ੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਨਦੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡੇ ਖੇਲਦੇ ਨੇ, ਜੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚੋਂ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲਈ ਆਉਂਦੇ

ਨੇ, ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਜੂਲਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਸੋਢੀ ਸਨ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪਾਖੰਡ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਬੇਅੰਤ ਗੁਰੂ ਬਣ ਗਏ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ। ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ 22 ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ 22 ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਇਕ ਐਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਗੱਦੀ ਲਾ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਇਆ 1905 ਵਿਚ, ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰੋਪੜ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਆ ਗਈ-ਆ ਗਈ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਪਲੇਗ ਆ ਗਈ, ਬੇਅੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਮਰ ਗਈ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਆ ਗਈ-ਆ ਗਈ। ਮਾਨਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ 'ਚ ਪਰਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਲੱਗੋ, ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲੜ ਫੜਿਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਣ ਕੇ ਰਹੋ, ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਖਾਓਗੇ। ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਵੀ ਪੂਰਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਧੋਖਾ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਪਰਖ ਨਹੀਂ, ਅਣਜਾਣ ਬੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ। ਕੋਈ ਆ ਜਾਏ ਭੇਖ ਧਾਰ ਕੇ, ਨੱਠੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਨੂੰ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਵਸਥਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜਦ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੋ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੈ ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ, ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਮਸਕਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਰਨ ਧੂੜੀਆਂ ਵੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨੇ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵੰਸ਼ 'ਚੋਂ ਦਸਵੇਂ ਥਾਉਂ ਦੇ ਉਤੇ। ਆਪ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਆਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਹਿੱਲ ਗਏ, ਉਹ ਤਕਲੀਫਾਂ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਹਰ ਵਕਤ ਮੂੰਹ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ ਪੀਂਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ

ਤਾਂ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਏਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਪ ਤਤਿਕਸ਼ਾ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਪੀਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਰ ਵਕਤ ਸੀਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ 'ਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਐਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਐਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਪ ਨੇ ਕਰਿਆ, ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਜਿਥੇ ਜਾਣਗੇ ਉਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਕ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਅਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਆਪ ਆ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਆ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਣਗੇ, ਟਿਊਬਵੈਲ 'ਤੇ ਆ ਕੇ। ਲੇਕਿਨ ਦਰਿਆ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹਨੇ ਵਹਿੰਦੇ ਹੀ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ 'ਚੋਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਹੈ, ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ। ਬੇਅੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਭੇਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਅਵਸਥਾ ਉਹਦੀ ਵੀ ਓਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਓਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗੋਸ਼ਾ ਨਸ਼ੀਨ ਬੈਠਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਦੀ ਵੀ ਅਵਸਥਾ ਉਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਡਿਊਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਆਪਿ ਜਪਹੁ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੦

ਆਪ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ। ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਿਆ। ਐਨੀ ਸਿੱਖੀ ਵਧੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਲਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੱਸ ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ 1861 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਰਦਮ ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਉਹਦੇ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਰਹਿ ਗਏ, 11 ਲੱਖ ਕੁਛ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਛ ਸੈਂਕੜੇ। ਯਾਨੀ ਕਰੋੜ ਸਿੱਖ ਘਟਿਆ ਇਕ ਦਮ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੇਲੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਰੀ ਵਾਲੇ, ਆਪ ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਐਡ

ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ, ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ ਵਾਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਿਆ। ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪੱਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਐਨੇ ਕੁ ਹੀ ਯਾਤਰੂ ਆਏ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ 12-13 ਹਜ਼ਾਰ। 25-26 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਕੱਠ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਐਡੇ-ਐਡੇ ਦੇਗੇ ਨੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਉਹਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਹੀ -

ਅਸੀਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਮਾਰ ਛੱਡੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਸਾਧ ਤੇ ਸੰਤ ਮੀਆਂ

ਵਾਰਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸੀ ਮੱਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਫਖਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। 75 ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੋਪਖਾਨਾ ਲੈ ਕੇ, ਰਸਾਲੇ ਲੈ ਕੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ! ਸੈਂਕੜੇ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੇ ਟੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾਓ, ਸੰਗਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੋਪਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਸਿੰਘੋਂ! ਮਾਰਦਾ ਰੱਖਦਾ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਆਪ ਹੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਜੀਵਾਲਦਾ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਾਂ, ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੇ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਏਸ ਲੰਗਰ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਸੈਂਕੜੇ ਪੀਪਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾਓ, ਉਹ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਫਾਇਰ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਏਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੁਕਮ ਦਿਓ। 26 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਲੜਨ ਮਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੋਣਾ ਪਿਟਣਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ, ਆਪਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਓ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਬਚ ਜਾਓਗੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਿਓ, ਜਦੋਂ ਆਉਣਗੇ ਇਥੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਿਓ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਿਓ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਪੰਗਤਾਂ ਲਾਓ, ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਾਰੀ ਫੌਜ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਾਰੀ ਫੌਜ ਆਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਹੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੋ, ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੋ। ਭੁੱਖੇ ਸੀਗੇ ਲੇਕਿਨ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਬਰ ਬੜਾ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਰਾਦਰੀ ਕਰਨੀ, ਧੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਸੀ, ਮੁੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਸੀ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਰ ਲਓ, ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣ ਦਾ। ਜਦ ਕੁਛ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ

ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਗਤਾਂ ਲਾਓ ਤੁਸੀਂ, ਅਸੀਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ। ਉਹ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਛਕਦੇ ਨੇ ਲੰਗਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਚਾਨਣਾ ਆਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਇਕ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ਸੀ, ਸਾਧ ਬਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ, ਇਧਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਮਾਰੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ। ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੜੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ demoral ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ। 1848 'ਚ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਸੀ, 1852 ਤੱਕ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਫਿਰ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਤੇ, ਇਹੀ ਦਸਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘੋਂ! ਘਬਰਾਓ ਨਾ, ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ, ਠੀਕ ਹੈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ। ਨਾਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਨਾਲ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਦਾਤ ਸੀ, ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤੀਆਂ, ਉਕਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਨੇ-ਬ-ਸੀਨੇ ਚਲਦੀਆਂ-ਚਲਦੀਆਂ, ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 101 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ। ਆਪ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਨਿਰਗੁਣ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੀਆਂ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਸਰਗੁਣ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਜਦੇ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੂਜਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਘਟ-ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਅਗਲੀ ਜਮਾਤ ਹੈ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ, ਉਹ ਐਮ.ਏ ਦੀ ਜਮਾਤ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸੰਪਰਦਾ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਹੈ ਇਹ ਨਿਰਗੁਣ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੈ। ਸਰਗੁਣ ਦੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਭਗਤੀ ਵੇਲੇ ਦੋ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਹੋਏ, ਬਾਬਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ, ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਤੀਸਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਸ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦਿਤੀ, ਆਪ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ, ਆਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ।

54 ਸਾਲ ਏਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਤਿ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਆ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਫੜ ਲਈ, ਘਰ-ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੇਪਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਐਸੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੂਲਵਰ ਹੈਂਪਟਨ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਦੀਵਾਨ ਹੋਰ ਬਚਦਾ ਸੀ, ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਚਾਨਕ ਦੀ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤੁਹਾਡਾ ਆਖਰੀ ਦੀਵਾਨ ਹੈ ਅੱਜ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੈ ਆਖਰੀ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਲੇਕਿਨ ਐਸੀ ਮਾਇਆ ਪਈ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਹੈ ਆਪ ਦਾ। ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋਇਆ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੂਲਵਰ ਹੈਂਪਟਨ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਵਾਲੇ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਸਭ ਦੇ ਘਰ ਤੇ ਮੈਂ ਆਹੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਨਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਘਰ ਆ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਨਾ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਇਸ ਪੰਜ ਭੂਤਕ ਚੌਲੇ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰਕੇ ਸਭ ਕੁਛ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜੇ ਸਰੀਰ ਇਥੇ ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਯਾਦ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ।

ਜੋ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਜੋ ਕੁਛ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੁਣਾਈ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਇਕ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ 'ਚ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਅਸੀਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ

ਕੋਈ ਗੱਲ? ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ, ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ, ਹੋਰ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਬੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਸੀਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਾ ਦਿਓ। ਪਰ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਗਏ। ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਏਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਈਏ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਉਥੇ ਉਹਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹੀ ਗੁਣ ਦਸਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਆਏ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਇਹਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਸੀ। ਸੋ ਐਧਰਲੀਆਂ-ਉਧਰਲੀਆਂ ਟੋਹੇ ਮਾਰਨਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੋ ਹਰਿ ਭਾਏ,
ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਰੀ ਰੇ।**

**ਹਰਿ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜੋ ਹਰਿ ਭਾਏ
ਤਿਨ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰਾਰੀ ਰੇ ॥
ਆਵਹਿ ਨ ਜਾਹਿ ਨ ਕਬਹੂ ਮਰਤੇ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੰਗਾਰੀ ਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੮੫੫**

ਨਾ ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਕਦੇ ਮਰਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਝੀ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਛੇਵੀਂ-ਸੱਤਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ ਪਟਿਆਲੇ। ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਅਮੀਰ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਦੇ ਭੂਆ ਦੇ ਲੜਕੇ ਸ. ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਲੱਸੀ ਖਾਨੇ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਵੱਡੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਸੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਤਮਾ ਟੀ.ਐਲ. ਬਿਸਵਾਨੀ ਜੋ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਬੜੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਨੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੀ ਉਥੇ, ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ

ਉਹਦੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਯਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਇਹ, ਅਸੀਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਸਾਰਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਤੇ ਐਨਾ ਹੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਸਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਆਪ ਨੇ ਡੇਢ ਵਜੇ ਉਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਥੋਂ ਉਠ ਕੇ ਸੁਧਾਸਰ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ, ਉਥੇ ਆਪ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੇ ਉਹ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਦੇਖ ਹੀ ਲਓ ਕਿ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਪੰਜ ਪਾਠ ਤਾਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਰਨੇ ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਪਾਠ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ 'ਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਸੁਰਤੀ ਦੀ ਸਪੀਡ ਚਾਰ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲੋਂ। ਜੁਬਾਨ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ, ਸੁਰਤੀ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਘੰਟੇ 'ਚ ਚਾਰ ਪਾਠ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਸਵਾ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਪਾਠ ਅਸੀਂ ਕਰਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਮੰਤਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ ਅਜੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਜਪਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸੁਰਤੀ ਚਾੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਤੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਣਾ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਝੁਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਝੁਲੇ ਝੁਲਣਾ। ਚਾਨਣਾ ਹੀ ਚਾਨਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ -

ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਉਜਾਰਾ

ਬਿਨਸੈ ਭਰਮੁ ਅੰਧੇਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੦੦

ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਐਉਂ ਲੱਗਣਾ ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਤੇਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਫੁੱਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਕਦ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੜਕੇ ਹੀ ਉਠ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੇਢ ਵਜੇ ਉਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗੀ। ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤਾਲੇ ਲਾ ਦਿਓ ਕੋਠੀ ਨੂੰ, ਨਿਕਲ ਨਾ ਸਕਣ ਬਾਹਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਠੇ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੌੜੀਆਂ 'ਚ ਬਹਿ ਗਏ, ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਲਿਆ, ਪੌੜੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਸੀ, ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ ਜਿਥੇ

ਮੋੜ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਧਰੋਂ ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜਦ ਰਾਜੇ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਰਾਜੇ ਡੇਢ-ਦੋ ਵਜੇ ਸੌਂਦੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ, ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਆਏ, ਆ ਕੇ ਤਾਲਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਦੋਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਸੀਗਾ ਤੇ ਠੋਡਾ ਲੱਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੌਣ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਈ! ਮੈਂ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਪੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਠੀਕ ਹੈ ਮੈਂ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂ, ਭਜਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਵਾਂ, ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਭਜਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤੂੰ ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ।

ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ 'ਚ ਆਪ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਤੋਪਖਾਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਚੌਂਕੜੇ ਮਾਰ ਲੈਣੇ, ਚਿੱਟੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੱਕਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਰੋਜ਼ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਬੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੀ, ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ 'ਤੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਨੇਤਰਾਂ ਵਲ ਤੇ ਮਸਤਕ ਵਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆ ਗਿਆ ਤੂੰ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ। ਏਸ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ। 'ਆ ਗਿਆ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਅਗੰਮੀ ਬਾਤ ਸੀ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੁੱਟੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਕਿ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਫਿਕਰ ਕਰਨਗੇ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ

ਬੋੜੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲਈ, ਪਿਛਲਾ ਜੋ ਤਪ ਸੀਗਾ ਸਾਰਾ, ਪਿਛਲੇ ਸੰਸਕਾਰ ਸਾਰੇ ਉਘੜ ਆਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਐਨਾ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਏ ਥਾਉਂ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰਤ ਦੇ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ, ਕਿਵੇਂ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਮੰਡਲਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘੇ, ਕਿਵੇਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਸੰਤ ਆਪ ਲਿਖਣ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਬਾਹਰਲੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗੁਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਧਰਤੀ ਨਾਲ। ਸੁੱਤੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿ ਲੱਤਾਂ ਨਿਸਾਲ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ। ਜੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਦੱਸ ਮਿੰਟ ਦੀ ਨੀਂਦ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਝੁੱਕ ਗਏ ਹਾਂ, ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਲਾਈ। ਸਾਡਾ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਸਫ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਬਿਸਤਰਾ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ। ਚਾਦਰਾਂ ਬਦਲ ਦੇਣੀਆਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਸਫ 'ਤੇ ਹੀ ਨੌਂ ਸਾਲ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਸੋ ਇਹ ਕਥਾਵਾਂ ਨਿਆਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਬੈਠਿਆਂ ਕਰਨਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਸੱਪ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇ ਕੋਬਰਾ ਨਾਗ, ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਈ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜਦ ਵੀ ਆਪਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੋਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਫਨ ਫੁਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਦੁਖੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਜਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸਾਮ੍ਰਣੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਏਸ ਜਲ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰੋ ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਆਵੇ। ਦੂਰੋਂ ਛਿੱਟਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਸੱਪ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਹ ਕੌਣ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਅਹੰਕਾਰੀ ਸੀਗਾ, ਇਹਨੇ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਿਆ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਥੇ ਆਏ। ਇਹ ਬੜਾ ਘੁਮੰਡੀ ਚੌਧਰੀ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਐਨੀ ਦੌਲਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਐਨੇ

ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੀ ਸਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਮਾਇਆ 'ਚ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅੰਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ -

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ
ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥

ਅੰਗ - ੫੨੬

ਇਥੇ ਸੱਪ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸੱਪਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੜਫਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਓਂ! ਹੁਣ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੋ। ਸੋ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤੇ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੀ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਦੇ,
ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ -

ਆਠ ਪਹਰ ਨਿਕਟਿ ਕਰਿ ਜਾਨੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੂਰ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਝਾਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਮਾਨੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਜੋ ਕੁਛ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਖ ਆ ਜਾਏ, ਸੁਖ ਆ ਜਾਏ, ਕੁਛ ਆ ਜਾਏ ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਆਧਾਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੨

ਨਾਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਪੌਲੀਟੀਕਲ ਤਾਕਤ, ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਕੋਈ ਚੇਲਿਆ ਬਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੋਇ ਰਹੇ ਸਭ ਕੀ ਪਗ ਫਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਫੇਰ ਅਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਵੈ ਮਾਨ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੈ ਮਾਨ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥
ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੋ ਜਨੁ ਨਿਰਦਾਵੈ ਰਹੈ
ਸੋ ਗਨੈ ਇੰਦ੍ਰੁ ਸੋ ਰੰਕ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੩

ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਕਬੀਰ ਸਭ ਤੇ ਹਮ ਬੁਰੇ
ਹਮ ਤਜਿ ਭਲੇ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਜਿਨਿ ਐਸਾ ਕਰਿ ਬੁਝਿਆ
ਮੀਤੁ ਹਮਾਰਾ ਸੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੪

ਅਭਿਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਵੈ ਮਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅੱਡਦੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਐਸਾ ਰੱਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਲਿਹਾਜ਼ ਪਾਈਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਆਹ ਕੰਮ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਆਹ ਵੱਡਾ ਧਨੀ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੀਏ, ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲ ਜਾਏਗਾ, ਬੜਾ ਦਾਨ ਵਧੇਗਾ। ਇਹ ਕੱਚੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਸੰਤ ਰਹਤ ਸੁਨਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥
ਉਆ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਹਤ ਸੁਣੋ। ਉਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਉਥੇ ਦੀ ਵਰਤਣ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਕੋਈ ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਦੀ ਵਰਤਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਰਥਕ ਵਰਤਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ। ਕੋਈ ਰਾਜਸੀ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਰਾਜਸੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਰੂਹਾਨੀ ਲੋਕ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਰਤਣਿ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥
ਅਨਦ ਰੂਪ ਕੀਰਤਨੁ ਬਿਸੁਆਮ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਵਿਚ, ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਸੁਆਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਟਿਕਾਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਿਤ੍ਰੁ ਸਤ੍ਰੁ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਮਿਤ੍ਰੁ ਆ ਜਾਏ, ਇੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਏ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦੇ ਨੇ।

ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੜਵੱਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ 60 ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ। ਮੰਜੇ ਦੇ ਉਤੇ, ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰੀਂ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖੂਨ ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਦੇਖ ਕੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਿੰਘਾਂ! ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਤੂੰ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਸਰੀਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਉਸ ਉਪਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਅੱਗ ਜਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਹਵਾ ਉਡਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਡੋਬ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਸਤਰ ਮੈਨੂੰ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਧਰਮ ਹੀ ਹੈ -

ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ
ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੈ ਕਾਲਿ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੯

ਅੱਜ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਧਰਮ ਹੈ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ, ਵਧਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਇਹਨੇ ਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ। ਸੋ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਿਆਦਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੰਦੇ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਇਹਦਾ ਮਾਸ ਜੰਬੂਰ, ਅੱਗ ਵਰਗੇ ਗਰਮ ਕਰਕੇ ਖਿੱਚ ਦਿਓ ਸਾਰੇ। ਜੁਲਮ ਤਾਂ ਪਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪਏ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਫੇਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਦਾ ਮਾਸ ਕੱਢਿਆ। ਹੱਡੀ ਕੱਢ ਦਿਤੀ, ਸਾਰਾ ਮਾਸ ਖਿੱਚ ਲਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦੂਸਰੀ ਬਾਂਹ ਦਾ ਖਿੱਚ ਦਿਤਾ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਇਕ ਲੱਤ ਦਾ ਖਿੱਚ ਦਿਤਾ, ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਦੂਸਰੀ ਦਾ ਖਿੱਚ ਦਿਤਾ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜਾ ਖੂਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾੜੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਖੂਨ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮਲ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ, ਉਹ ਕੁਛ ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖੂਨ ਕਿਉਂ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮਲਦੇ ਓ

ਆਪਣਾ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਿਹਰਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੇ ਰੋਣਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਰੋਣਕਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਲੜਕਾ ਤੁਹਾਡੀ ਗੋਦੀ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਗੋਦੀ 'ਚ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ, ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਏਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਐਨਾ ਮਾਸ ਨੌਚ ਦਿਤਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ?

ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਓ, ਐਵੇਂ ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੋਠੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੋਠਾ ਢਾਹੁਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਠਾ ਕਿਵੇਂ ਢਾਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਬਿਰਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ? ਸੰਤ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸੰਤ ਜੋਤੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅਭਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ, ਚਿਤ, ਬੁੱਧੀ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ। ਮੈਂ ਸਾਖਸ਼ੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਉਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵਰਤਾਓ ਕਰਿਓ, ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਨਾ ਦਿਓ। ਬਾਬਾ ਖੁਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਆ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਇਕ ਬਚਨ ਦਿਓ ਸਾਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇ ਬਚਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਚਨ ਇਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਤਲਵਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਹੈ, ਸਰਾਪ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਈਂ। ਇਹਨੂੰ ਹੋਣ ਦੇਈਂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ, ਇਥੇ ਮਾੜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਤਸੀਹੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੰਗਾ ਤੁਸੀਂ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਗੌਰਖਪੁਰ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਹੱਦ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਉਥੋਂ

ਫਲਾਣੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਆਇਓ। ਜਦੋਂ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਜਦੋਂ ਆਏ, ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਐਉਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਚਨ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਹੈ ਨਾ, ਇਥੇ ਚਾਰ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਸੁਹਾਗਾ ਚੱਲੇਗਾ, ਏਸ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਉਤੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

**ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਿ ਖੁਆਏ
ਕਰਤਾ ਖੁਸਿ ਲਏ ਚੰਗਿਆਈ ॥**

ਅੰਗ - ੪੧੭

ਜਦੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਾਪ ਵਧ ਜਾਣ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦਾ ਪਤਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੁਦਰਤੀ ਹਿਸਾਬ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਤ੍ਰ ਤੇ ਸਤ੍ਰ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਜਾਣਦੇ ਨੇ।

**ਮਿਤ੍ਰ ਸਤ੍ਰ ਜਾ ਕੈ ਏਕ ਸਮਾਨੈ ॥
ਪ੍ਰਥ ਅਪੁਨੇ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨੈ ॥ ੨ ॥
ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ ॥**

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਕਰੋੜਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦੇ ਨੇ।

ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਚਾਹੇ ਸਰੀਰਕ ਦੁਖ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਦੁਖ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲਣ ਵਾਸਤੇ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਬਿਮਾਰ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ -

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇਗਾ ਉਹ ਰੋਗੀ ਹੋਏਗਾ। ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਚੱਲੇਗਾ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਆ ਜਾਏਗੀ, ਉਹਦੀ ਜਿਹੜੀ ਚਰਨ ਧੂੜ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਰੋਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਨੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਉਹ ਵੀ ਰੋਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨੇ।

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੪

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦਵਾਈ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗੁਰਿ ਅਉਖਧੁ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਭਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੈ ਇਹ। ਲੇਕਿਨ -

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਬਿਨੁ ਬਿਧਿ ਨ ਬਨਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਇਹਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ।

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਸੰਜਮੁ ਕਰਿ ਦੀਆ ॥

ਨਾਨਕ ਤਉ ਫਿਰਿ ਦੁਖ ਨ ਥੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਜਦੋਂ ਸੰਜਮ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੇ ਦਿਤੀ ਦਵਾਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੋਗ ਕੋਈ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਧਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਥਿਉਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦਵਾਈ ਦੇ ਦਿਓ। ਦਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਤੱਤ ਮਾਰੋ, ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਦਵਾਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ। ਉਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੨੪

ਬੀਮਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ, ਬੀਮਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਆਧੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪ ਕਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਖੁਰਾਕ ਹੈ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਆਹਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ। ਆਹਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਇਹ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਿਹਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨੇ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਬਿਮਾਰ ਓਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦਾ। ਉਹਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ -

ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੫੬

ਉਹ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਰੋਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਰੰਟ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਨੇ, ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਭਾਈ, ਉਹ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤਾਂ ਮਨ ਦੁਚਿੱਤੀ 'ਚ ਹੈ, ਦਵਾਈ ਲਈਏ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪੀਏ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਆਵੇ, ਫੇਰ ਰੋਗੀ ਦਾ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਦਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਬੇਅੰਤ ਰੋਗੀ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹੋ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਆਏ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਰ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹਦਾ ਇਲਾਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਤੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਵਾਈ ਦਿਤੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ।

ਇਕ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਕਲਕੱਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਗਲਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੈਲ ਸਾਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ। ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋ ਗਈ। ਜਦ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਘਰ ਚਲਿਆ ਜਾਹ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਦੱਸ ਕੁ ਦਿਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਫੜੇ ਸਾਰੇ ਖਾ ਲਏ। ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਉਸ ਨੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੈਣ ਆਈਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਪਾਠ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਪਾਠ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰ, ਬਰਤਨ ਮਾਂਜੀ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਟੀ.ਬੀ. ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੋ ਸ਼ਤੀਰ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸੀ ਗੱਲ ਛੋਟਿਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ, ਆਹ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਹੈ, ਦੋ ਸ਼ਤੀਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਘਿਉ ਦੇਵਾਂ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਸੁੱਟ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਿ ਰਤਨ ਸਿੰਘ! ਦੱਸ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਚਾਰ ਕਿਲੋ ਘਿਉ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਓ। ਕੱਤਕ ਦੀ

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਇਆ ਸੀਗਾ ਤੇ ਹੁਣ ਹੌਲੇ-ਮਹੱਲੇ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਇਆ, ਤੀਸਰੀ ਸਟੇਜ ਦੀ ਟੀ.ਬੀ., ਡਾਕਟਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਦੱਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਸਕਣਾ। ਭੂਚੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਹ ਤੇ ਹੁਣ ਦੇਖ ਲਓ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦੋ ਸ਼ਤੀਰ ਚੁੱਕ ਲਏ ਨੇ। ਬੀਮਾਰੀ ਕਿੱਧਰ ਗਈ? ਕਿੱਧਰ ਟੀ.ਬੀ. ਦੇ ਜਰਮ ਗਏ। ਕਿਥੇ ਫੇਫੜੇ ਸੀਗੇ ਜਿਹੜੇ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਾਫ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ ਨੇ, ਸਾਫ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰਤਿਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ। ਐਥੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਓ, ਬੀਮਾਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ? ਫੇਰ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈਂ ਤੂੰ ਜੇ ਤੇਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ? ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਯਾਦ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਯਾਦ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ ਭਾਈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਦੇ ਜਪਿਆ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਜਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਲਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਪਿਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਰੋਗ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਇਥੇ। ਇਕ ਦੋ ਮਰੀਜ਼ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਟੈਸਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਏ ਓ। ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ! ਤੂੰ ਵਿਹਲਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ, ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਹੱਡ ਰੱਖ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਚੁੱਕ ਲਈ ਟੋਕਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਸੁਰਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹਦੀ ਸੁਰਤੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਵਿਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਈ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਉਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਏਗਾ, ਇਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੋ ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਵਲ ਬਿਰਤੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ -

ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਅਘ ਕਾਟਨਹਾਰਾ ॥

ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰਨ ਜੀਅ ਕੇ ਦਾਤਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਸਰੀਰਕ ਦੁਖ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਦੁਖ

ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਆਰਥਕ ਦੁਖ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਜਮਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ -

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ॥

ਇਕੁ ਦੁਖੁ ਰੋਗੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੁ ਲਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਉਹ ਦੁਖ ਜਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਐਸਾ ਨਾ ਕੋਈ ਹਕੀਮ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਆਏ, ਦੂਸਰੇ ਵੀ ਆਏ।

ਇਕ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਗਠੀਆ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਨਕਮਟੈਕਸ ਆਫੀਸਰ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਦੱਸੀ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨਹੀਂ ਬੇਅੰਤ ਹੀ, ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਆਏ। ਇਕ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸੀ.ਐਮ.ਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਦੁਖਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਛੋਲੇ ਖਾ ਲਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਾਸਪੀਟਲ ਨਾ ਜਾਣ, ਉਧਰੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗੀ, ਛੇਤੀ ਆਓ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆ ਗਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਨਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਪੇਟ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ ਡਿਊਟੀ ਕਰੋ। ਇਕ ਪੁੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਚੂਰਨ ਪਿਆ ਸੀ ਉਹ ਫੜਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ, ਇਹਨੂੰ ਖਾ ਲੈ, ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲੈ ਲਈਂ। ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪੇਟ ਦੁਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਦੁਖ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਉਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜਦੋਂ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਨੇ ਕੰਬਲੀ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ। ਕੰਬਲੀ ਟੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਹ ਕੰਬਲੀ ਥੱਲੇ ਕੀ ਲਕੋਇਆ ਹੈ, ਆਹ ਟੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ, ਕੰਬਲੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਐਉਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਆ ਜਾ ਇਥੇ। ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਟੱਪੇ, ਹੋਰ ਹੀ ਕੁਛ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸ ਲਵੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਿਆ। ਐਨਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬੁਖਾਰ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੱਲ ਫੇਰ ਕੰਬਲੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾ।

ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪੇਟ 'ਚ ਦਰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਲੈ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ examine ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ exjedly ਓਹੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਨੂੰ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਚੱਲ ਡਾਕਟਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਆਵੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਵਿਹਲੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ। ਇਕ-ਦੋ-ਚਾਰ-ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇ।

ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਸੁਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੨

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਮੁਖ ਤੋਂ ਬਚਨ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਨਾ, ਉਹ ਵਲੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ।**

ਅੰਡਜ, ਜੇਰਜ, ਉਤਭੁਜ, ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏ ਲੇਕਿਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਗਿਣ ਲੱਗੀਏ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੱਲ ਜੋ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਯੂ.ਪੀ. ਹੁੰਦਾ, ਇਕ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀਗੇ ਹਾਪੜ, ਉਥੇ ਮੈਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਤ ਖੇਲ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਪ੍ਰੇਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਲੈ ਪ੍ਰੇਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਦੇ? ਸਿੰਘ 'ਚ ਪ੍ਰੇਤ ਕੀ ਆਵੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ।

ਗੱਲ ਕਰਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮਿਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਕਈ ਦਿਨ ਦਾ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਥੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹਾਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਚੰਗਾ। ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੀ, ਸਮਝੀ ਸਾਰੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ, ਅਸੀਂ

ਨਹੀਂ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਆਹ ਮੁਗਲ ਖੇੜੀ ਹਸਨਪੁਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ, ਇਥੇ ਮੈਂ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਛੱਤੀ ਸਾਲ ਮੈਂ ਇਥੇ ਤਪਸਿਆ ਕਰੀ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਨਿਗੁਰਾ ਸੀ, ਨਿਗੁਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਦਰਗਾਹ 'ਚ, ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਮੇਰੇ ਲੁਕਵੇਂ ਕੁਕਰਮ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਨਰਕ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ! ਪੀਰ ਹੈ ਕੋਈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੌਲਵੀ ਹੈ ਵੱਡਾ, ਹੁਣ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਇਹਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਫੇਰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਭੂਤ ਹੀ ਭੂਤ ਇਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣੇ ਨੇ। ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਮੈਂ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਹ ਆਇਆ ਨਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਗਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵਾਂ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਦਿਸਦਾ ਤੈਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਜਲਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਲਾਲ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦ-ਰੂਹ ਇਥੇ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜਿਹਨੂੰ ਓਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਓਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਰਵਾਂ ਜਲਾਲ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦ ਤਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਜਲਾਲ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਕੱਢਣ, ਮੈਂ ਉਸ ਹੱਦ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬੜੀਆਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਜਲਾਲ ਦੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਆ ਬੀਬੀ ਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਇਹ ਗਲੀ 'ਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਭਰਜਾਈ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਤ ਨੇ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ ਲੋਕ, ਉਥੇ ਪਈ-ਪਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਹੀਰਾ ਸਿਆਂ! ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਹਾਂ-ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਆਂ। ਐਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਛੱਡ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਆ ਸੀ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਵੇ ਪੁੱਤ! ਅੰਦਰ ਆ ਤੂੰ, ਆਹ ਤੇਰੀ ਭਰਜਾਈ ਸੀ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਭੂਤਨੀ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦ ਤੂੰ ਗਲੀ 'ਚ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਇਹਨੇ ਦੇਖ ਕੇ, ਐਨਾ

ਸੇਕ ਲੱਗਿਆ ਤੇਰਾ ਨੱਠ ਗਈ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮ 'ਚ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਲਿਆ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖ ਦਿਤਾ। ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਉਂ ਕਰਿਓ, ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਆਉਗੀ ਨਾ, ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੈ ਇਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕਰ ਦਿਓ।

ਜਦ ਫੇਰ ਆਈ, ਕਾਗਜ਼ ਕਰਿਆ ਅੱਗੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਨੱਠ ਗਈ।

ਇਹ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਨਾਮ ਦਾ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਜਿਥੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ।

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ

ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੫੨੦

ਜਿਹੜੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ 'ਚੋਂ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਕਲਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਐਸਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚਿੱਤ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ -

ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ ਨਹੀ ਕਛ ਘਾਲ ॥

ਦਰਸਨੁ ਭੇਟਤ ਹੋਤ ਨਿਹਾਲ ॥ ਅੰਗ - ੨੨੨

ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ, ਉਹਦੀ ਬਿਰਤੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਇਹ ਐਉਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਹੱਸ ਪਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਬੜਾ ਕੁਛ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਇਹ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਕਹਿ ਦਿਓ ਫੇਰ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਆ ਜਾਏ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਗਿਆ, ਰੋਈ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਠ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਟੇਪ 'ਚ ਭਰ ਲਏ। ਉਹ ਟੇਪਾਂ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਇਹ ਟੇਪ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਰੋਈ ਨਾ ਹੁਣ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹਜ਼ੂਰ! ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹਾਂ ਬਹੁਤ, ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਾਤ ਕਰਾ ਦਿਓ। ਆਪਾਂ ਮੁਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਨਜ਼ਾਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਹੜੀ ਨਜ਼ਾਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ? ਪ੍ਰੇਤ ਪਿੰਜਰ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ? ਜੇ ਤੂੰ ਅਸਲੀ ਨਜ਼ਾਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨਾ ਪਏਗਾ ਤੇ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਚਾਰ ਦਰਜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਫੇਰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸੀ, ਕਹਿਣ

ਲੱਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਨਜ਼ਾਤ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਦੂਜੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਥੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ, ਕੀ ਪਤਾ ਕਿੱਧਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਨਾਉਂ ਲਿਆ ਕੋਕਾ ਕੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਿ ਉਥੇ ਭੇਜ ਦੇਈਏ, ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਮਿੰਟ। ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ ਦੁਬਾਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਥੇ ਤਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪ ਸਕਣਾ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ, ਇਹਨੇ ਗਰਦਨ ਜਿਹੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ, ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤੇਰੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦੇਈਏ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ, ਲੈ ਬਈ ਇਹਦੇ ਘਰ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਪਏ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ! ਕਹਿੰਦਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਮੰਗਿਆ, ਪ੍ਰੇਤ ਹੀ ਆਏਗਾ ਮੇਰੇ ਘਰ। ਮੈਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਉਭੜਵਾਹੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਉਠਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿੰਦਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਤਾਂ ਦਬਾਅ ਹੀ ਬੜਾ ਪੈਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਆਏ, ਉਹ ਫੇਰ ਉਹਦੇ 'ਚ ਬੋਲਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਹਸਦਾ ਹੈਂ? ਸੁਲੇਮਾਨ ਸੀ ਉਸਦਾ ਨਾਉਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਰਾਤ ਮੈਂ ਤੀਨ ਦਫਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੇ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਡਰ ਕੇ ਉਠ ਜਾਤੇ ਥੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨਾ ਹੈਂ ਇਹਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਡਰਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ?

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਛੋਟਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ, ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹਦੇ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹਨੇ ਨਾ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣੀ ਸੀ ਆਹ ਗੱਲ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਟੈਸਟ ਲੈਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਸਰੀਰ ਐਸੇ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਐਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਉਪਰ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਬੋਲ ਟਲਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਦੇ? ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਸਭ ਨਵੀਂ ਬਣ ਜਾਏਗੀ। ਲੇਕਿਨ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਭ ਕੁਛ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇਗਾ। ਉਹਨੂੰ ਚਾਹੇ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਉਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਥੇ ਇਕ ਕਰਨਲ ਆਏ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਂਗਲਾਈਨੀਆਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਸੀ, ਉਹ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਪਾਠ ਕਰੇ ਨਾ, ਆਪ ਕਰੀ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਪਾਠ ਕਰਿਆ, ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਉਹਨੇ, ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗਣ ਸੇਵਾ ਕਰੀ। ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਹੁਣ ਮਦਰਾਸ ਤੁਹਾਡਾ ਮੈਂ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ ਓਪਰੇਸ਼ਨ। ਉਥੇ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ? ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਟੈਸਟ ਕਰਿਆ, ਉਹ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਏ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦਾ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦੇ, ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ 'ਚ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਾਧੂ ਨਾੜੀ ਸੀ ਦਿਲ 'ਚ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਬੰਦ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ ਕਿ ਇਕ ਨਾੜੀ ਹੀ ਨਵੀਂ ਲਾ ਦਿਤੀ।

ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁਛ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਨਾਮ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕਲਪਤ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਲਿਆਓ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਸਾਈ ਨਾਮ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੇ ॥
ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੇ॥
ਅੰਗ - ੮੧
ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ਰਿਦ ਵਸੈ ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪਿ ਦੁਰਤੁ ਸਭੁ ਨਸੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੫

ਹੋਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਨਾਮ ਦਾ। ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਿਮਾ ਵਸਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੋ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾੜੀ ਹੀ ਨਵੀਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ।

ਸੋ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ। ਅਖੀਰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਗੱਲ ਆ ਗਈ। ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

ਸੁਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੨

ਬਚਨ ਦੇ ਬਲੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਯੂ.ਪੀ. ਸਾਡੇ ਕੋਲ 45 ਦਿਨ ਰਹੇ ਸੀ ਆਪ ਆ ਕੇ। ਉਥੇ ਦੋ ਸੌ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਸੀ ਇਕ ਘੰਟੇ 'ਚ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਘੰਟੇ 'ਚ ਵੀ ਦੋ ਸੌ ਬੰਦਾ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸੀ 15-15 ਦੇ। ਆਪ ਗੱਲ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦੇਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਐਸੇ-ਐਸੇ ਆਏ, ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ, ਬੱਚਾ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰਦੇ ਹੋਵੋਂਗੇ, ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਓ? ਬੀਬੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਡੰਗਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਟਰੂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੱਟਰੂ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ, ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡਾ ਕੀ ਕਸੂਰ ਹੈ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਈਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੌਰ ਸਾਡੇ ਸੇਕ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੇ ਡਰੰਮ ਕੱਢਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਉਂ ਕਰੋ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਗਾਈਆਂ ਲਿਆਉਣ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਦਾ ਦੁੱਧ ਨਾ ਪੀਓ। ਨਾ ਲੱਸੀ ਪੀਓ, ਨਾ ਦਹੀਂ ਖਾਓ। ਆਹ ਤਾਂ ਕਰ ਲਵੋਂਗੀਆਂ? ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਦਿਲੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰੋ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਸਮਝੋ।

ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਕਿ ਆਹ ਬੱਚਾ ਸਾਡਾ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬੀਮਾਰ ਆਇਆ, ਬੜੀ ਉਸ ਉਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਵੋ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਏਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢ ਲਈ। ਡਰੰਮ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਉਹ ਬਥੇਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਵੇ, ਉਹਨੂੰ ਹੀ ਲਾ ਦਿਤਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਕਿ ਤੂੰ ਪੀਪੀਆਂ ਭਰ। ਪੀਪੀਆਂ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕ ਮੱਝ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਿਉਂ ਨੱਠੀ ਓਧਰ ਨੂੰ, ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਤੋੜ ਦਿਤਾ, ਨੱਠ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਆਹ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਓ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਜਾਹ ਹੀ ਨਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿ, ਜਦੋਂ ਆਉਣਗੇ ਪੁੱਛ ਲਵਾਂਗੇ ਉਸ ਤੋਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਦੇ ਹਜ਼ਮ ਹੁੰਦਾ, ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ। ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਬੱਚੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਚਾਰ ਫੁਲਕੇ ਹੱਥ ਦੇ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ, ਕਹਿੰਦੇ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਬੀਬੀ ਚਾਰ ਫੁਲਕੇ? ਕਹਿੰਦੀ,

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਈ।

ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੈਂ ਪਸ਼ੂ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ, ਕਿੱਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਉਂ ਕਰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਵੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਅੱਛਾ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੀ,

ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ ਉਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਜਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ, ਝਾੜੂ ਦਿਆ ਕਰ। ਦੀਵਾ ਬੱਤੀ ਕਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਪੜ੍ਹ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ ਮੁੜ ਕੇ ਡੰਗਰ ਹੀ ਡੰਗਰ ਹੋ ਗਏ। ਦੁੱਧ ਹੀ ਦੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਡੰਗਰ ਵੇਚਣੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੈਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ, ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵੇਚ ਦੇਵਾਂ, ਉਹਦੇ ਥਣਾਂ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਡੰਗਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਬਰਕਤ ਹੋ ਗਈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਹੋ ਗਈ, ਤੇਰੇ ਘਰ ਤਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ -

ਸੂਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ ॥

ਕਉਲਾ ਬਪੁਰੀ ਸੰਤੀ ਫਲੀ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੨

ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛਲ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਛਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਮਹਾਤਮਾ ਛਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਲਏ।

ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਵਰਤਣਿ ਜਾ ਕੈ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

**ਧਾਰਨਾ - ਕੇਵਲ ਨਾਮ
ਬਰਤਨ ਜਾ ਕੈ।**

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਬਰਤਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੋਈ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਏਸ ਸਟੇਜ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਜੇ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਰੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਇਹ ਸਟੇਜ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਨ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ।

ਪਹਿਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ, ਦੂਸਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾਮ ਦੀ ਅਊਧੀ, ਤੀਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ

ਨਾਲ ਸਮਝੋ। ਜਿਹੜਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਮੰਤ੍ਰ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਤਾਂ ਉਤਮ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ 'ਚ ਛੱਡ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਥੋਂ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ। ਨਹੀਂ, ਆਮ ਜਗਿਆਸੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਮਾਲਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਤੂੰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੀਂ। ਫੇਰ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰੀਂ।

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥
 ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ
 ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥
 ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ
 ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੇਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥
 ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ
 ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੫

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤਾਂ
 ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ
 ਫੇਰ -

ਫਿਰਿ ਚੜੈ
 ਦਿਵਸੁ
 ਗੁਰਬਾਣੀ
 ਗਾਵੈ
 ਅੰਗ -
 ੩੦੫

ਫੇਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੇ।

ਬਹਦਿਆ
 ਉਠਦਿਆ
 ਹਰਿ ਨਾਮੁ
 ਧਿਆਵੈ ॥

ਅੰਗ -
 ੩੦੫

ਸੋ ਨਾਮ
 ਦਾ ਜਿਹੜਾ

ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਇਹ ਮਾਲਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਸਨਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਵਧ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਜਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਜਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਅਜਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਪ ਦਾ ਫਲ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਵਧ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਕੰਠ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੱਸ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ 'ਚ ਦੱਸ ਗੁਣਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਰਾ ਬਾਣੀ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧੁਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦੱਸ ਗੁਣਾਂ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿ ਬਾਹਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਕਹੋ, ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਧੁਨੀ ਹੈ deep silence 'ਚ ਜਾ ਕੇ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰੀ। ਐਨਾ ਫਲ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਧ ਜਾਇਆ

ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਂਦੇ।

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥
 ਮਨ ਅੰਤਰ ਕੀ ਉਤਰੈ ਚਿੰਦ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੫

ਸ਼੍ਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਅਜਪਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਪਾ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹ ਹਿੱਲਣ ਨਾ ਜੀਭ ਹਿੱਲੇ। ਜਦੋਂ ਅਜਪਾ ਜਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਨ
 ਵੀਸਰੈ ਆਦਿ
 ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ
 ॥

ਅੰਗ -
 ੧੨੯੧

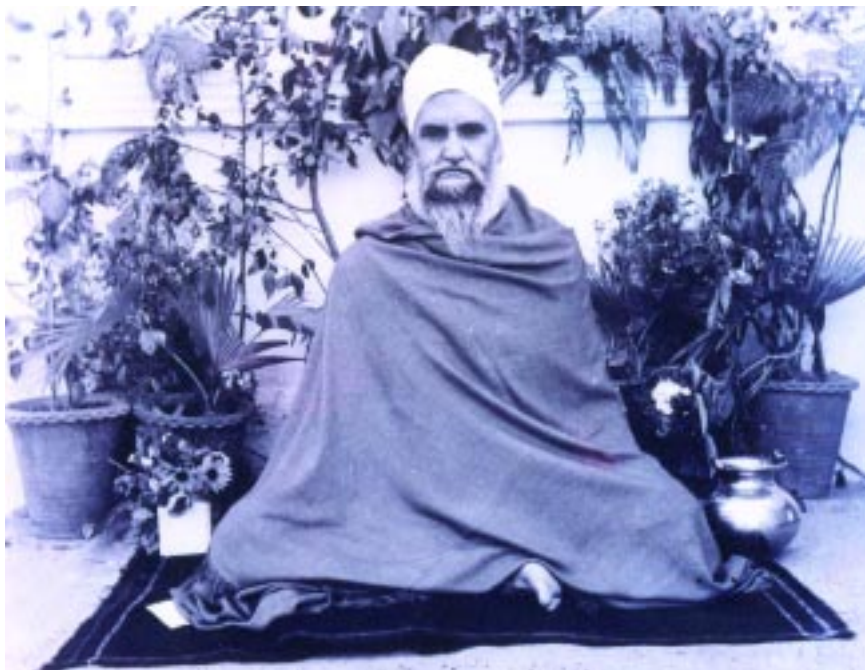
ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਨੱਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਇਥੇ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਥੇ ਧੁਨ ਸੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ

ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ। ਕਈ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕੇਵਲ ਧੁਨ ਸੁਣਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ, ਜਿਹੜਾ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਹਦੇ ਬਗੈਰ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਸੋ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਧੁਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨ, ਧਿਆਨ ਮਹਿ
 ਜਾਨਿਆ।

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੮੭੯

ਜਦੋਂ ਧੁਨ ਉਪਜ ਜਾਵੇ ਅੰਦਰ, ਫੇਰ ਬਿਰਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ 'ਚੋਂ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ 'ਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ।

ਸਾਧਨਾ ਵਿੱਚ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ)

ਓਥੈ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਜਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ
ਗੁਰਮਤੀ ਸਬਦਿ ਸੁਣਾਵਣਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੪

ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਥੇ ਅਨਹਦ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਧੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਧੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ,
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ
ਕਹਾ

ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ
ਮਹਿ ਰਹਾ।

ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਨਿਰੰਕਾਰ
ਦੇ ਮੁਖ 'ਚੋਂ ਧੁਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ
ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਧੁਨ ਕਰਕੇ -

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ
ਕਵਾਉ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ
ਦਰੀਆਉ ॥

ਅੰਗ - ੩

ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭਿ
ਹੋਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੦੩

ਉਹ ਧੁਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਮੇਰੇ
ਅੰਦਰ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।
ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਦਰਖਤਾਂ
ਦੇ ਅੰਦਰ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸੂਰਜ
ਚੰਦ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਵਾ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਇਕ ਧੁਨ ਪਰੀਪੂਰਨ
ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬਿਰਤੀ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ
ਚੜ੍ਹਦੇ-ਚੜ੍ਹਦੇ। ਸੋ ਉਹਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੮੭੯

ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ
ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ। ਫੇਰ ਏਸ ਜਾਪ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਮ
ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਜਾ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੂਰੇ ਉਹ ਸਾਧੂ ਨੇ
ਵਿਸਰੇ ਨਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ

ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੇਈ ਸੰਤੁ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੯

ਏਸ ਅਵਸਥਾ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ
ਵਿਸਰਦਾ, ਨਾ ਧੁਨ ਮੱਧਮ
ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੱਪੜਿਆ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਨਹੀਂ,
ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ
ਨੂੰ ਸੰਤ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੀ
ਉਹ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ
ਨਾਮ ਨਾ ਵਿਸਰੇ।

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ
ਵਿਸਰੈ

ਸੇ ਪੂਰੇ ਪੁਰਖ ਪਰਧਾਨ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੩

ਘੱਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਗੇ -

ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ

ਪਰਧਾਨੁ ॥ ਅੰਗ - ੩

ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ
definition ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ
ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕਰ ਦਿਤੀ।
ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਹ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ
ਨ ਵਿਸਰੈ

ਸੇ ਹਰਿ ਜਨ ਪੂਰੇ

ਸਹੀ ਜਾਣਿ ॥ ਅੰਗ-੬੫੧

ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ, ਪੂਰੇ
ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ,
ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਸਮਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਰੋਮ-ਰੋਮ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ਗੁਰਮੁਖ
ਪਿਆਰੇ ਦਾ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ॥

'ਕਹਾ ਬਿਸਾਸਾ ਇਸ ਭਾਂਡੇ ਕਾ' (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ)

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਿ ਸਮਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੧

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਗਲੀ ਗਣਤ ਮਿਟਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੨

ਸੋ ਸਾਰੇ ਰੋਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹਭਾ ਲਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਧੁਨ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਨੀ ਫੋਰਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਨੀ ਐਨਰਜੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੱਕ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਏਸ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਅਗਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕੀ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਜਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਹਰੀ ਦਾ ਜਪਦੇ,

ਸਾਰੇ ਵਣਾਂ

ਦੇ ਪੰਖੇਰੂ।

ਜੋ ਬੋਲਤ ਹੈ ਮ੍ਰਿਗ

ਮੀਨ ਪੰਖੇਰੂ

ਸੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਜਾਪਤ

ਹੈ ਨਹੀ ਹੋਰ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੬੫

ਹਰਹਟ ਭੀ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਹਿ ਬੋਲਹਿ ਭਲੀ ਬਾਣਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੦

ਇਹ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਸੀ, ਅਭਿਆਸ ਸੀਗਾ ਤੇ ਹੁਣ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਆ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਤਿ ਪਾਤਾਲੁ ਆਕਾਸੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਸਭ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੫੪੦

ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੰਗਲ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਆਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦੇ

ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੱਕਰ
ਚੁਗਦੇ ਥਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ
ਵਸਦੇ,

ਰੱਬ ਦੀ ਨਾ
ਆਸ ਛੱਡਦੇ ਪੰਛੀ।
ਫਰੀਦਾ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ
ਤਿਨੁ ਪੰਖੀਆ
ਜੰਗਲਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਵਾਸੁ ॥
ਕਕਰੁ ਚੁਗਨਿ ਥਲਿ
ਵਸਨਿ

ਰਬ ਨ ਛੋਡਨਿ ਪਾਸੁ

॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਏਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ -

ਧਰਤਿ ਪਾਤਾਲੁ ਆਕਾਸੁ
ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਸਭ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ

ਅੰਗ - ੫੪੦

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਫੇਰ ਨਾਮ ਦੀ ਅਉਧੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ। ਨਾਮ ਦਾ ਫਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸਾਂਈ ਹੀ ਵਰਗੇ ਨੇ
ਵਿਸਰੇ ਨਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।

ਸਾਧਨ ਪੱਖ ਸਮੇਂ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ)

ਧਿਆਵੈ ਰਾਮ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥
 ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ ॥
 ਅੰਗ - ੩੯੭

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਫਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
 ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥
 ਅੰਗ - ੨੭੩

ਆਤਮ ਰਸ
 ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ
 ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ
 ਦੇਵ।

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਮੋ
 ਮਹਿ ਤਾਸ
 ਮਹਿ ਰੰਚਕ
 ਨਾਹਨ ਭੇਵ।
 ਸਰਬ ਲੋਹ
 ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋ

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਯਾ ਮਹਿ ਰੰਚ
 ਨ ਮਿਥਿਆ
 ਭਾਖੀ
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ
 ਨਾਨਕ ਸਾਖੀ

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ
 ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ
 ਸਾਡੇ ਨਿਹਚੇ 'ਚ
 ਕਰਾਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ
 ਖਾਲਸਾ ਉਹ ਹੈ
 ਜਿਹਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦਾ
 ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ
 ਗਿਆ। ਹਰ ਵਕਤ
 ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ
 ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ

ਉਹਦਾ ਦਰਜਾ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਤੇ
 ਉਹਦੇ 'ਚ ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਐਸਾ -

ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥
 ਅੰਗ - ੨੭੨

ਸੰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਏਸ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ
 ਗਿਆ ਤੇ ਅਨੰਤ ਵਿਚ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ
 ਤੇ ਉਹਦਾ ਦਰਜਾ ਹੁਣ ਕਿੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਚੌਥੀ ਗੱਲ
 ਆ ਗਈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿੱਡੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ
 ਮਹਾਰਾਜ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ-

ਧਾਰਨਾ - ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਖੋਜਦੇ ਫਿਰਦੇ
 ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
 ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥
 ਅੰਗ - ੨੭੩

ਇਧਰ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਤਾ ਕਾ ਸੰਗੁ
 ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ
 ॥ ਅੰਗ- ੩੯੨

ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼
 ਦੀ ਸੰਗਤ, ਜਿਹੜੇ
 ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਸਵਰਗ
 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਹ
 ਇੱਛਿਆ ਕਰਦੇ ਨੇ
 ਕਿ ਕਿਤੇ ਹਰੀ ਦਾ
 ਜਸ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਥੇ
 ਜਾ ਕੇ ਸੁਣੀਏ। ਇਥੋਂ
 ਤੱਕ ਜਿਹੜੇ ਬੈਕੁੰਠ
 ਦੇ ਨਾਥ ਨੇ, ਜਿਸਨੂੰ
 ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ
 ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ
 ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਹ ਕੀਰਤਨੁ
 ਤੇਰਾ ਸਾਧੂ
 ਗਾਵਹਿ
 ਤਹ ਮੇਰਾ ਮਨੁ
 ਲਾਗੈ ॥
 ਅੰਗ - ੬੧੦
 ਕਹਿ ਕਮੀਰ ਅਬ
 ਕਹੀਐ ਕਾਹਿ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਬੈਕੁੰਠੈ

ਆਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੬੧

ਬੈਕੁੰਠ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਲੈਂਦੇ
 ਨੇ। 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ।

ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ
 ਗੰਗਾ ਭੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਾਰਦਮੁਨੀ ਨੇ ਵਰਤ ਰੱਖਿਆ। ਵਰਤ
 ਉਪਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ
 ਜਾ ਕੇ ਲੱਛਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੇ
 ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਤ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ
 ਬੀਜੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਕਿੱਥੇ ਨੇ ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿੱਥੇ ਨੇ, ਦੱਸ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਓ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪੱਤੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਓ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਉਹਨੇ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰੀ, ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚ, ਖੀਰ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ, ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ 'ਤੇ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਵਰਨ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਿਥੇ ਭਗਤ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰੀ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਓਸ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਥੇ ਤਪੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਛਿਆ, ਓਸ

ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਲੀਨ (ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

'ਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਭਗਵਾਨ, ਉਥੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਰੂਪ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੂਖਸ਼ਮ ਰੂਪ 'ਚ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੇ ਭਗਵਾਨ! ਸਵਰਨ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਪੂਫਾਂ ਜਾਲਦੇ ਨੇ, ਆਰਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਹ ਭੁੰਜੇ ਆ ਕੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠ ਗਏ ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਰਦ! ਸੱਚੀ-ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਦੱਸਾਂ ਤੈਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬੈਕੁੰਠ ਮੇਰਾ ਨਿਜ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਨਾ -

**ਨਿਜ ਘਰ ਮੇਰੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ
ਦਰਸਨ ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਨਿਜ ਰੂਪ ਹੈ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਸਲੀ ਘਰ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ -

ਜਹ ਕੀਰਤਨੁ ਤੇਰਾ ਸਾਧੂ ਗਾਵਹਿ

ਤਹ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗੈ ॥ ਅੰਗ - ੬੧੦

ਓਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੇਰਾ ਨਿਜ ਘਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

**ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਔ ਕੁਟੰਬ ਸਖਾ
ਸਾਧ ਸੰਗ ਮੇਰੋ ਸੁਤ ਸ੍ਰੋਸਟ ਅਨੂਪ ਹੈ।**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪਿਉ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਕੁਟੰਬ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਆਹ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਜਿਹੜੀ ਆਹ ਸਾਧਸੰਗਤ ਹੈ।

**ਸਾਧ ਸੰਗ
ਮੇਰੋ ਮਾਤਾ
ਪਿਤਾ ਔ
ਕੁਟੰਬ ਸਖਾ
ਸਾਧ ਸੰਗ
ਮੇਰੋ ਸੁਤ**

ਸ੍ਰੋਸਟ ਅਨੂਪ ਹੈ।

**ਸਾਧ ਸੰਗ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਜੀਵਨ ਮੈ
ਸਾਧ ਸੰਗ ਨਿਜ ਪਦ ਸੇਵਾ ਦੀਪ ਧੂਪ ਹੈ।
ਸਾਧ ਸੰਗ ਰੰਗ ਰਸ ਭੋਗ ਸੁਖ ਸਹਜ ਮੈ
ਸਾਧ ਸੰਗ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਉਪਮਾ ਔ ਉਪ ਹੈ ॥**

ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੋ ਉਹਦੀ ਸੰਗਤ ਵਾਸਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਮੋਘ ਦਰਸ਼ਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਪਮਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜਿਹੜਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇਵਤਾ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥

ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੩

ਐਸੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਨਿਜ ਨੈਣ ਮਿਲ ਗਏ, ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ। ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਾਧੂ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ। ਦੂਜਾ

ਹੋਰ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਤੀਸਰਾ ਹੋਰ ਆ ਗਿਆ। ਕੀਰਤਨ ਤਾਂ ਹੋ ਗੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖੀ ਗਏ ਕਿ ਕੌਣ ਨੇ ਬੰਦੇ, ਇਹ ਕੌਣ ਆ ਗਏ, ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੀ,

ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਹ ਸਾਧੂ ਕੌਣ ਆਏ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਬੈਠੇ ਸੀ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਸਾਧੂ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਸੇ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਿਸਦੇ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਹੈ ਨਹੀਂ? ਕਹਿੰਦੀ, ਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਤਿੰਨ ਸਾਧੂ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਏ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਆਏ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਕੀ ਹੋਈ ਗੱਲ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੇ ਦਿਸ ਗਿਆ ਚੁੱਪ ਰਹੋ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਹਠ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੁਛ ਨਿਰਣਾ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਨਾ, ਕੋਈ ਬਚਨ

ਪਤਾ ਲੱਗੇ? ਕੀ ਉਹ ਬੀਬੀ ਗਲਤ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਉਹ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ।

ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨੇ ਦਿਬੜ ਸੂਰਤਾਂ ਦੇਖ ਲਈਆਂ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੁਖੀ ਦੇਵਤੇ, ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਛੱਡ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ, ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ, ਬੈਕੁੰਠ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਵਿੱਚ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ)

ਤਾ ਕਾ ਸੰਗੁ
ਬਾਛਹਿ
ਸੁਰਦੇਵ ॥
ਅਮੋਘ ਦਰਸੁ
ਸਫਲ ਜਾ
ਕੀ ਸੇਵ ॥

ਅੰਗ -
੩੯੨

ਤ
ਦ ਰ ਸ ਨ
ਅਮੋਘ ਨੇ ਤੇ
ਜੋ ਬਚਨ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਇਸੇ ਕਰਕੇ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ

ਪੂਰਾ। ਸੋ ਇਕ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਥੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਵਾਨ ਲਾ ਕੇ ਗਏ, ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਫਾਰਮ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਰਸਤੇ 'ਚ ਜਦੋਂ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਲੰਘਣ ਲੱਗੇ, ਉਥੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਓਨੀਂ ਸੀ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਵਾਲੇ। ਟਰਾਂਸਪੋਰਟਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮਕਾਨ ਚੰਗਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ, ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਮ.ਪੀ. ਸੀ ਉਹ। ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਕੋਠੀ 'ਚ ਠਹਿਰਾਉਣੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਮਹੱਲ 'ਚ, ਖਾਸ ਘਰ 'ਚ ਠਹਿਰਾਓ। ਉਪਰ ਵੱਡਾ ਚੁਬਾਰਾ ਸੀਗਾ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਆਸਣ ਲਗਾ ਦਿਤਾ। ਇਥੋਂ

ਸਾਝਰੇ ਤੁਰੇ ਸੀ, ਉਥੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਆਪ ਨੇ ਹਾਪੜ ਛਕਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਚਲੇ ਗਏ, ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਆਰਾਮ ਕਰਿਆ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ, ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਵੱਜੇ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਪੂਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਏ ਨੇ, ਮੰਗ ਲੈ ਕੀ ਮੰਗਣਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ?”

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਤੈਂ
ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ,
ਸੇਵਾ ਕਰ
ਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ।
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੇ
ਮਾਗੈ ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ
ਲਾਗੈ ॥ ਅੰਗ -
੨੬੬**

ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਨੇ -

**ਤੀਰਥ ਕੀਏ ਏਕ
ਫਲ, ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਫਲ
ਚਾਰ।
ਗੁਰੂ ਮਿਲੇ ਫਲ
ਅਨੇਕ ਹੈਂ ਕਹਤ
ਕਬੀਰ ਬੀਚਾਰੁ।**

ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਛੇਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਚੱਲੋ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਵੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਕੋਲ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਨਵੇਂ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਘਾਹ ਮੰਗਾ ਲਿਆ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ, ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਵੀ ਫੜਾ ਦਿਤਾ ਘਾਹ। ਆਪ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ 'ਤੇ ਗਲ 'ਚ ਪੱਲੇ ਪਾ ਲਏ। ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਧੀਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਹੰਕਾਰੀ

ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਨੈਨੀਤਾਲ, ਭੀਮਤਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਜਲ ਪਾਣੀ ਆਪ ਨੇ ਛਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਏਸ ਕੋਠੀ ਦਾ ਜੋ ਮਾਲਕ ਹੈ ਉਹ ਕੋਟ ਦੁਆਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ 'ਤੇ ਹੁਣ ਇਥੇ ਐਮ.ਪੀ. ਹੈ ਜਾਂ ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਹੈ, ਉਹ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ।

ਅਸੀਸਾਂ ਦੇ ਰਹੇ (ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ)

ਅੰਦਰ ਭੇਜ ਦਿਤੇ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘਾਹ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ-ਇਕ ਤਿਣਕਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਾਹ ਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਲੋਕ ਮਰਿਆਦਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਨੇ, ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਅਧੀਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੇ ਕੁਛ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਘਾਹ ਦੇਖਿਆ, ਹੱਥ 'ਚ ਘਾਹ ਦੇਖਿਆ, ਗਲ 'ਚ ਪੱਲਾ ਦੇਖਿਆ, ਪੱਲੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰਾਣੀ ਨੇ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਉਹਨੇ ਵੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ਤੁਸੀਂ? ਦੱਸੋ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਭੁੱਖੇ ਹਾਂ, ਪਿਆਸੇ ਹਾਂ, ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਹਦੀ ਪਿਆਸ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! 25 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਲੜਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਉਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਕ ਲੜਕੇ ਦੀ ਦਾਤ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ, ਉਠ ਰਹੇ ਸੀ, ਬੈਠ ਗਏ ਫੇਰ, ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਲਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੁਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਸਭ ਕੁਛ ਕਰਿਆ ਹੈ। 68 ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਦਾਨ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਨੇ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਬੁਲਾ-ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਗਰਾਤੇ ਕਰੇ ਨੇ। ਬੇਅੰਤ ਸਾਧੂ ਹਰਿਦੁਆਰ ਤੋਂ, ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਜਗਰਾਤੇ ਕੀਤੇ ਨੇ। ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਭੰਡਾਰੇ ਕਰੇ ਨੇ ਪਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੁਰਾਦ ਕਿਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਭਜਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਓ? ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨੀ ਦੱਸੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਵਿਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀਹਨੂੰ ਧੋਅ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਨੂੰ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਹੂ ਸਾਹਿਬ! ਗੱਲ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਓ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕਰ ਲਓ।

ਕਹਿੰਦਾ ਕੀ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਫਕੀਰ ਦੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੁਆ, ਮੰਨਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਾਲਕ ਨੇ ਤੇ ਤੂੰ ਐਉਂ ਕਰ ਬਾਕੀ ਸਮਾਨ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਰੱਖ, ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਟੱਲੀਆਂ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭੋਗ ਲਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਲਵਾਈ ਜਾ ਤੇ ਇਕ ਬਦਲੀ ਕਰ ਲੈ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਰੱਖ ਦੇ ਤੇ ਤੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਜਾਣੀ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਿਹਚਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲਈਂ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਕਰਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਦੱਸਿਆ ਉਸ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਿਆਂਦੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਦੀ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਤੇ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ ਰਹਿਣਗੇ, ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਬੜੇ ਦੀਵਾਨ ਲਵਾਏ ਉਹਨੇ ਬੁਲਾ-ਬੁਲਾ ਕੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਤਾ ਕਾ ਸੰਗੁ ਬਾਛਹਿ ਸੁਰਦੇਵ ॥

ਅਮੋਘ ਦਰਸੁ ਸਫਲ ਜਾ ਕੀ ਸੇਵ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਥੋਂ ਭੇਜਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਬਚਨ ਕਰਿਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ। ਮੈਂ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਤੁਹਾਡੇ, ਦੋਵੇਂ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ

ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਐਨਾ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਰ ਹੈ, ਜੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲਾਂਭੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਸਹਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਪਾਵੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਇਕ ਕੋਲ ਇਹ ਬਹਿ ਗਏ। ਐਸਾ ਬੈਰਾਗ ਚਲਿਆ, ਨਾ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਹੋਣ, ਨਾ ਇਹਦੇ। ਜਦੋਂ ਹਉਕੇ ਜਿਹੇ ਸੁਣੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਭਜਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਬੋਲ ਪਏ, ਇਹੀ ਕਰਨ ਬਚਨ ਕਿ ਦਾਨ ਦਿਤੇ ਤੇ ਮਾਇਆ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਮਦਨ ਇਹਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਈ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਅਸੀਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਈ ਜਾਣਾ, ਸਾਲ ਭਰ 'ਚ ਮੋੜ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੁੜ ਜਾਣਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਦੀਵਾਨ ਦਿਓ। ਉਸ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਅੱਛਾ ਅਸੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਦਿਨ ਹੀ ਆ ਜਾਣਾ। ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਸਭ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ। ਉਸੇ ਵਕਤ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਅਸੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਸੀ ਮੈਂ ਉਥੇ ਵੀ, ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਥੇ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਮੰਗਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹਨੇ ਕਦੇ ਮੰਗੀ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਬੀ ਜੀ ਨੇ ਮੰਗੀ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਇੰਜਨੀਅਰ ਕਾਲਜ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਪੈਸਾ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇੰਜਨੀਅਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਰਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚਾ ਆਏਗਾ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਖਰਚਾ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਬਚ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਕਿ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਥੋਂ ਬਚ ਜਾਏਗਾ ਸਾਨੂੰ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵੀ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਬਈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਦੱਸ-ਬਾਰੂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਮੰਗਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਦਾਨ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਾਇਆ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਉਭਲ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ

ਦਾ ਕਿ ਉਭਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉੱਭਲ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਜਾਏਗੀ? ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦੇ, ਇਹ ਕੰਮ ਤੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਜਾਹ, ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਨਾਮ ਜਪੀਂ, ਜਪਾਈਂ, ਨਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਜਾ ਕੇ। ਜੇ ਤੂੰ ਨਾ ਗਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਕਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੇਣਾ। ਆਹ ਵੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਸਤਿ ਬਚਨ, ਸਰਵਿਸ ਮੇਰੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ, ਛੱਡ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ, ਤੂੰ ਜਾਹ।

ਮੈਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਖੇਤੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਖੇਤੀ? ਸੋਨਾ ਉਗਲੇਗੀ ਤੇਰੀ ਧਰਤੀ। ਇਹ ਬੀਬੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਦੁੱਧ ਵੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਸਾਡੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਬੀਬੀ! ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਸਾਂਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਐਨਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਉਥੇ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਭ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਵਾਢਾ ਧਰ ਕੇ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਗਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਐਨੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜਾਹ ਤੂੰ।

ਤਿੰਨ ਬਚਨ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਮੈਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਇਕ ਲੱਖ ਦੇ ਧਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਮੇਰੀ ਕਣਕ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਪੈਸਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਸਲ ਇਹਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਇੰਟਲ ਧਾਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਸੌ ਕੁਇੰਟਲ ਕਣਕ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਬਚਨ ਹੈ ਨਾ ਉਹਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਕਦੇ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ -

ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ

ਸਭੁ ਕੋਈ ਆਈ ਵਾਰੀਐ॥ ਅੰਗ - ੪੭੪

ਵਾਰੀ ਆਈ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਆਪ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ, ਦੀਵਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਡਾਲ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਐਉਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ? ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਬੜੇ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਬਚਨ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ।

ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਧਾਰਨਾ - ਬਖਸ਼ੀ ਮਾਲਕਾ ਟਹਿਲ ਆਪਣੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ।

ਕਰ ਜੋੜਿ ਨਾਨਕੁ ਕਰੇ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਾਹਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?

ਮੋਹਿ ਸੰਤਹ ਟਹਲ ਦੀਜੈ ਗੁਣਤਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੨

ਜੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਦਇਆਲ ਹੋਏ ਓਂ, ਹੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਗੁਣਤਾਸ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਟਹਲ ਦਿਓ। ਸੋ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਏਗਾ, ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਏਗਾ, ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਏਗਾ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਤਿਨ ਕਉ ਕਾਲ ਨ ਖਾਤੇ।

ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਤਿਨ ਕਉ ਕਾਲ ਨ ਖਾਤੇ ॥

ਰੰਗਿ ਤੁਮਾਰੈ ਲਾਲ ਭਏ ਹੈ

ਰਾਮ ਨਾਮ ਰਸਿ ਮਾਤੇ ॥ ਅੰਗ - ੫੩੦

ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਾਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਉਥੇ ਕਾਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਬਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ ਆਨ ਵਸਦੇ।

ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਥਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਨਿਹਚਲ ਘਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਹਚਲ ਥਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਸੋ ਘਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਘਰੁ ਗੁਰਿ ਨਾਨਕ ਕਉ ਦੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਸਭਿ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥

ਸਬਦੁ ਖੋਜਿ ਇਹੁ ਘਰੁ ਲਹੈ

ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਜ ਘਰ ਦਾ ਵਾਸਾ
ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਸਦੇ ਨੇ-

**ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਥਾਨਾ॥**

ਅੰਗ - ੨੩੭

ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਦਾ ਥਾਨ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਨਿਹਚਲ ਥਾਨ
ਹੈ।

**ਤਹਾ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਗੁਣ ਰਸੈ ॥
ਅਨਭਉ ਨਗਰੁ ਤਹਾ ਸਦ ਵਸੈ ॥**

ਅੰਗ - ੨੩੭

ਉਸ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਅਨੁਭਵ ਨਗਰ ਹੈ।

ਤਹ ਭਉ ਭਰਮਾ ਸੋਗੁ ਨ ਚਿੰਤਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੩੭

ਉਥੇ ਮੌਤ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਤ ਦੀ ਹੱਦ ਕਿੱਥੇ
ਤੱਕ ਹੈ? ਆਹ ਜਿੰਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਹ
ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਮੌਤ ਦੀ ਬਿਰਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਗਤ
ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਸੂਖਸ਼ਮ ਅੱਖਾਂ
ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ super matter ਦਾ ਜਗਤ ਕਹਿੰਦੇ
ਨੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਨੇ। ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਸਵਰਗ
ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਹੈਗਾ, ਉਥੇ ਤੱਕ
ਕਾਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ
ਜਿਥੇ ਸਾਧੂ ਵਸਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ।

**ਤਹ ਭਉ ਭਰਮਾ ਸੋਗੁ ਨ ਚਿੰਤਾ ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਵਣੁ ਮਿਰਤੁ ਨ ਹੋਤਾ ॥
ਤਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਅਨਹਤ ਆਖਾਰੇ ॥
ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੀਰਤਨ ਆਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥
ਕਉਣੁ ਕਰੈ ਤਾ ਕਾ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੩੭**

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਚਖੰਡ ਕਿਹਾ ਹੈ -
**ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੈ ॥
ਨਿਹਚਲ ਥਾਨੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਰੈ ॥ ਅੰਗ- ੨੩੭**
ਹਰੀ ਦੇ ਜਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਥੇ।

**ਤਹ ਸਹਜ ਅਖਾਰੇ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤਾ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸੰਗੀ ਸੰਤਾ ॥ ੩ ॥**

**ਹਰਖ ਅਨੰਤ ਸੋਗ ਨਹੀ ਬੀਆ ॥
ਸੋ ਘਰੁ ਗੁਰਿ ਨਾਨਕ ਕਉ ਦੀਆ॥**

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਜਿਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ
ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੇ
ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਜਾਂਦੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਿਹਚਾ ਹੈਗਾ ਕਿ ਉਹ
ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਆਮ ਫੁਰਮਾਨ
ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ 'ਚ
ਆਏ ਓ, ਸੰਸਾਰ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹਾਸਾ
ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਕਰਕੇ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਸਦੇ
ਜਾਵੋਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਰੋਵੇ। ਸੰਸਾਰ ਯਾਦ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਰੋਵੇ, ਇਹੋ
ਜਿਹੀ ਕਰਨੀ ਕਰ ਚਲੋ-

**ਕਬੀਰ ਜਾ ਤੂ ਜਨਮਿਆ ਜਗਤ ਮਹਿ
ਜਗ ਹਸੈ ਤੂ ਰੋਇ।**

**ਐਸੀ ਕਰਨੀ ਕਰ ਚਲਹੁ ਪਿਆਰੇ
ਤੂ ਹਸਹਿ ਜਗ ਰੋਇ।**

**ਕਬੀਰ ਜੈਸੀ ਉਪਜੀ ਪੇਡ ਤੇ
ਜਉ ਤੈਸੀ ਨਿਬਹੈ ਓੜਿ ॥**

ਹੀਰਾ ਕਿਸ ਕਾ ਬਾਪੁਰਾ

ਪੁਜਹਿ ਨ ਰਤਨ ਕਰੋੜਿ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੨

ਕਰੋੜਾਂ ਰਤਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਜਿਹੜਾ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ
'ਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਲੈ ਕੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ,
ਜੋ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਕਾਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ
ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਪਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੀ
ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤੁਕ-ਤੁਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ
ਹੋਇਆ ਜੀਵਨ ਸੀ।

ਸੋ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ
ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹਰੇਕ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ,
ਹਰ ਥਾਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ
ਹੈ।

(*****)

ਜੁਗਤੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ
ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ
ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ
ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ
ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ ॥
ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ
ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੦

ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ
ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ
ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥ ਅੰਗ - ੫੩੭
ਧਾਰਨਾ - ਖੇਲੇ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ਨਿਰਗੁਣ ਹੋ
ਕੇ, ਸਰਗੁਣ ਹੋ ਕੇ।
ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ।
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ
ਹੋ।
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ।
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਗੀਤ ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ।
ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਉਘੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ

ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕੋ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨੁ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ
ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥ ੧ ॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ
ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤਿ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ
ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੨੭

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ
ਦੁਖੜੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਪਾਈਦੈ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰੋ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ 'ਚ ਬੋਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਕੁਛ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜੋ ਬਕਾਇਆ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਭਰਮ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੰਜ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਇਹਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਥੇ ਵੀ ਮਾਣ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਣ।

ਸੋ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਹੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੩੬

ਬਾਕੀ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਏਧਰਲੀਆਂ-ਓਧਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਕੱਪੜਾ ਨਾ ਪਾ, ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਜੋੜਾ ਨਾ ਪਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤਾਂ ਨਾਮ

ਨਾਲ ਲਿਵ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਸਭ ਕੁਛ ਮੁਬਾਰਕ, ਜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਸੁਰਤ ਟੁੱਟਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਪਾਟੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ 'ਚ ਕਿਤੇ ਆ ਜਾਵੇ ਨਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਆਹ ਵੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦਾ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖ 'ਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ -

**ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥**

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਜਿਥੇ ਟਿਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਹੈ ਨਾ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਓਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ -

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਉਥੇ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਵਾਸ਼ਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਓਸ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਮੰਡਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਐਨਾ ਅਨੰਦ ਹੈ। limitness ਅਨੰਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ ਕਿ ਤੂੰ ਫਲਾਣੇ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਆ, ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਆ ਪਿਆਰਿਆ ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈਂ।

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥

ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ

ਅੰਗ - ੫

ਜਿਸੁ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸੋਈ ਵਡ ਰਾਜਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੫੫

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਦਰਗਾਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ -

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੬

ਦੇਵਤੇ ਮੰਨਦੇ ਨੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਦੇਸਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ 'ਚ ਪੈਸੇ

ਵਾਸਤੇ, ਵਲ=ਛਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਪਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਾਮ ਵਸ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ

ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੯

ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਿੱਧੀ-ਸਿੱਧੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਫੁਰ ਜਾਵੇ। ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਚਿਲ੍ਹੇ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਲੈਣਾ, ਪਹੁੰਚਣਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਜਦੂਰ ਬੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਦਾਤਿ ਆਪਸ ਤੇ ਜੋ ਪਾਈਐ ॥

ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ

ਸਾਹਿਬ ਤੁਠੈ ਜੋ ਮਿਲੈ ॥ ਅੰਗ - ੪੭੫

ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਰੁੱਠ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਚਿਲ੍ਹੇ ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਆਦਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ limit ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, unlimit ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਭੰਡਾਰਾ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਦੇ ਪਾਸ ਦਬਲਾਨ, ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੈਠਾ ਮੈਂ ਆਇਆ ਬਾਹਰੋਂ, ਦੂਰੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੰਝੂ ਉਹਦੇ ਸਾਂਭੇ ਨਾ ਜਾਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ, ਉਹ ਰੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਵੈਰਾਗ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੇ ਵੈਰਾਗੀ ਪੁਰਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੀਅ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ ਕਹਿੰਦੇ ਵੈਰਾਗ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਜੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਪਣੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਰਤਨ ਮਾਂਜਦਾ ਹੁੰਦਾ (ਸੇਵਾ ਕੋਈ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਆਪੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਬਿਨਾਂ ਦਵਾਈ ਤੋਂ, ਪਰਤਿਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹਦਾ ਅੰਤਵਾਰਾ ਲਏ। ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।) ਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਕੁਛ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਛ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਏਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਚ ਵਾਕ ਸਿੱਧੀ ਆ ਗਈ, ਇਕ ਅੱਧਾ ਵਾਕ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਦੋ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਚਾਰ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਚ ਤਾਂ ਵਾਕ ਸਿੱਧੀ ਆ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ, ਜਿਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਕਰੇ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਜਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਤੀਸਰਾ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਆ ਗਈ, ਗੱਲ ਬੁੱਝ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਖੇਤ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਲਈ, ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ ਵਿਹਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਦਰਜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ, ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਣ ਰਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਔਕੜ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਬਿਮਾਰ ਨੇ। ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਲਗ ਗਈਆਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ? ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਨੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਿਹੜਾ ਭੰਡਾਰਾ ਸੀ ਸੇਵਾ ਦਾ, ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਦਿਲ ਖੱਲੇ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, nervous system ਸੀ ਉਹ down ਹੋ ਗਿਆ। ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਬਚਨ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਪੂਰਾ। ਹੁਣ ਨੱਠ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ ਇੱਥੋਂ।

ਸੋ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ, ਰੌਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਖਹਿੜੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਗੱਲ ਸੀ ਉਹਦੀ, ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਮ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ। ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਲੈ ਜੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਛ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਖੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਕਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ human sociology ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ, ਮੋਟੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਉਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੈਰਗਾਹ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ, ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭੁੱਲ-ਭਲਾਈਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ। ਝੀਲਾਂ ਸੀ, ਬਾਗ ਸੀ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜੰਗਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੈਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਛੁੱਪਾਂਗਾ, ਦੱਸ ਵਜੇ। ਦੱਸ ਵਜੇ ਗੇਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹ ਲਏਗਾ, ਓਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਡਾਂਡੀ ਪਿੱਟੀ ਗਈ, ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ, ਰਾਜਾ ਕੀ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਲੱਭ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਉਪਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ, ਭੀੜ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਈ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ। ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੌੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਝੀਲਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਦੌੜ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਪਹਾੜਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਦੌੜ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਰਾਗ-ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਦੌੜ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬਾਂ-ਕਬਾਬਾਂ ਮੁਫਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸੀ ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਗਾਣੇ ਵਗੈਰਾ ਜਿੱਥੇ ਸੀ ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਭੁੱਲ-ਭਲਾਈਆਂ 'ਚ ਵੜ ਗਿਆ। ਟੋਲ੍ਹਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਭਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੜਾ ਸਮਝਦਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਬਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੀ ਉਥੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੰਮ ਉਹ ਕਰੇ ਨੱਠ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰ ਆਵੇ, ਜਦ ਦੁਪਹਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਚਾਰ ਤਾਂ ਵੱਜਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਤੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤਲਾਸ਼ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਇਹ ਸੈਰਗਾਹ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ ਰਾਜਾ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਿੱਥੇ ਛੁੱਪਿਆ ਹੋਏ ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਇਥੇ ਦਾ ਭੇਤੀ ਹੈਂ, ਭੇਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ। ਮੈਂ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਐਡੀ ਚੌੜੀ ਸੈਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਨੱਠਾਂ? ਅਖੀਰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਤਿਆਇਆ, ਝਿੜਕਿਆ ਵੀ ਬਹੁਤ, ਨਠਾਇਆ ਵੀ ਪਰ ਉਹ ਸੇਵਾ ਹੀ ਕਰੀ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਲੈ ਬਈ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਫਿੱਟ ਬੰਦਾ ਹੈਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ ਭੇਤ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਭੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਹ

ਜਿਹੜਾ ਵੱਡਾ ਦਫਤਰ ਹੈ ਨਾ, ਇਹਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੈ ਉਹ ਮਿੱਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਗੋਟ, ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਪਰ੍ਹੇ ਹਟਾ ਦੇਈਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਂ, ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਆਏਗਾ, ਪਰ ਇਕ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸਨੂੰ ਜਪਦਾ-ਜਪਦਾ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ, ਤੈਨੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਕੁਛ ਹੋਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਆਉਣਗੇ ਲੰਘ ਜਾਏਂਗਾ, ਉਥੇ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਆਏਗਾ ਉਥੇ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣੇਗਾ ਤੈਨੂੰ, ਉਹ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ, ਕਈ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਨਣਾ ਆਏਗਾ, ਸੰਗੀਤ ਵੀ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਹੋਏਗਾ। ਜਦ ਤੂੰ ਕਾਫੀ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਏਂਗਾ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਭੁੱਲ-ਭਲਾਈਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਉਥੇ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋ ਜਾਈਂ, ਉਹ ਸੋਹਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਮਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵੜ ਜਾਈਂ ਕਿਤੇ ਜੇ ਵੜ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਰਸਤਾ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਤੂੰ ਭੁੱਖਾ ਤਿਹਾਇਆ ਮਰ ਜਾਏਂਗਾ। ਉਥੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਈਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਜਾਈਂ। ਅੰਦਰ ਆਹ-ਆਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਫੇਰ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਈਂ, ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਰਹੀਂ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ। ਆਹ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤੀ, ਨਾਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਮਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਦੌੜ ਕੇ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਬੋਰੀਆਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰੀਆਂ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ, ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਥੇ ਭੁੱਲ-ਭਲਾਈਆਂ ਆਈਆਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਵੜਿਆ ਨਾ, ਅੱਗੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ, ਰਾਜਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਨਾਲ ਬਿਠਾਲ ਲਿਆ। ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਤਰਾਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਹੈ। ਇਹ ਤਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੈ ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਐਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਨਾ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ, ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ, ਬਾਹਰ ਟੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਜਾਓ, ਪਹਾੜਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਜਾਓ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹਣ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਾਓ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਜੇ ਟੋਲ੍ਹਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ।

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥
ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥
ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ
ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥ ੧ ॥
ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥

ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ

ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਕਹਿੰਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਆਹ ਚਾਬੀ ਹੈ, ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ, ਆਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਹੈ

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ

ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ

ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ

ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੫੪

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ

॥ ਅੰਗ - ੯੫੪

ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਦ ਆਉਣਗੇ -

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ

ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਪੰਜ ਸ਼ਬਦ ਗਿਣੇ ਨੇ ਇਥੇ, ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ।

ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ ॥ ਅੰਗ - ੧

ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਨੇ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਅਨੰਦ। ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਜੀਵ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ 'ਚ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ, ਫੇਰ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾਈਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਹੱਸਰਾਰ ਦਲ ਕਮਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਤੋਂ ਹੋਠਾਂ, ਉਥੇ ਰਿੱਧੀ-ਸਿੱਧੀ ਪਈ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਸੀ, ਪਹੁੰਚ ਵੀ ਉੱਚਾ ਗਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਫਸ ਗਿਆ

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਹੈ

ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ਅੰਗ - ੫੯੩

ਹੁਣ ਨਾਮ ਮਨ 'ਚੋਂ ਹਟ ਗਿਆ, ਪਰਚਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਚਾਲੇ ਥੇ ਹਰਿ ਮਿਲਨ ਕਉ

ਬੀਚੈ ਅਟਕਿਓ ਚੀਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੯

ਬਹੁਤੇ ਚੇਲੇ ਬਣ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੁਖੀ ਵੀ ਹੈ ਸਾਰਾ। ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਪਰ ਫਸ ਗਿਆ ਮਾਨਤਾ 'ਚ।

ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ ਤਜੀ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ
ਜਉ ਮਾਨੁ ਤਜਿਆ ਨਹੀ ਜਾਇ ॥
ਮਾਨ ਮੁਨੀ ਮੁਨਿਵਰ ਗਲੇ
ਮਾਨੁ ਸਭੈ ਕਉ ਖਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੨੨

ਮਾਣ ਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅੱਗੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਜੋ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਰੂਹਾਨੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮੇਲਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਦੁਖੀ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਐਨੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਤੁਸੀਂ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਕਰ ਲਓ, ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਕਾਰਜ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਟ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਟ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਣੀ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸੱਤਿਆ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਫੇਰ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਨਾਮ' ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ
ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ ਅੰਗ - ੯੭

ਜਿਹੜਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੩੬

ਉਹ ਨਾਮ ਹੈ, ਅੰਦਰ। ਉਹਦੇ ਵਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੋ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ ਪਹਿਲਾਂ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਫੇਰ ਦੁਖ ਤਾਂ ਹੋਗਾ ਹੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ
ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥
ਦੁਖੁ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਦੁਖਿ ਮਰੈ
ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ॥

ਅੰਗ - ੯੪੭

ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਕਿਸੇ ਭੋਗ 'ਚ ਸੁਖ ਨਹੀਂ, ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦੁੱਖ 'ਚ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਝੁੰਜਲਾਹਟ 'ਚ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ 'ਨਾਮ'

ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - ੨੮੩

ਹੁਣ ਐਨਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਕੌਣ ਹੋਇਆ? ਨਾ ਤਾਂ ਭੇਖ ਨਾਲ ਸੰਤ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸੰਤ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਕਹਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਤ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਸੰਤ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹਸਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ, ਮਿਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਹੈਗਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੰਤ। ਆਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਓ। ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਇਹ। ਐਵੇਂ ਨਾ ਕਹਿਆ ਕਰੋ ਸੰਤ-ਸੰਤ। ਸੰਤ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ ਉਹ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਹੈਗਾ ਉਹ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਭੇਤ ਕੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਹਸਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ
ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥
ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੬

The very personality ਜਿਹੜੀ ਹੈ That is I and my ਜਿਸ ਹਿਰਦੇ 'ਚ 'ਮੈ' ਤੇ 'ਮੇਰੀ' ਹੋਏਗੀ ਉਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਮੰਡਲ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੈ, ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਕਹੋ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ
ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ
ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੩੦

ਕਹੋ ਤੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਸ ਹਾਂ। ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕੁਛ। -

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਯੈ ਨਿਰਗੁਨ ਉਯੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੮੨੭

ਉਹ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ
ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥

ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ
ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੭

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਸੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ
ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ-

ਸੰਤ ਅਨੰਤਹਿ ਨਾਹੀ ਅੰਤਰਿ।

ਸੰਤ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੂਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੭

ਐਸਾ ਤਾਂ ਵਿਰਲਾ ਮਿਲੇਗਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਿਲਦਾ
ਨਹੀਂ ਹੈ ਧੋਖੇ ਤੇ ਧੋਖਾ ਖਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਆਹ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸੰਤ,
ਆਹ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਦਾ ਲੱਛਣ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ'
ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਰਲਾ ਹੈ, ਆਮ ਨਹੀਂ
ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਤ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਉਹਦੇ
ਕੋਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ। ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭੇ? ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਐਵੇਂ ਨਾ ਤੁਰ
ਪਈਏ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨਾਮ ਲੈਣ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ
ਨੇ ਐਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਿਰਾਕਾਰ ਰੂਪ ਹੈ, ਇਕ ਸਾਕਾਰ ਸਰੂਪ ਸੀ।

ਆਪ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ
ਸੀ ਉਹਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ
ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਤੇਰੇ
ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਭੇਦ ਜਾਣੇਗਾ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ
ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ
ਛੇ ਸਾਲ 'ਚ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰਨੀ ਦਾ ਦੁੱਧ
ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਕੀ ਭਾਂਡਿਆਂ 'ਚ
ਗਲੀਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੋਤ ਜਿਸ
ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਰੱਖਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਰੀਰ 'ਚ ਰੱਖਣੀ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ
ਓਸ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਿਆ, ਸ਼ਿਗਾਰਿਆ, ਪਰਖਿਆ ਉਹਦੇ
'ਚ ਗੁਰੂ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ transplant ਹੋ
ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ 12 ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ।
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੱਕ ਇਹ ਗੁਰੂ ਜੋਤ
ਚਲਦੀ-ਚਲਦੀ ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ ਕੋਈ। ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ
ਅੱਗੇ ਸਾਡਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਗੁਰੂ ਆ
ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਹੈ ਉਹ
ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਚਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ

ਪਾਧਰੁ ਮੁਕਤਿ ਜਨਾਵੈਗੋ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੦੯

ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ
ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ
ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੩

ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈਗਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ
ਰੂਪ।

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਆਕਾਰੁ ਹੋਇ

ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।

ਏਕੰਕਾਰੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ

ਓਅੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 26 ਪਉੜੀ 2)

ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ manifest ਹੋਇਆ?

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੯

ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ।

ਓਅੰਕਾਰੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ ॥

ਅੰਗ - ੯੨੯

ਏਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੈ,
ਇਹ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ, ਬਾਣੀ ਬੋਲਦਾ
ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਤਾਂ,
ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਮਾਨਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ
ਹੈ ਜੋ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ
ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ purified ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਜਿਸ
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਗਲਤ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ
ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਦੇ
ਹਾਂ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਨਗੇ।
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲੜ ਸਾਨੂੰ ਲਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰਕ
ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖੋ
ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵਰਤਾਂਗਾ। ਬਚਨ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਮੈਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਭੇਜਿਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਕੋਈ problem ਹੋਵੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲੈ ਭਾਈ।
ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ। ਜਦ ਤੇਰੀ
ਭਾਵਨਾ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਦੀ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ
ਹੋਏ ਨੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਹੋਏਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ
ਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸੋ ਪੰਜੋਂ ਜਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਜਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜ ਫੇਰ purify ਕਰਨ

ਵਾਸਤੇ, ਜਲ ਨੂੰ ਮੰਤਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਲ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਤਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਮੰਤਰ ਕੇ, ਮੰਤਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਓ ਕਦੇ। ਫੂਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ।

ਲੇਕਿਨ ਇਥੇ ਫੂਕਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਥੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਨਾਲ ਏਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਰੰਟ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ।

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਸੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੩

ਉਹ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਪੰਜ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਦੇ ਜਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਤੂੰ 'ਨਾਮ' ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏਂਗਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਹਉਮੈ ਤੇਰੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੈ।

ਹਉਮੈ ਨਾਵੈ ਨਾਲਿ ਵਿਰੋਧੁ ਹੈ

ਦੁਇ ਨ ਵਸਹਿ ਇਕ ਠਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੬੦

ਹਉਮੈ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਨਾਮ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਤਕੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ। ਦੌੜਨ ਭੱਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਲਿਖਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਹੈ ਉਹਦੇ 'ਚ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਦਸਵੀਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦੇਈਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਪਿਆਰੇ ਆ ਗਏ ਪੰਜਵਾਂ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਡਕਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ। ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾੜੇ ਧੀੜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੂਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਨਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਰੋ ਅਰਦਾਸ ਪੰਜਵਾਂ ਵੀ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਤਾਂ ਦਾਉਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਆ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸੰਤ' ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਛਕਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਬਾਪੂ ਜੀ

ਛਕਾ ਰਹੇ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ। ਫਲ੍ਹੇਵਾਲ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਦਸਵੀਂ ਦਾ, ਉਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੰਜ ਚੂਲੇ ਉਹਦੇ ਸੀਸ 'ਚ ਪਾਏ, ਪੰਜ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ, ਪੰਜ ਪਿਲਾਏ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਵਾਂ ਚੂਲਾ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਕਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ, ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿੰਦੇ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜਲਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇਜ਼ ਦੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬੱਚੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਦਿਓ ਭਾਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਇਹਦੀ ਸੁਰਤ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁਰਤ ਇਹਦੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ। 56 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਦੀ ਸੁਰਤ ਨੇ ਉਤਰਨਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਭੋਗ ਪਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰੇ 56 ਘੰਟੇ ਹੋਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੱਚਾ ਹਿੱਲਿਆ, ਹਿੱਲ ਕੇ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਗਿਆ ਸੰਗਤ ਨਾਲੋਂ। ਲੱਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਤੈਰਦੀ ਹੈ ਪਾਣੀ 'ਚ, ਐਉਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਤੈਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਵਾਜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਲੰਮਾ ਆ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਏ ਉਠ ਕੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰੂਹ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਐਸ ਵੇਲੇ ਇਹਦੀ ਰੂਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੰਜੋਗ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਉਠਿਆ, ਉਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਚਰਜ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੱਗੇ ਨਾ, ਉਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਤੁਰੇ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗਣ ਹੀ। ਸੋ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗਲਤ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰੇ, ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਕਰੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਜੀ ਐਵੇਂ ਹੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਨੁਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਮਾਇਆ 'ਚ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਵੇ, ਸੁਰਤ ਨਾ ਲੱਗੇ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਏਸ ਗੱਲ 'ਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੈਲੰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾਮ

ਲੈਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲ ਜੋ ਹੈ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ ॥
ਲਾਇ ਖੋਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੩

ਸੋ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਔੜ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਰਿੱਛ ਬਣ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਫੇਰ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਸੋ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ 21 ਵਾਰੀ ਗੰਗਾ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਗਏ ਤੇ ਇਕੀਵੀਂ ਵਾਰੀ ਉਸ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਅੱਖਰ ਕਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿਗੁਰਾ ਹੈਂ, ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਹੀ ਕੁੱਛ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ। 71 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਿਰਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਨਿਗੁਰੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ।

ਜਾ ਕੀ ਰਹਿਤ ਨ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀ
ਰੀਤ
ਤਿਸ ਦੇ ਹਬਹੁ ਖਾਧਿਆ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਕੀ
ਪ੍ਰੀਤ।

ਸੋ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਤੇ ਐਸੀ ਡੂੰਘੀ ਚੋਟ ਲੱਗੀ ਕਿ ਬੈਠ ਗਏ, ਉਦਾਸੀ 'ਚ ਆ ਗਏ, ਰੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਉਕੇ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਨੇ, ਅੰਦਰਲਾ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕੀ ਸਾਲ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਈ ਕਿ ਮਨਾਂ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਆਸ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੇ ਗੰਗਾ ਮਾਈ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਵਿਧੀਪੂਰਵਕ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾ ਸਕਦੀ, ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਜਪ ਤਪ ਨੇ, ਪੁੰਨ ਨੇ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾ ਦੇ।

ਅੱਜ ਕੌਠੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਿਆ ਆਪ ਨੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੌਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਹੈ, ਬਿਸਤਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਘਰੋੜੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਵਲ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਹਉਕੇ ਲੈਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਬੇਰਾ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨਾਂ! 71 ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ, ਕਾਲ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਗੁਲੇਲਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ -

ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ
ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥ ੧ ॥
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗੂਸਿ ਹੈ
ਸਮਝਿ ਰਾਖਉ ਚੀਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੬੩੧
ਫਰੀਦਾ ਦਰੀਆਵੈ ਕੰਨੈ ਬਗੁਲਾ
ਬੈਠਾ ਕੋਲ ਕਰੇ ॥

ਕੋਲ ਕਰਦੇ ਹੰਝ ਨੇ ਅਚਿੰਤੇ ਬਾਜ ਪਏ ॥
ਬਾਜ ਪਏ ਤਿਸੁ ਰਬ ਦੇ ਕੋਲਾਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ॥
ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ
ਸੋ ਗਾਲੀ ਰਬ ਕੀਆਂ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵੀ ਆਏ ਨੇ, ਚਲੇ ਕਿੱਥੇ ਗਏ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਨੇ ਪੈਰੰਬਰ ਪੀਰ
ਅਉਲੀਏ,

ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਜਗ 'ਤੇ।

ਏਕ ਸ਼ਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ
ਹੈਂ।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਅੰ ਪੁਰਾਨ
ਕੇਤੇ,

ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੇ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਾਏ ਹੈਂ।

ਮੌਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ

ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈਂ।

ਪੀਰ ਅੰ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ

ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੁਇਕੈ ਫੇਰ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈਂ।

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਸਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੀ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਖਰਬ ਕਰੋੜ ਅਰਬ ਸਾਲ ਉਮਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੇ ਮਨਾਂ! ਕੋਈ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਥਿਰ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਥਿਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹੈ? ਜਿੰਨੀ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਹੈ ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਬਿਨਸਣਾ ਹੀ ਬਿਨਸਣਾ ਹੈ।

ਧਰਤਿ ਆਕਾਸੁ ਪਾਤਾਲੁ ਹੈ

ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਬਿਨਾਸੀ ॥

ਬਾਦਿਸਾਹ ਸਾਹ ਉਮਰਾਵ ਖਾਨ

ਢਾਹਿ ਡੇਰੇ ਜਾਸੀ ॥

ਰੰਗ ਤੁੰਗ ਗਰੀਬ ਮਸਤ ਸਭੁ ਲੋਕੁ ਸਿਧਾਸੀ ॥

ਕਾਜੀ ਸੇਖ ਮਸਾਇਕਾ ਸਭੇ ਉਠਿ ਜਾਸੀ ॥

ਪੀਰ ਪੈਕਾਬਰ ਅਉਲੀਏ
 ਕੋ ਬਿਰੁ ਨ ਰਹਾਸੀ ॥
 ਰੋਜਾ ਬਾਗ ਨਿਵਾਜ ਕਤੇਬ
 ਵਿਣੁ ਬੁਝੇ ਸਭ ਜਾਸੀ ॥
 ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਮੇਦਨੀ ਸਭ ਆਵੈ ਜਾਸੀ ॥
 ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਖੁਦਾਇ
 ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਬੰਦਾ ਅਬਿਨਾਸੀ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੦

ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਸਾਧੂ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੋ ਅਬਿਨਾਸੀ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਬਹੁਤ ਗੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਨਾਂ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਕੀ, ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਰੀਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਓਨਾਂ ਤਕੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ 'ਚ ਘੁੰਮ ਕੇ ਟੋਲ੍ਹ ਲਵਾਂ ਗੁਰੂ, ਨਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਸਿਵਾਏ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਮਾਲਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਫੇਰਦੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਹਰ ਵਕਤ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ! ਤੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਨਿਗੁਰਾ? ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ਜਦ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੇਂਗਾ? ਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸੇਵਾ ਤੋਂ। ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤਹਿ ਕਰਨੀਆਂ ਨੇ। ਸਰੀਅਤ, ਤਰੀਕਤ, ਹਕੀਕਤ, ਮਾਰਫਤ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰਿਆ, ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਓਸਨੂੰ ਤੇ ਅਜੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ। ਮੌਤ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਹੁਕ ਹੈ ਹੋਰ ਕੁਛ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਐਨਾ ਕੁ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇਗਾ ਜ਼ਰੂਰ। ਚਲੋ ਗੁਰੂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੈਗਾ ਤਾਂ ਸਹੀ ਨਾ। ਜਿਥੇ ਹੈਗਾ ਉਹਦਾ ਹੀ ਤਸੱਬਰ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇਗਾ, ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਐਨਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਖਬਰੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋਰ ਲਾ ਦੇਵੇ। ਸੋ ਉਸ ਵਕਤ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਮਨ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਤਾਈਂ ਮੇਰਾ ਮਨ
 ਲੋਚਦਾ।

ਆਸ ਪਿਆਸੀ ਮੈ ਫਿਰਉ
 ਕਬ ਪੇਖਉ ਗੋਪਾਲ ॥
 ਹੈ ਕੋਈ ਸਾਜਨੁ ਸੰਤ ਜਨੁ
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲਣਹਾਰ॥

ਅੰਗ - ੯੨੮

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ-

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥
 ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾੜ੍ਹਕ ਕੀ ਨਿਆਈ॥
 ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ

ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥
 (ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ)

ਚਾੜ੍ਹਕ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਦੇ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ, ਜਿਹੜੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਹਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਸਵਾਂਤੀ ਬੂੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇਕੋ ਬੂੰਦ ਪੀ ਕੇ ਉਹਦੀ ਇਕ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਪਿਆਸ ਮਿਟ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਿਹੁ-ਪ੍ਰਿਹੁ, ਦਿਨ ਵੀ ਰਾਤ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੈ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਐਸਾ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾ ਦੇਵੇ?

ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ
 ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥

ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ

ਇਹਨੂੰ ਬਿਰਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਰਹਾ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਬਿਰਹਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਿਹੜਾ ਹਿਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਉਂਦਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ
 ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ॥

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ

ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੩

ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਸੁੰਨੇ ਹਿਰਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ 'ਚ ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਸੀਨੇ ਖਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਧੀ
 ਓ ਕਰ ਅਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦੇ।
 ਨਿਹੁੰ ਵਾਲੇ ਨੈਣਾਂ ਕੀ ਨੀਂਦਰ
 ਓ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਪਏ ਵਹਿੰਦੇ।
 ਇਕੋ ਲਗਨ ਲਗੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
 ਟੋਰ ਅਨੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਵਸਲੋਂ ਉਰੇ ਮੁਕਾਮ ਨ ਕੋਈ
 ਸੋ ਚਾਲ ਪਏ ਨਿਤ ਰਹਿੰਦੇ।

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਬਿਰਹਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪਿਆਰਿਆ! -

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ

ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ

ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੯

ਉਹ ਤਾਂ ਮਸਾਣ ਹੈ ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਆਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਮੁਰੀਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੋ, ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਅੱਠ ਨੌਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਗਿਣੀਆਂ ਨੇ -

**ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਨਵ ਨੀਸ਼ਾਨੀ ਐ ਪਿਸਰ,
ਆਹ ਸਰਦੋ, ਰੰਗ ਜ਼ਰਦੋ ਚਸ਼ਮਤਰ।
ਕਮਗੁਫਤਨੋ, ਕਮ ਖੁਰਦਨੋ,
ਖੁਆਬਸ਼ ਹਰਾਮ, ਇੰਤਜ਼ਾਰੀ, ਬੇਕਰਾਰੀ,
ਦਸਤਸਰ।**

ਕਹਿੰਦੇ ਨੌਂ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ। ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸਿਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਉਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ, ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਬਹੁਤ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੇਕਰਾਰੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿਤੀ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਕ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਸੁਬਰਾ ਸਰੋਵਰ ਹੈ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਉੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਬੇਅੰਤ ਪੰਛੀ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਜੀਵ, ਟਿੱਡੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਡ-ਉਡ ਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਬੈਠਦੀਆਂ ਨੇ ਭੰਡੀਰੀਆਂ ਵਗੈਰਾ। ਰੋਣਕ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ, ਗੂੰਜਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਸਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਉਜਾੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਵਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੋਣਕ ਹੀ ਰੋਣਕ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵਸਦਾ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਰੋਣਕਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਉਜਾੜ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਉੱਲੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਥਾਉਂ। ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੈਨੂੰ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਤੂੰ ਜਲ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਚ ਗਿਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਭੌਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਨੇ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਰੋਣਕਾਂ ਸੀ ਬਹੁਤ ਇਹ ਹੋ ਕੀ ਗਿਆ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

**ਪਬਰ ਤੂੰ ਹਰੀਆਵਲਾ ਕਵਲਾ ਕੰਚਨ ਵੰਨਿ ॥
ਅੰਗ - ੧੪੧੨**

ਤੇਰੇ 'ਚ ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਸੀ ਖਿੜੇ ਹੋਏ, ਕੰਚਨ ਵਰਗਾ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਸੀ -

**ਕੈ ਦੇਖੜੈ ਸਤਿਓਹਿ ਕਾਲੀ ਹੋਈਆ ਦੇਹੁਰੀ
ਨਾਨਕ ਮੈ ਤਨਿ ਭੰਗੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੧੨**
ਤੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਕੀ ਲੱਗ ਗਿਆ? ਤੇਰੀ ਦੇਹ ਕਾਲੀ ਹੋ

ਗਈ ਤੇਰਾ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੜਾ ਖਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਨਾਨਕ! ਪ੍ਰੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਪਾਣੀ ਨਾਲ, ਪਾਣੀ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ।

**ਜਿਤੁ ਡਿਠੈ ਤਨੁ ਪਰਫੁੜੈ
ਚੜੈ ਚਵਗਣਿ ਵੰਨੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੧੨**

ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ, ਬੜੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਆਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

**ਰਜਿ ਨ ਕੋਈ ਜੀਵਿਆ
ਪਹੁਚਿ ਨ ਚਲਿਆ ਕੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੧੨**

ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਮੈਂ ਖੇੜੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਧੁਰਾ ਸੀ ਉਹ ਹਟ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਜਦ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਆਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬੂਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕੂ-ਕੂ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਰਦਨਾਕ, ਹਿਰਦਾ ਵਿੰਨਣ ਵਾਲੀ। ਆਪ ਉਠ ਕੇ ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਕਿੱਡਾ ਦਰਦ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਐਡਾ ਹੀ ਦਰਦ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਦਰਦ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਪੰਛੀ ਹੈ? ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੋਇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ -

**ਧਾਰਨਾ - ਦੱਸੀ ਕੋਇਲੇ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਕਾਹਤੋਂ
ਹੋ ਗਿਆ
ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਤੁ ਕਿਤ ਗੁਨ ਕਾਲੀ ॥
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ ॥**

ਅੰਗ - ੧੯੪

ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਹੈਂ? ਐਡੀ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਬੋਲੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਰੰਗ ਵੀ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਫਰੀਦਾ! ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰੇ ਪੰਛੀ ਜੋੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਨੇ।

ਦੇਖ ਲਓ ਨਿਗੂ ਮਾਰ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਪੰਛੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਦਿਸਣਗੇ ਸਭ ਜੋੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਮੇਰਾ ਵੀ ਹਾਲ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੋਜਦਾ ਹੱਠਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਸੀਬਾਂ 'ਚ ਹੀ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣਾ ਹੀ ਸਹਿਣਾ ਹੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਜਾਲੀ ਪਿਆਰਿਆ,

ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਨੇ।
ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਤੂ ਕਿਤ ਗੁਨ ਕਾਲੀ ॥
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਫਰੀਦਾ! ਮੈਨੂੰ ਬਿਰਹਾ ਹੈ, ਦਰਦ ਹੈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ, ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਕੱਟਦੀ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਪੰਛੀ ਨੇ ਜੋੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਨਸੀਬਾਂ 'ਚ ਜੋੜਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਰੁਬਾਈ ਦੇ ਵਿਚ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਕਾਲਾ ਹੈਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁੰਭਣ ਵੀ ਦਿਤਾ, ਰੰਗ ਵੀ ਦਿਤਾ ਪਰ ਤੂੰ ਰੰਗ ਵਟਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸ, ਕਿਉਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਕਾਲਸ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ?

ਸਾਬਣ ਲਾ ਲਾ ਧੌਤਾ ਕੋਲਾ
ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ
ਖੁੰਬ ਚਾੜ੍ਹ ਰੰਗਣ ਭੀ ਧਰਿਆ
ਰੰਗ ਨ ਏਸ ਵਟਾਇਆ।

(ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ -

ਵਿਛੜ ਕੇ ਕਾਲਖ ਸੀ ਆਈ
ਬਿਨ ਮਿਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ

(ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਮੈਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲਖ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਖੋ ਮੈਨੂੰ। ਅੱਗ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖੋ ਮੇਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਬਣੇਗਾ।

ਅੰਗ ਅੱਗ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੋ
ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਇਆ।

(ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਖਖੜੀਆ ਸੁਹਾਵੀਆ ਲਗੜੀਆ ਅਕ ਕੰਠਿ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੯

ਅੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖਖੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਸੋਹਣੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਿਛੜ ਗਈਆਂ ਉਸ ਤੋਂ -

ਬਿਰਹ ਵਿਛੋੜਾ ਧਣੀ ਸਿਉ
ਨਾਨਕ ਸਹਸੈ ਗੰਠਿ ॥

ਅੰਗ - ੩੧੯

ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਉਡਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲੋਂ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੋ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਏਸ ਨੂੰ ਬਿਰਹਾ

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਉਪਜੈ
ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੨੯

ਜਿਥੇ ਹੂਕ ਨਹੀਂ, ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹਿਰਦਾ ਹੈ, ਮੁਰਦਾ ਹੈ ਉਹ। ਜੀਉਂਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਮਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਖਿੱਚ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਐਸੀ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਖਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਿਲੇ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਐਨਾ ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੋਈ ਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੀਆਂ ਸੋਈ ਤਨ
ਜਾਣੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਲੱਗੀ ਕੌਣ ਜਾਣਦੈ।
ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ॥

ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ ॥

ਅੰਗ - ੩੨੨

ਅਣੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੀਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਿਰਹਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕੱਟ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਰਹਾ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ? ਕਿੰਨੀ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ ਮਸਾਣ ਹਿਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਦੂਜਾ ਦਿਨ ਵੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਨੇ। ਕਦੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਦੇ ਫੇਰ ਗੱਚ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਹੰਝੂ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਹਉਕੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿ ਲੈ ਜਾਓ, ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੋ ਐਸਾ ਵੈਰਾਗ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਗੁਰਾ ਹਾਂ, ਬਣੇਗਾ ਕੀ ਮੇਰਾ? ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਾਲ ਗੁਲੇਲਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ। ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪਤਾ -

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ ਬੰਧੁ ॥
ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੪

ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਪੈ ਜਾਏ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ। ਅਰ ਕਿੱਡਾ ਝਪਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ, ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਟਾਈਪ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਪਿੱਛੇ ਝਗੜਾ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਚਿੱਠੀ, ਦੂਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਐਉਂ ਕਰੋ ਇਹਦੀ ਛੋਟੀ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਇਕ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਟਾਈਪ ਰਾਈਟਰ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠ ਕੇ ਟੇਬਲ ਦੇ ਉਪਰ, ਕਾਰਜ ਪਾ ਲਿਆ, ਰੋਲਰ ਘੁੰਮਾ ਲਿਆ, ਕਾਰਬਨ ਪਾ ਲਿਆ, ਉਂਗਲੀਆਂ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਉਸਨੇ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਲਾ ਕੇ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮਸ਼ੀਨ ਚੁੱਕ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਟਾਈਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ? ਉਧਰੋਂ ਜਵਾਬ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਮਸ਼ੀਨ ਚੁੱਕਣ ਗਿਆ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਐਨੀ ਛੋਟੀ, ਸੋ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਾਲ ਦਾ ਗੁਲੇਲਾ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਸੋ ਇਹ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬਣਿਆ ਕੁੱਛ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਸੋਝੀ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਣਿਆ ਨਾ ਕੁੱਛ। ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਵੀ ਧਾਰਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਵੀ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਤੇ ਬਣਿਆ ਕੁੱਛ ਨਾ, ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਨਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖ ਲਈ। ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੇ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹੇ।

ਸੋ ਉਹਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਤਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਠਹਿਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਸਟਰ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੂੰ, ਹੋਰ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਐਨਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ ਹੈ, ਡੀ. ਲਿਟ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਚੱਲ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਪਿਆ ਹੈ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਰਾਹ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕੁਛ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਦਸਵੀਂ ਕਰ ਲਈ, ਬੀ.ਏ ਕਰ ਲਈ, ਐਮ.ਏ ਕਰ ਲਈ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਅੱਗੇ ਚੱਲ, ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ

ਆਗਾਹਾ ਕੂ ਤ੍ਰਾਪਿ

ਪਿਛਾ ਫੇਰਿ ਨ ਮੁਹਡਤਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੯੬

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਅਫਸੋਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਰਾਗ ਤੇ ਦ੍ਰੈਸ਼ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਮਹਾਰਾਜ

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਜਬ ਧਾਰੈ ਕੋਉ ਬੈਰੀ ਮੀਤੁ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਨਿਹਚਲੁ ਨਾਹੀ ਚੀਤੁ ॥ ਅੰਗ-੨੨੮

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੇ ਫਲਾਣਾ ਵੈਰੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਬਣਿਆ ਹੀ ਕੁੱਛ ਨਾ। ਮੈਂ ਧਰਮ ਵੀ ਐਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ।

ਜਬ ਇਹ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਿਛੁ ਕਰਤਾ ॥

ਤਬ ਲਗੁ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਮਹਿ ਫਿਰਤਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੮

ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗਰਭ ਜੋਨ ਵਿਚ ਹੀ ਅਜੇ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਉਹਨੂੰ ਲਗਨ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ।

ਸੋ ਅੱਜ ਤੀਸਰੀ ਰਾਤ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਬਿਸਤਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦੋਣ ਵਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਨੀਂਦ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਉਡ ਗਈ, ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਕੇ ਹੀ ਨੇ ਹੋਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਖੜਕਾ ਹੋਇਆ ਕੁਛ, ਦੋ ਵੱਜੇ ਨੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਖੜਕਾ। ਸੁਰਤ ਓਧਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਤਖਤੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਚੂਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਘੁੰਮਾਉਣਾ ਤਾਂ ਚੀਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਹੜੇ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਂਦੇ। ਚੀਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਰਾ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹਿਆ। ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੁਦਰਤੀ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਡੋਲੂ ਫਿਰਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਭਉਣੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਡੋਲੂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ, ਉਹਦੀ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਫੇਰ ਖਿਚਿਆ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਫੇਰ ਖਿਚਿਆ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਰਤਨ 'ਚ ਪਾਇਆ, ਉਹਦੀ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਫਿਰਾਇਆ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਨ 'ਚ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ 'ਚ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਦਾ ਹੈ।

ਚਲਦਾ....

ਭੀਖਨ ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਕੀਰ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ, ਕਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਅਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ
ਕੇਂਦਰ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਾ ਅਰ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂ
ਕੀ ਰੋੜ, ਜਿਥੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਥੇ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦਮ ਤੇ
ਉਸ ਉਦਮ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੩

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਆਸਾਮ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲੈ
ਤੁਰਿਆ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ
ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਛੱਟਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਅੰਗੂਰੀ ਹੁਣ ਕੁਝ
ਕੁਮਲਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਰੀ ਭਰੀ ਕਰਨੇ ਨਮਿੱਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ
ਤਿਆਰ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬ ਛੱਡਿਆ ਪਰ ਆਨੰਦ ਭਵਨ
ਆਨੰਦਪੁਰ ਬੀ ਛੱਡਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਸ਼ਟੀ
ਦੀ ਚਾਦਰ ਪੂਰਬ ਰੁਖ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼
ਕਰਦੇ ਅਨੇਕ ਤੀਰਥੀ ਅੱਪੜ ਕੇ ਤੀਸਰੇ ਜਾਮੇ ਤੇ ਕੌਂਤਕ
ਵਾਂਗੂੰ 'ਤੀਰਥ ਉਦਮੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀਆ ਸਭ ਲੋਕ ਉਧਰਣ
ਅਰਥਾ।'

ਸਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ, ਭੈ ਭਰਮ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਦੇ, ਸਤਿਨਾਮ
ਦੇ ਪੁਲ ਪਰ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ, ਜੀਅ ਦਾਨ, ਨਾਮ ਦਾਨ, ਵਿਸਾਹ
ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ, ਸਿਦਕ ਦਾਨ, ਅੰਨ ਦਾਨ, ਬਸਤ੍ਰ
ਦਾਨ, ਮਿੱਠੇ ਬਚਨ ਦਾਨ, ਪ੍ਰੇਮ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਪਹੁੰਚ
ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਦਾ ਮਾਰਗ
ਦੱਸਿਆ -

ਕਬੀਰ ਗੰਗ ਜਮੁਨ ਕੇ ਅੰਤਰੇ

ਸਹਜ ਸੁੰਨ ਕੇ ਘਾਟ ॥

ਤਹਾ ਕਬੀਰੈ ਮਟੁ ਕੀਆ

ਖੋਜਤ ਮੁਨਿ ਜਨ ਬਾਟ ॥ ਅੰਗ -

੧੩੨੨

ਅਨੇਕਾਂ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ
ਇਸ ਸਹਜ ਪਦ ਦੀ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਵਿਚ ਪੁਚਾਇਆ ਤੇ ਭਾਰੀ
ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤੇ।

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਅੰਗ - ੨੪੯

ਫੇਰ ਆਪ ਪਟਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਚਾਚੇ ਫੱਗੂ ਵਰਗੇ

ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਦਕੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸੇ,
ਉਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਟਨੇ ਠਹਿਰ ਗਏ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ
ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨੇਕੀ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਵਲੋਂ ਚੁੱਪ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਰੀ ਨੇਕੀ
ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਸੀ, ਸੋ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਉਹ ਭੁੱਖ ਜੋ
ਕਾਦਰ ਵਿਹੁਣੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ
ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਉਸ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਲੈਣਾ ਸੀ
ਜੋ ਪੂਰਨ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਨੇਕੀ ਨਿਕਲੀ
ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਬੀ ਪੱਕਾ ਸਿਵਾਣੂੰ ਸੀ। ਜੋ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ
ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਕਿ ਪਰਦੇ ਦੇ ਬਾਦ ਪਰਦਾ ਹੈ। ਸਗੋਂ
ਜੋ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ -

ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਭਿਗਤ ਅਭਿਨਾਸੀ

ਲੋਕ ਚਤੁਰ ਦਸ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਥਹੁ ਹੀ ਨਿਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਣਾ,
ਪਰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਬੀ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਦੇ
ਕੇ ਇਸ ਦੱਸਣਾ ਸੀ -

ਫੋਕਟ ਧਰਮ ਬਿਸਾਰ ਸਭੈ ਕਰਤਾਰ ਹੀ ਕੋ

ਕਰਤਾ ਜੀਅ ਜਾਨਯੋ ॥ (ਸ੍ਰੀਯਾ ੩੩)

ਪੁਨਾ - ਸਿਧ ਸੁਯੰਭੁ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਭੈ ਜਗ

ਏਕ ਹੀ ਠਉਰ ਅਨੇਕ ਬਖਾਨੇ।

ਰੇ ਮਨ ਰੰਕ ਕਲੰਕ ਬਿਨਾ ਹਰਿ ਤੈ

ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਤੇ ਨ ਪਛਾਨੇ ॥ (ਸ੍ਰੀਯਾ ੩੩)

ਹਾਂ ਉਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਫਖਰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾਰ
ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਵਤਾਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁਕਤਿ ਦਾ
ਦਾਤਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬੀਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ
ਦਾਤਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਟਾਉ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ
ਵਾਲਾ, ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ, ਕਵੀ, ਵਿਦਵਾਨ, ਨੀਤੀਵੇਤਾ,
ਸੈਨਾਪਤ, ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ, ਸਾਧੂ, ਸਿੱਧ, ਤਿਆਗੀ, ਉਪਦੇਸ਼
ਦਾਤਾ, ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਹਿਣੀ ਦਾ ਸੂਰਾ ਇਥੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਏਸੇ ਨਮਿੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
ਜੀ 'ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ' ਇਸ
ਸਬਲ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਕੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਆਸਾਮ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਥੇ ਹੀ ਸੰਮਤ 1723 ਦਾ ਭਾਗੇ ਭਰਿਆ ਪੋਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ, ਅੱਗੇ ਬੀ ਸੱਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੋਹ ਇਸ ਭਾਰਤ ਪਰ ਆ ਰਹੇ ਸੇ, ਪਰ ਜੁਲਮ ਦਾ ਕੱਕਰ ਸਦਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਰ ਏਹ ਸਤੀ ਹੋਈ ਭਾਰਤ ਭੂਮੀ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਾਨੋਂ ਐਉਂ ਪੁਕਾਰਦੀ ਰਹੀ -

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਪੜੈ ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਰਸੁ ਸੋਖੈ ॥
ਆਵਤ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਹਿ ਮੁਖੇ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ
ਜਗਜੀਵਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ ॥
ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ
ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ॥
ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਦਇਆਪਤਿ ਦਾਤੇ
ਗਤਿ ਪਾਵਉ ਮਤਿ ਦੇਹੋ ॥
ਨਾਨਕ ਰੰਗਿ ਰਵੈ ਰਸਿ ਰਸੀਆ
ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਨੇਹੋ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੦੯

ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਪੋਹ ਆਯਾ? ਦੁਖ ਹਰਨ ਵਾਲਾ, ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਪਰ ਲੈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਪੋਹ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਐਉਂ ਫਬ ਰਹੀ ਹੈ -

ਪੋਖਿ ਤੁਖਾਰੁ ਨ ਵਿਆਪਈ
ਕੰਠਿ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ॥
ਮਨੁ ਬੇਧਿਆ ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ
ਦਰਸਨਿ ਲਗੜਾ ਸਾਹੁ ॥
ਓਟ ਗੋਵਿੰਦ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ
ਸੇਵਾ ਸੁਆਮੀ ਲਾਹੁ ॥
ਬਿਖਿਆ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਗੁਣ ਗਾਹੁ ॥
ਜਹ ਤੇ ਉਪਜੀ ਤਹ ਮਿਲੀ
ਸਚੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਮਾਹੁ ॥
ਕਰੁ ਗਹਿ ਲੀਨੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ
ਬਹੁੜਿ ਨ ਵਿਛੁੜੀਆਹੁ ॥
ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਲਖ ਬੇਰੀਆ
ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਅਗਮ ਅਗਾਹੁ ॥
ਸਰਮ ਪਈ ਨਾਰਾਇਣੈ
ਨਾਨਕ ਦਰਿ ਪਈਆਹੁ ॥
ਪੋਖੁ ਸੋਹੰਦਾ ਸਰਬ ਸੁਖ
ਜਿਸੁ ਬਖਸੇ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੫

ਐਸੇ ਪਿਆਰੇ ਪੋਹ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਬਿਖਿਆ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕਈ' ਕਾ ਬਾਨੁਣ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਤੇਜਸਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਇਕ ਦਿਹਾੜਾ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਪਤਮੀ

ਥਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਭਾਗੇ ਭਰੇ ਦਿਨ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ, ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਿਹ - ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਸੁਲੱਖਣੇ ਗ੍ਰਿਹ - ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰੀ ਹੋਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਧਾਰ ਨਮਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਦੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਪਾਪ ਅਤਿ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਦ ਆਤਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਐਤਕੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਆ ਗਏ ਅਰ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਆ ਕੇ ਚਲੇ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਦਸ ਜਾਮੇਂ ਧਾਰੇ। ਇਹ ਹੁਣ ਦਸਵਾਂ ਜਾਮਾ ਉਸੇ ਜਯੋਤਿ ਨੇ ਧਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਤਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਬਾਤ ਸੀ। ਸਰੀਰਕ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਜਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਤੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਰੀਰਕ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੱਤਿਆ ਆਤਮਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਆਤਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਤੇਜਸਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਏ ਤਾਂ ਆਤਮ ਕੌਤਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੇ, ਤੇ ਆਤਮ ਰਸੀਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਭੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਾਤ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਤਪੀ ਫਕੀਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਸੇਧ ਕੀਤੀ ਅਰ ਉਸੇ ਸੇਧ ਤੇ ਪਟਣੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਵਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਨਵੇਂ ਆਏ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਅੱਗੇ ਆਤਮ ਰਸੀਆਂ ਦਾ ਇਸ ਘਰ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਐਉਂ ਕਦਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਕੂੰ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਰਾਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਆਦਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਕੂੰ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਰਾਫ਼ ਦੇ ਘਰ ਆਦਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੈਵੀ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਲੈ ਕੇ ਦਾਈ ਆਈ ਤੇ ਸਾਈ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਸਫਲ ਕੀਤਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਈ ਵੇਰ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੀ ਪਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਸੰਸੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਦੇ ਜੀਅ ਵਿਚ ਸੰਸਾ ਉਠਿਆ, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਆਇਆ ਕਿ ਦੇਖੀਏ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਧਾਰ ਕੇ ਜੇ ਦੁੱਧ ਡੋਹਲਣਗੇ ਤਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੇ ਪਾਣੀ ਡੋਹਲਣਗੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਝਾਂਗੇ, ਦੋ ਕੁੱਜੀਆਂ ਲਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਵਿਚ ਦੁੱਧ, ਦੂਈ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਦੈਵੀ ਬਾਲਕ ਜੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਕੌਤਕਹਾਰ ਬਾਲਕ ਨੇ ਇਕ ਪੈਰ ਨਾਲ ਦੋਨੋਂ ਉਲਟਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਤਦ ਦੇਖੋ ਕਿ ਪਾਣੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਦੋਵੇਂ ਡੁਲੂ ਕੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤਅੱਸਬ ਦੀ ਕੁੱਜੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਅਰ ਵਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਦੇ ਹਠ ਦੀ ਕੁੱਜੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਤੌੜ ਕੇ ਜਲ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਇਕ (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 58 ਤੇ)

ਭਾਗਠੜੇ ਹਰਿ ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ.....।

ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ.ਨਗਰ. ਮੋਹਾਲੀ

ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਮਰਨ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬਿਧਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੁਝ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਖੇਲੂ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪੇ ਸਾਜਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਫਨਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਜ ਜੁ ਹੋਈ। ਰਤਾ ਕੁ ਗੌਰ ਨਾਲ ਤੱਕਣਾ, ਕਰਤੇ ਦਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ, ਆਦਮੀ ਬੜੀ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਚਰਜ ਦੇ ਰੰਗ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਦਾ ਮਰਨਾ ਵੀ ਤਹਿ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਸਾਹ ਵੀ ਵਾਧੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਕ ਸ੍ਰਾਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਹੈ। ਸਭ ਸ੍ਰਾਸ ਗਿਣ ਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਦ ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਮੁਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੮

ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨਾ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਭਾਵ ਚਿੰਬੜ ਗਿਆ, ਉਹੀ ਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਇਸੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਛੁਟ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਆਹ ਦੇਖੋ ਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਅੰਗ - ੨੪੯

ਸਾਹਿਬ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ realized souls ਦੀ ਬਾਬਤ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਹ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਗੁਰੂ ਕਹਿ ਲਓ, ਚਾਹੇ ਸੰਤ ਕਹਿ ਲਓ, ਚਾਹੇ ਭਗਤ ਕਹਿ ਲਓ, ਕੁਝ ਕਹੀ ਜਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਸੰਸਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਹਨ੍ਹੇਰੇ 'ਚ ਹੀ ਠੋਡੇ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਤਦੇ ਨਾ, ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਿਰਲੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਹੋ ਵੀਚਾਰ, 17 ਜੂਨ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਯਾਦ

ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ, ਪਿਤਾ ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਇੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁਲ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗੇ। ਕੋਈ ਅਤਿ ਵੱਡੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਉਦੈ ਹੋਏ, ਔਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਬਾਲੀ ਉਮਰੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਸਾਧੂਆਂ ਵਾਲੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਲੀਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਮਾਲਾ ਬਣਾ ਲਈ। ਜਦ ਬਣ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਐਨਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹਟਿਆ ਹੀ ਨਾ ਕਰਾਂ। ਸਾਰਾ-ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਿਹਾ ਕਰਾਂ ਤੇ ਉਹ ਮਾਲਾ ਮੈਨੂੰ ਐਉਂ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਐਸੇ ਚਾਅ ਤਾਂ ਸਾਧੂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਹੀ ਉਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਭੈਣ ਜਸਵੰਤ ਜੀ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਵੀਰ, ਬਾਲੀ ਉਮਰੇ ਕੌਣ ਜਾਣੇ, ਕਿੱਡਾ ਬਲੀ ਸਾਧੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ॥

ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ

ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ॥ ਅੰਗ - ੯੧੮

ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ, ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਬਖਸ਼ੀ ਰੂਹ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਐਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭ ਕੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਗਰਮੀ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਐਨਾ ਭਜਨ ਕਰਨਾ। ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕਮਾਦ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨਾ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸਫਰ, ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦਾਂ 'ਚ ਗੁਜ਼ਰਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਕਈ ਦਫਾ ਦਇਆ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਰਾਜ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ 'ਚ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਿਆ, ਕਾਕਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਉਹ ਇਕ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਕਾਕਾ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਸੰਗਤ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਉਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। 45 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਸਮਾਧੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ। ਤਦੇ ਨਾ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸੁਹਾਗਣ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਚਨ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਅਕਸਰ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਕ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਵਣਜਾਰਾ ਨਾਮ ਦਾ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਹੋਏ। ਉਹਨੂੰ ਦਿਲ ਵੀ ਦਿਤਾ।

ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ, ਗਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਘਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਚਰਨ ਪਾਉਂਦੇ ਪਾਉਂਦੇ, ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਡਹੇੜੀ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕੈਸੇਟ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ - 'ਫਿਰਦੇ ਠਗਵਾੜੇ ਨੇ ਵੇਖੀਂ ਨਾ ਠਗਿਆ ਜਾਵੀਂ।' ਪਿਤਾ ਜੀ (ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ) ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠੇ, ਆਪ ਜੀ ਇਕ ਦਮ ਸਮਾਧੀ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਰ ਨੇਤਰ ਮੁੰਦ ਲਏ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਉਸੇ ਰੰਗ 'ਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਜੀ ਉੱਠੇ। ਕੋਈ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਧੇ ਕੋਠੀ, ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਬੀਜੀ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਰੂਹਾਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਾਧੂ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਐਨੈ ਬੈਰਾਗ 'ਚ ਆ ਜਾਣਾ ਕਿ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪਰਤ ਆਉਣਾ। ਬਾਕੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਸੱਚ ਕਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੋਝੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਧਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰ ਵਾਲੇ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ। ਆਪ ਵੀ ਹੀਰਾ ਸਨ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਐਸੀ ਪਾਰਖੂ ਹੀਰਾ ਹੀ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਪਿਆਰੇ ਬੀਜੀ ਦਾ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਗੰਮੀ ਜੋੜੇ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਬਾਰੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਸਮਾਂ ਪਿਆ ਉਹ ਬਚਨ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਏ। ਇਹ ਅਗੰਮੀ ਜੋੜਾ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ ਪਰ ਧੇਅ ਸਾਂਝੇ ਸਨ। ਆਤਮਿਕ ਸਫਰ 'ਚ ਉਹ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵੀ ਚਰਨ ਪਾਏ ਉਹ ਧਰਤੀ ਧੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਮੰਗਲ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲ ਪਏ। ਐਸੇ ਚੱਲੇ, ਵਧਦੇ ਹੀ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪਲ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਕਦੇ ਜੁਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਅਰਪਣ, ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਗਏ। ਦਿਨੇ ਸਾਰਾ-ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ, ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣੇ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ-ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਘੰਟੇ

ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਮਹਾਨ ਕਰਮ ਯੋਗੀ ਹੋਏ। ਪਿਆਰੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਰ ਘੜੀ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਬੀਜੀ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਕੀ ਕਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਗੁਪਤ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਅਤਿ ਮੌਜੀ, ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਇਸ ਅਗੰਮੀ ਜੋੜੇ ਨੇ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦੇਗ-ਤੇਗ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਫੈਲਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਇਕ Universal message ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਫੈਲਾਇਆ।

ਕੀ ਲਿਖਾਂ, ਐਸੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਰੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਰਨੈ ਬਲਿਹਾਰਨੈ ਲਖ ਬਰੀਆ ॥

ਨਾਮੋ ਹੋ ਨਾਮੁ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਰੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੨੧੧

ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਾਂ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੀਸ ਝੁਕਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹਸਤੀ ਹੋਣਗੇ। ਕੈਸਾ ਹੀਰਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰੇ, ਕੈਸਾ ਮਿੱਠਾ ਸੁਭਾਉ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਹੋਏ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਅਤਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਵੱਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਸ ਆਪ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੀ। ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰੀਬ-ਕਰੀਬ ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ, ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਈ। ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਘੋਲਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਹਿਰਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਵੇਂ ਤਾਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਜਗਤ ਵਿਚ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮੇ ਸੂਰਮੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ, ਕਰਤਾਰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਧੂ ਰੂਪ

ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਮਾਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਲੀਭੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਧੰਨਾ ਭਗਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰ ਹੋਏ -

**ਜਿਨ੍ਹਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਞੈ
ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ ॥
ਹਉ ਢੁਢੇਦੀ ਜਗੁ ਸਬਾਇਆ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਕੇਈ ॥ ਅੰਗ - ੫੨੦**

ਐਸੇ ਸਾਧੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਮਨ ਵਿਗਾਸ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਔਰ ਜਿਥੇ ਐਸੇ ਸਾਧੂ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਬੀਬੀ ਡੌਲੀ ਗੁਲੇਰੀਆ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਬੀਬੀ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਲਾਵਰ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ 'ਮੇਰੇ ਰਾਮਰਾਇ ਹਰਿ ਸੰਤਾਂ ਟੇਕ ਤੁਮਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਢਿੱਡਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ -

**ਆਦਿ ਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥
ਜੁਗਾਦਿ ਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥
ਸਤਿਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵਏ ਨਮਹ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੨**

ਧਾਰਨਾ 'ਹਉ ਸਦਕੇ, ਹਉ ਸਦਕੇ, ਹਉ ਸਦਕੇ ਤਿਨਾ ਗੁਰਸਿਖਾਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਪ ਗਵਾਇਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਕਿਣਕਾ, ਆਪਣੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰੁਖ ਦਾ ਫਲ ਮਿਠਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਤੇ ਪੰਛੀ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਔਰ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਐਸੇ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫਲ ਵੀ ਮਿੱਠਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਏਪੁਰ ਕਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਰਜ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਚੰਦਰਮਾ ਸਭ ਨੂੰ ਠੰਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ ਚਾਨਣਾ ਮੁਨਾਰੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਮੀਡੀਆ, ਰਾਹੀਂ ਘਰ-ਘਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੋਹੀਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ -

**ਕਬੀਰ ਸੇਵਾ ਕਉ ਦਇ ਭਲੇ
ਏਕੁ ਸੰਤੁ ਇਕੁ ਰਾਮੁ॥
ਰਾਮੁ ਜੁ ਦਾਤਾ ਮੁਕਤਿ ਕੇ
ਸੰਤੁ ਜਪਾਵੈ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੨੩**

ਅਤੇ

**ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ ਨਾਮੁ
ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੀਏ ॥ ਅੰਗ - ੪੮੮**

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

'ਬਲ ਬਲ ਜਾਈਐ ਐਸੇ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ' ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸੰਤ ਬਲਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜਨਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ।

**ਨਾਮੁ ਰਹਿਓ ਸਾਧੂ ਰਹਿਓ
ਰਹਿਓ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਇਹ ਜਗਤ ਮੈ
ਕਿਨ ਜਪਿਓ ਗੁਰ ਮੰਤੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੨੯**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਦੁਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਦੁੱਤ ਭਾਵ ਵਾਲਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਚੰਦ ਕੁ ਮਿੰਟ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

**ਬਾਬਾਣੀਆ ਕਹਾਣੀਆ ਪੁਤ ਸਪੁਤ ਕਰੇਨਿ ॥
ਅੰਗ - ੯੫੧**

ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਸਾਡਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਈਏ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੰਨੇ ਵਾਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਸੀ ਅਰ ਆਵਾਜ਼ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ) ਵਰਗੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਜਥੇ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਬਚਨ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

**ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਇਆ ਪ੍ਰਭ ਆਗਮੁ ਸੁਣਿਆ ॥
ਹਰਿ ਮੰਗਲੁ ਗਾਉ ਸਖੀ
ਗ੍ਰਿਹੁ ਮੰਦਰੁ ਬਣਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੧**

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਹੁਤ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸਾਧੂ ਸਨ ਅਰ ਐਸੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੁੱਬਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਤਾਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਵਾਰ ਦਿਓ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗੰਮੀ ਜੋਤ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਈ। ਤਦੇ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਸੰਤ ਔਰ ਪਾਰਸ ਮਹਿ ਬਡੋ ਅੰਦਰੋ ਜਾਨ।
ਉਹ ਲੋਹਿਓ ਪਾਰਸ ਕਰੈ,
ਉਹ ਕਰੈ ਆਪ ਸਮਾਨ।
ਤਰਵਰ ਸਰਵਰ ਸੰਤ ਜਨ ਚੌਥਾ ਵਰਧਹਿ ਮੇਹ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੇ ਕਾਰਣੇ ਚਾਰੋ ਧਾਰੇ ਦੇਹ।**

ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਅੰਗ, ਸੇਵਾ ਦੀ ਮੂਰਤਿ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਮਿੰਟ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਜੋ ਬਚਨ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀਤੇ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਭਾਈ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਿਥੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕੁੰਭ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਵਿਚ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ 300 ਸੌ ਸਾਲ ਗੁਰਤਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ। ਅੱਗੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਹੀ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜਿਆ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਪਵਿੱਤਰ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਨੀਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਈਏ। 'ਸੋਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ ਜਿਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਵੇ' ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰ ਸੰਕੋਚ ਲਈ।

'ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਾਰੇ ਜਗ ਨਾਲੋਂ ਮਿੱਠੀ ਹੈ' ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਸੁਰਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ -

**ਜਨਨੀ ਜਨੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜਨ
ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੁਰੂ ॥
ਨਹੀ ਤਾਂ ਜਨਨੀ ਬਾਂਝ ਰਹਿ
ਕਾਰੇ ਗਵਾਵੈ ਨੂਰ ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ**

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਝਾਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਰੱਬ ਮਿਲਾਵਣ ਆਏ ਸਾਧੂ ਰੱਬ ਮਿਲਾਵਣ ਆਏ' ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਲਓ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪੜ੍ਹ ਲਓ। ਸਭ ਸ਼ੰਕੇ-ਸੰਸੇ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ., ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸੰਤ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ., ਸੰਤ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁੰਕ, ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੂਲਕੋਟ ਵਾਲੇ, ਸੰਧੂਆਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਜਰੇ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਦੂ ਅਲਹੋਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਨੂੜ, ਸੰਤ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਜਰੇ ਵਾਲੇ, ਨਾਨਕ ਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪਦਾਇ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਐਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ formal invitation ਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਆ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਜਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਇਕੱਠ, ਫਿਰ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਜੁੜ ਬੈਠਣਾ, ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਸੇ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੁਹਬਾਜ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਹੁਤ ਆਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸਾਇਦ ਮੈਂ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਤੋਂ ਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਸਟੇਜ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਘਾਟ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਏ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਿਆਰੇ ਬੀਜੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਅਸੀਸਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿੰਮੇ ਪਿਆਰੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬਾਖੂਬੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ। ਸਟੇਜ ਵੀ ਸੰਭਾਲੀ, ਸਭ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੧੨
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਬੰਦਨ ਹਰਿ ਬੰਦਨਾ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ
॥ ਰਹਾਉ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਭੇਟੇ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਮਿਟੇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ॥ ੧ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਰਾਪੈ ॥
ਸੋਗ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ੨ ॥
ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗੇ ॥
ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗੇ ॥ ੩ ॥
ਪਰ ਧਨ ਦੇਖ ਕਿਛੁ ਪਾਪ ਨ ਫੇੜੇ ॥
ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੇ ॥ ੪ ॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਬੁਝਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਉਧਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੬੮੩

ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨਹੀਂ ਥੰਮ ਸਕਦੀ। ਬਹੁਤ ਬੇਤਾਬੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਆ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਉਪਰ

ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਤਕ ਵਸਲ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ ਕਿ ਜਿਸ ਖਿੱਚ ਦੇ ਖਿਚੇ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੋਰ ਵਧੇ, ਬਹੁਤ ਵਧੇ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇਸ 'ਚ ਲੈ ਜਾਏ, ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਥਾਇ ਪਾਉਣ, ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਣ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਉਸ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਚਾਨਣ ਅੰਦਰ ਜੀਅ ਉਠੀਏ। ਆਓ ਸਾਰੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰੀਏ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋਈਏ। ਬੀਜੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਰੋਗਤਾ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਰੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਡੇ ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕਰਨਗੇ। ਜਦੋਂ ਜਗਿਆਸੂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਆਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ -

ਸੁਖੀ ਬਸੈ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾ।

ਇਹ ਵੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਲਾਏ ਬੂਟੇ ਅੱਜ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ, ਸਤਿਪੁਰਖ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਇਹ ਫੁਲਵਾੜੀ ਇਉਂ ਹੀ ਵਧੇ, ਫੈਲੇ, ਫਲੇ, ਇਹਦੀ ਮਹਿਕ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਫੈਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦੀ ਹਾਂ।

(ਪੰਨਾ 53 ਦਾ ਬਾਕੀ)

- ਖਾਲਸਾ - ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ, ਜਲ ਦੁੱਧ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਹੈ -

ਰੇ ਮਨ ਐਸੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰਿ
ਜੈਸੀ ਜਲ ਦੁਧ ਹੋਇ ॥
ਆਵਟਣੁ ਆਪੇ ਖਵੈ
ਦੁਧ ਕਉ ਖਪਣਿ ਨ ਦੇਇ ॥ ਅੰਗ - ੬੦

ਐਉਂ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕ ਦੂਏ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਨਾਵਾਂਗਾ। ਦੁੱਧ ਅੱਗ ਤੇ ਧਰੋ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਸੜਦਾ ਹੈ, ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੜਨ ਦਿੰਦਾ। ਦੁੱਧ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਦੁਖ ਦੇਖ ਕੇ ਉਛਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਅੱਗ ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਛਲਦੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਕੀਰ ਜੀ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਅਵਤਾਰ ਦੁਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਦੀ ਧਰਤੀ

ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਗੁੰਨੇਗਾ। ਇਹ ਤੱਕ ਕੇ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਰ ਉਮਰਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਇਸ ਦੁਖੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਫਕੀਰ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਬੀ ਧੰਨ ਭਾਗ ਜਾਣ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ। ਫਕੀਰ ਦੀ ਆਯੂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੇਖਦਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਿਵਾਜੇ ਬਾਲਕ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੀਸ ਭੇਟਾ ਲੀਤੇ ਅਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ' ਸਾਜ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਮਾਨੋਂ ਜੋੜਵਾਂ ਮਸਾਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਅਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧਸ਼ਾਹ ਵਰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਹੋਏ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਮਿਲੀ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਮਿਲਿਆ।

ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ (Creative Use of Emotions)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਅਧਿਆਇ ਅੱਠਵਾਂ

ਪਿਆਰ ਤੇ ਖਿਮਾ

ਦਇਆ ਦੇ ਖਿਮਾ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਗੁਣ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਉਸ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਗੁਣ ਉਸ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦਇਆ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਲਾਈਨਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਰਚਨਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, Shakespeare (ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ)

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਤਿ ਉਤਮ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਸੁਆਮੀ ਕੇਵਲ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਪਿਆਰ ਦੇਣਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ, ਇਕ ਸੱਚਾ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਉਹ ਸਦਗੁਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਅਤਿ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣ ਭਾਵ ਪਿਆਰ ਤੇ ਖਿਮਾ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਖਿਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਖਿਮਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਚਲਣਾ, ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ, ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਭਾਵ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਹੰਕਾਰ ਗੌਰਵ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੇ ਤੁਛ ਬੁਧੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਉਚਾਈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਖਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਿਮਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਣ ਜੀਵਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ

ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਇਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਗੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਉਸਾਰੂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖੇਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵੈ ਨਖੇਦਤਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਉਠ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਨਖੇਦਤਾ ਤੋਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸੰਵੇਗਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸਦਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੱਟ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਨਿਰਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਸ ਕਸਵੱਟੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਅਬਝਵਾਹੇ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਪਰਖਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਪਰਖ ਗਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੋਕ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬਾਧਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੱਲੀਏ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਵਿਚਰੀਏ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੋਗੇ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਿਚ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਲਭ ਗੁਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਓਪਰਾ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਣ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਯੋਗਤਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

ਨਿਆ ਦੀ ਭਾਲਣਾ

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣੇ, ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ

ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਨਖੇਦੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਖੇਦੀ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ। ਚੰਗੇ, ਮੰਦੇ ਇਹ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨਖੇਦਤਾ ਦੀ ਸੋਚ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਿਹਾਰ, ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਨਾਲ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਛ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਦਸਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਸ ਉਮੀਦ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਲਾਇਕ, ਮੁਰਖ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਰਖ ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇਖਣੀਆਂ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇਖਣੀਆਂ।

ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਪਾਰਖੂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜੱਜ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਦਈ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਠੌਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੁਖਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਮਿੰਨਤ ਕਰੇ, ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਾਰੀ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਅਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਨਖੇਦ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਤੇ ਹੁਕਮ ਲਗਾ ਦੇਣਾ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੇ ਹੁਕਮ ਲਗਾ ਦੇਣਾ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਮਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੈ, ਫਰਕ ਹੈ ਉਸਦਾ ਨਿਰਣਾਕਾਰੀ ਵਿਹਾਰ ਉਸਦਾ ਪਾਰਖੂ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਫਰਕ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਸਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਸੁਰਖਿਅਤਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਾਂਚਿਆ ਹੈ ਉਹ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਚਿੰਨ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਵਾਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਹਿਤ ਦੇਖੋਗੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਰੀਕਾਰਡ ਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਅਕਾਉਂਟ ਦਾ ਕੰਮ, ਵਕਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਉਹ ਕੰਮ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਾਲੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਗੁਣ ਜਿਵੇਂ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਹੱਥ ਧੋਣੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਰਹਿਣਾ, ਜੋ ਅਫਸਰ ਕਹਿਣ ਉਹ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਗੁਣ ਸੱਤਾਵਾਦੀ ਸ਼ਕਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਬੜੇ ਨੀਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਬੜੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਦਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕੇਵਲ ਜੱਜ ਹੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਠੀਕ, ਗਲਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ, ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਚਿੰਤਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਉਹ ਦਵੰਦ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੱਜ ਤੇ ਮੁਜ਼ਰਮ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਣਾ ਕੇ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਠੀਕ ਗਲਤ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਹੁੰਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੈ ਪਰ ਸਬੰਧ ਇਕ ਜੇਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਮਨੋ ਰੋਗ ਚਿਕਿਤਸਾ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਵੱਧ ਉਤਸੁਕ ਹਨ, ਕਿੰਨਾ ਵੱਧ ਸਬੰਧ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਕਟਿਹਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਮਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲਿਆ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਤਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਪਰਖੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ

ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਪਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਜੱਜ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਜੱਜ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ, ਅਫਸਰ ਤੇ ਕੈਦੀ ਦੋਨੋਂ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ। ਕੈਦੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਤਾ ਕਰੇ, ਬਦਲਾ ਲਵੇ, ਅਫਸਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੈਦੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਹਿਸਾਬ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਭਿੜੇ ਪਏ ਹਨ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਨਜ਼ਰੀਆ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੈ ਦੋਨੋਂ ਉਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪੱਖੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹਵਾਂਗੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਵਾਂਗੇ ਕਿ ਠੀਕ ਕੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ, ਸਰੂਪ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਵਧੇਰਾ ਬੋਝ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਕੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਸਮਾਜ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੇਖੋ ਸਾਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਕੀ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਰਾਬਰੀ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਅਨਾਦਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਦੂਸਰੇ ਹੋਰ ਕਠੋਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਨਿਰਦਈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖਿਚੋਤਾਣ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆ ਮਿਲੇ। ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਅੰਤਮ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਠੀਕ ਮਨੁੱਖ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਮੁੱਢ

ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹਨ, ਮੁਜਰਮ ਹਨ, ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਗੁਣ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਮਾੜੇ ਵੀ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਜੱਜ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਕਦੀ ਇਕ ਬਾਗੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਭ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਮੈਂ ਸਭ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਲੈਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਟਅਸਥ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੀੜਾ ਸੰਤਾਪ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਗਲਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਡੀਆਂ ਦੋ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਫਲ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਵੈਰ ਭਾਵ, ਬਦਲਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆੜ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਪਮਾਨ ਜਨਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਸੰਤਾਪਮਈ ਦੁਖਦਾਈ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪਾਸਾ ਲਈਏ, ਬਿਲਕੁਲ ਦੂਸਰੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਰੱਖੀਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅਪਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵਿਹਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ ਮੈਂ ਖਿਮਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ?

ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਮਾ ਕਰਨਾ

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਐਨੇ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਚਿੱਟੀ ਚਾਨਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਖਿਮਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਪੂਰਾ ਵਿਹਾਰ ਆਚਰਣ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਇਕ ਦਮ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਦਮ ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਇਕ ਪੂਰਣਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਨਕਾਰਤਮਕ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ

ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸਾਂਝ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕ ਏਕਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋਗੇ। ਇਕ ਕਰੜੇਪਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਆਰਾਮ ਦੇਹ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੇਵਲ ਐਨਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਆਂਗਾ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਿਆ ਦਾ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਦੂਸਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਰਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿੱਘੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁੱਸਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਸਚਿੰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਐਨਾ ਚੰਗਾ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਕਰਨਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਲਗ ਪੈਣਗੇ।

ਸੋ ਖਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਹਾਰ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਸਰੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸਾਡੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਕਰੜੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੋਂ ਭੈ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਪਰਾਧ ਖਿਆ ਕਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਖਿਆ ਕਰੀਏ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਖਿਆ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਨੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਖਿਆ ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਹੀ ਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

ਬਖਸ਼ ਦੇਣ, ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਸਿੱਧਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਆਪ ਖਿਆ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਥੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਘੜੀ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਵਿਚ, ਜੱਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੇਖੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਪਾਰਖੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਜੱਜ ਬਣਦੇ ਹੋ, ਅਲੋਚਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਕਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਪਮਾਨਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚੋ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੋਚੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਦਿਲੋਂ ਖਿਆ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ, ਆਪਣੀ ਪਰਖ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੋ, ਆਪਣੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡੋ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਫੇਰ ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋਗੇ ਕਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਗੁਆਇਆ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਤੁਸੀਂ ਆਲੋਚਕ ਹੋਵੋ, ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਖੇਦੋ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੋਚੋ, ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧੋ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਹਫਤਾ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ, ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦੇਖੋ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਬੰਧ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਪਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੁਰ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤਕ ਜਾਈਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਜੋ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਦਾ, ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦੁਰ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਉਹ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

St. Francis ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੈ, It is in pardoning that we are pardoned ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਖਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਲਈ ਤਾਂ ਉਤਮ ਹੈ ਹੀ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਖਿਆ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਇਕ ਵਖਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਦਰਭ ਉਲੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਆਰ ਤੇ ਖਿਆ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਰ ਇਕ ਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਘਿਣਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤੀ ਸਾਰੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕੱਢ ਦਿਤੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਖੇਦੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਏਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਨਿਆਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਖਿਆ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਣਗੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਖਿਆ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਨਖੇਦਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਵਧਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਨਖੇਦਣ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ

ਦੂਸਰਾ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦੁਰ ਵਿਹਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਦੁਖੀ ਕਰੇਗਾ।

ਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਐਨੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰੋਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਵੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਪਮਾਨਤ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਠੋਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕੋ, ਬੁੱਧੀਗੀਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕੋ। ਦੂਸਰੇ ਲਈ ਸੀਮਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਣੀ ਉਸ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਝਗੜਾਲੂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਹਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ
ਮਾਸਿਕ ਪਤ੍ਰਿਕਾ

SUBSCRIPTION (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵੀ ਕਾਪੀ	ਮਾਰਚ	ਅਪ੍ਰੈਲ	ਮਈ	ਜੂਨ	ਜੁਲਾਈ	ਅਗਸਤ	ਸਤੰਬਰ	ਅਕਤੂਬਰ	ਨਵੰਬਰ	ਦਸੰਬਰ
200/-	2000/-	20/-								
240/-	2040/-									

SUBSCRIPTION ਵਿਦੇਸ਼

	Annual	Life
U.S.A.	50 US\$	500 US\$
U.K.	30 £	300 £
Aus.	80 \$	800 \$
Europ	50 Euro	500 Euro

MEMBERSHIP FORM ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

Order from for back Issus

ਜਨਵਰੀ ਨਾਮ/Name

ਫਰਵਰੀ ਪਤਾ/Address

ਮਾਰਚ

ਅਪ੍ਰੈਲ

ਮਈ

ਜੂਨ

ਜੁਲਾਈ Pin Code.....

ਅਗਸਤ Phone..... E-mail :.....

ਸਤੰਬਰ ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ

ਅਕਤੂਬਰ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਨਵੰਬਰ

ਦਸੰਬਰ

ATAM MARG MONTHLY MAGAZINE ਦਸਖਤ.....
Gurdwara Ratwara Sahib, P.o. Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S. Nagar (Mohali) Pin - 140901 (Pb.) India
Phone : 0160-2255002, Fax : 0160-2255009, Email : atammarg@glide.net.in, www.ratwarasahib.org

ਕਰਵਾਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ, ਖਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਅੰਦਰ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਸੱਚੀ ਖਿਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਉ ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖੀਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰੀ ਖਿਆ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖਰਵਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਔਗੁਣ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ refrigerator ਵਿਚੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਬਾਹਰ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਸਾਰਾ ਗੰਦ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਡੱਬਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਟੀ.ਵੀ. ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ, ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ ਇਹ ਇਥੋਂ ਚਲਾ ਜਾਏ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਬਣ ਗਏ, ਦਿਆਲੂ ਸ਼ੀਲਵਾਨ ਬਣ ਗਏ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਬਣ ਗਏ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ, ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਆਪਣੇ

ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੋ, ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਕਿਹਾ ਉਹ ਵੀ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹੋ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਗੰਦ ਪਾ ਕੇ ਗਿਆ, ਉਸਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

ਸਪੈਸ਼ਲ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਰੂਟ ਸਬੰਧੀ

ਸੀ.ਟੀ.ਯੂ. ਦੀ 40 ਨੰਬਰ ਬੱਸ, ਸੈਕਟਰ 17 ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ 7.50 ਤੇ ਚੱਲੇਗੀ ਅਤੇ 8.30 ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇਗੀ। 25 ਨੰਬਰ ਬੱਸ ਖਿਜਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ 2.40 ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇਗੀ ਤੇ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 17 ਸੈਕਟਰ ਜਾਏਗੀ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਐਤਵਾਰ - 03, 10, 17, 24, 31 ਅਗਸਤ

ਸੰਗਰਾਂਦ - 16 ਅਗਸਤ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 16 ਅਗਸਤ, ਦਿਨ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ 12.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੇੜੀ - ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ 30 ਅਗਸਤ 2008, ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦੇ - 11.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 1.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ

ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

	ਪੰਜਾਬੀ	ਹਿੰਦੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	50/-	70/-
2. ਕਿਵ ਕੁਝੇ ਝੁਟੈ ਪਾਲ	40/-	35/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ - ਸੰਤ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ	155/-	235/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - 1	30/-	35/-
5. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - 2	60/-	65/-
6. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ - 3	100/-	100/-
7. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦ ਘਣਾ	25/-	30/-
8. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-
9. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੇ ਚਾਉ	40/-	40/-
10. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-
11. ਸਰਬ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-
12. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-
13. ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-
14. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	10/-	15/-
15. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	15/-	15/-
16. ਹਿਮਾਲੀਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	70/-	
18. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	100/-	100/-
19. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਉ	50/-	
20. ਪਵਿਤਰ ਪੋਭਾ	25/-	
21. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-
22. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	
23. ਰਾਜ ਯੋਗ	40/-	
24. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ	10/-	10/-
25. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-1	90/-	
26. ਅਭਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ-2	90/-	
27. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ - 1	60/-	
28. ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ - 2	60/-	

29. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-
30. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸਾਧ ਕੀ ਬਾਣੀ	80/-
31. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	50/-
32. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ.....।	100/-
33. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-
34. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ? ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	25/-
35. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	50/-
36. ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ	35/-
37. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	130/-
38. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	135/-
39. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-
40. 'ਸੋਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ'	160/-
41. 'ਮਾਨੁੱਖ ਡਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	150/-
42. 'ਯੋਗਾ ਉਪਰ ਲੋਕਚਰ'	30/-
43. 'ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ' :-	30/-

English Version	Price
1. Baisakhi	Rs. 5/-
2. How Rend The Veil of Untruth	Rs. 70/-
3. Discourses on the Beyond-1	Rs 50/-
4. Discourses on the Beyond -2	Rs. 50/-
5. Discourses on the Beyond -3	Rs. 50/-
6. Discourses on the Beyond -4	Rs. 60/-
7. Discourses on the Beyond -5	Rs. 60/-
8. The way to the imperceptible	Rs. 80/-
9. The Lights Immortal	Rs. 20/-
10. Transcendental Bliss	Rs. 70/-
11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1)	Rs. 80/-
12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2)	Rs. 80/-
13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3)	Rs. 110/-
14. The Dawn of Khalsa Ideals	Rs. 10/-
15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	Rs. 5/-
16. Divine Word Contemplation Path',	70/-